

Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2017

Prognos för arbetsmarknaden 2017–2019

Text

Annelie Almérus
Håkan Gustavsson
Torbjörn Israelsson
Andreas Mångs
Petra Nyberg

Text- och bildredigering

Marcus Löwing

**Avstämningsdag för valuta- och räntenoteringar
samt andra underlag var 2017-12-05**

Rapporten kan beställas från:

Strömberg
Silovägen 16, 136 50 Jordbro
Telefon: 08-499 88 00
Rekvissionsnummer: 800 508

Eftertryck tillåten med angivande av källa.

Arbetsförmedlingen 2017-12-13

Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2017

Innehåll	Sid
Sammanfattning	2
Internationell översikt	6
Svensk ekonomi	12
Efterfrågan på arbetskraft	19
Näringsgrenar	25
Jord- och skogsbruk.....	27
Industri.....	29
Byggverksamhet	31
Privata tjänster	34
Offentliga tjänster	39
Utbudet av arbetskraft.....	43
Arbetslösa	46
Inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen	51
Inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden.....	54
Regional utveckling	60
Utmaningarna på arbetsmarknaden	63
Bilagor	67
Fördjupningsrutor	
Utrikes födda i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik respektive i AKU	50
Var tredje inskriven arbetslös är i arbete efter ett år	58

Sammanfattning

Högre tillväxt i världsekonomin

Under de senaste kvartalen har den globala ekonomin fortsatt att förbättras. Att den ekonomiska aktiviteten åter nu är stigande i flera tillväxtekonomier är viktiga pusselbitar i denna utveckling. Utvecklingen är tydligt synkroniserad och för första gången på tio år väntas i år samtliga OECD-länder visa positiv tillväxt. Sammantaget räknar vi med att den globala ekonomin växer med 3,6 procent i år följt av 3,8 procent 2018 respektive 3,7 procent 2019.

Högkonjunkturen fortsätter att mogna

Arbetsförmedlingens intervjuundersökning hösten 2017 visar att företagens förväntningar på hur efterfrågan på varor och tjänster kommer att utvecklas på sex månaders sikt har stigit gradvis sedan 2012. I och med det visar höstens intervjuer på det starkaste läget sedan hösten 2010.

Vår intervjuundersökning visar också att anställningsplanerna hos de privata arbetsgivarna fortsätter att vara tydligt positiva. Den höga aktiviteten i näringslivet innebär också att de lediga personalresurserna blivit allt mindre. Nu anger närmare hälften av företagen att de endast kan öka aktiviteten med som högst 5 procent med befintlig personalstyrka – undersökningen visar i och med det att den lediga kapaciteten hos landets företag är tydligt lägre än normalt.

Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar således på en fortsatt hög aktivitet och tydlig optimism inom näringslivet. Även andra framåtblickande indikatorer pekar på en fortsatt stark efterfrågan på arbetskraft. Till detta kan läggas att stämningläget bland hushållen har fortsatt att förstärkas.

Förutsättningarna för en bred och fortsatt god utveckling av såväl tillväxten i ekonomin som av sysselsättningen är därmed goda. Under prognosperioden kommer högkonjunkturen i den svenska ekonomin fortsätta att mogna. Tillväxten förväntas i och med det att utvecklas i jämn, men något lägre, takt än tidigare. Vi räknar med att BNP stiger med 2,7 procent i år följt av 2,5 procent under 2018 respektive med 2,2 procent 2019.

130 000 fler sysselsatta under 2018 och 2019

Efterfrågan på arbetskraft har varit mycket hög under 2017, med starka ökningar av såväl antalet sysselsatta som av sysselsättningsgraden. Arbetsförmedlingens intervjuundersökning pekar mot en fortsatt god efterfrågan på arbetskraft under prognosåren. Antalet sysselsatta kommer att fortsätta öka från en redan hög nivå, men styrkan i ökningen avtar under loppet av prognosperioden. Detta beror delvis på att den redan i dagsläget utbredda bristen på arbetskraft stiger ytterligare.

I år beräknas antalet sysselsatta öka med starka 97 000 personer i åldrarna 16-64 år, en ökning med 2,1 procent jämfört med 2016. För åren 2018 och 2019 bedöms antalet sysselsatta att öka med 74 000 respektive 56 000 personer, motsvarande 1,5 och 1,1 procent. Detta ger en sysselsättningsgrad på strax över 79 procent år 2019. Sysselsättningsökningarna kommer även fortsättningsvis till största del att ske bland utrikes födda, till vilka fler

än åtta av tio nya jobb väntas gå. De regionala skillnaderna förblir samtidigt stora. Jobben blir fler i hela landet men det är främst i storstads länen som jobben växer fram.

Ökade rekryteringsproblem i alla näringsgrenar

Den privata tjänstesektorn fortsätter att utvecklas starkt och företagens förväntningar på utvecklingen ligger fortsatt på höga nivåer. Arbetsförmedlingen bedömer att antalet sysselsatta inom privat tjänstesektor ökar med 39 000 respektive 32 000 personer under 2018 och 2019. Brist på utbildad arbetskraft är samtidigt ett tilltagande problem inom näringsgrenen. Det är dock fortsatt stora skillnader mellan olika delbranscher och bristen kan därför fortfarande inte beskrivas som ett generellt problem för näringsgrenen som helhet.

Även inom den offentliga tjänstesektorn är tillväxten av nya jobb fortsatt god. Vår bedömning är att antalet sysselsatta inom området ökar med 28 000 respektive 21 000 personer under 2018 och 2019. Bristen på utbildad arbetskraft är redan i dagsläget mycket omfattande inom området och många offentliga arbetsgivare, framförallt kommuner och landsting, har stora svårigheter att hitta utbildad personal. En allt tydligare konsekvens av detta är att arbetsgivarna i högre utsträckning sänker kraven på utbildning och erfarenhet vid rekrytering. Detta gäller inte minst de kommunala huvudmännen.

Byggnadskonjunkturen är alltjämt mycket stark och stämningssläget bland arbetsgivarna ligger på rekordnivåer. Anställningsplanerna är expansiva, men samtidigt utgör bristen på utbildad arbetskraft ett allt större hinder vilket håller tillbaka sysselsättningstillväxten. Under 2018 väntas antalet sysselsatta öka med 5 000 personer, året därefter med 3 000.

För industrin finns det nu mycket som talar för en mer positiv utveckling. Inte minst pekar de framåtblickande indikatorerna på en god tillväxt under prognosåren. Antalet sysselsatta väntas i och med det att sammantaget öka med 9 000 under 2018 och 2019. Även inom industrin ökar rekryteringsproblemen.

Små förändringar av arbetslösheten

Arbetslösheten har fortsatt att minska bland både inrikes och utrikes födda. Bland inrikes födda är arbetslösheten nu så låg att de lediga arbetskraftsresurserna måste betraktas som mycket små. Det är därmed fortsatt mycket stora skillnader i arbetslöshet mellan inrikes och utrikes födda, då nivån är mer än tre gånger högre bland utrikes födda. Tredje kvartalet 2017 var nivåerna 3,9 respektive 14,8 procent. I år minskar arbetslösheten något, från 7,0 till 6,8 procent. Den trenden består även nästa år då arbetslösheten fortsätter minska till 6,6 procent. Under 2019 förväntas bara mindre förändringar av arbetslösheten, vilket hänger samman med ett fortsatt starkt arbetskraftstillskott i grupper som initialt står längre ifrån arbetsmarknaden. Totalt väntas 358 000 personer vara arbetslösa under 2019.

Antalet inskrivna arbetslösa sjunker under 2018 och 2019

I år sker det bara marginella förändringar av antalet inskrivna arbetslösa då antalet blir 364 000, att jämföra med 363 000 året innan. Under 2018 och 2019 väntas antalet inskrivna arbetslösa att falla till 357 000 respektive 351 000 personer. Parallellt blir inslaget av utrikes födda bland de inskrivna arbetslösa allt större. Mot slutet av prognosperioden stiger andelen inskrivna arbetslösa utrikes födda till över 60 procent, främst genom fler inskrivna arbetslösa som är födda utanför Europa.

Utmaningarna på arbetsmarknaden

Att förstärka de arbetslösas position på arbetsmarknaden är centralt för att förbättra tillgången på arbetskraft de närmaste åren. Omställningen och rörligheten på arbetsmarknaden behöver vara hög och aktiva insatser riktade mot arbetslösa som saknar efterfrågade kompetenser blir fortsatt mycket viktiga. Nedan beskrivs de utmaningar som arbetsmarknaden står inför de närmaste åren.

Arbetsgivarnas möjligheter att rekrytera

Efterfrågan på arbetskraft fortsätter att vara mycket stark under prognosåren och såväl offentliga som privata arbetsgivare planerar för fortsatt stora ökningar av personalstyrkorna. Samtidigt blir det allt svårare för arbetsgivarna att hitta den arbetskraft de söker. Antalet inskrivna arbetslösa som har en stark ställning på arbetsmarknaden fortsätter att minska vilket innebär att tillgången på arbetssökande med efterfrågade kompetenser krymper. Detta medför att andelen inskrivna arbetslösa som står längre från arbete fortsätter att öka.

Obalanserna på arbetsmarknaden blir därmed allt tydligare. Vår bedömning är att bristen på utbildad arbetskraft stiger till att omfatta mer än fyra av tio privata arbetsgivare mot slutet av prognosperioden. Parallellt förblir bristen mycket hög bland landets offentliga arbetsgivare. För att mildra bristproblematiken är det avgörande att matcha arbetslösa till utbildning som leder till jobb. Här spelar både arbetsmarknadsutbildningen och den reguljära utbildningen en viktig roll.

Öka sysselsättningen bland de med kort utbildning

Utvecklingen för såväl utrikes som inrikes födda på arbetsmarknaden ser i många avseenden positiv ut. Såväl arbetskraftsdeltagandet som sysselsättningsgraden ökar stadigt, inte minst bland utrikes födda. Arbetslösheten bland utrikes födda är dock fortsatt hög, vilket bland annat förklaras av att många nyanlända fortsätter att träda in i arbetskraften.

Den ökade sysselsättningen kommer dock inte alla till del. För de med kort utbildning är sysselsättningen bestående låg och arbetslösheten är avsevärt högre än för övriga utbildningsnivåer. Detta gäller i synnerhet utrikes födda kvinnor.

Antalet inskrivna arbetslösa utrikes födda med endast förgymnasial utbildning ökar gradvis och är idag omkring 93 000 personer. Under de närmaste åren kommer denna grupp att fortsätta öka. Mot bakgrund av att arbetsgivarna nästan alltid kräver minst gymnasieutbildning på dagens arbetsmarknad är det en stor utmaning att få fler utrikes födda med kort utbildning i arbete. Arbetslösa som saknar gymnasieutbildning har dock, oavsett födelse-land, stora svårigheter i konkurrensen på arbetsmarknaden.

Risk för fler långtidsarbetslösa

Parallellt med att andelen arbetslösa som står längre från arbete ökar, tilltar risken för en stigande långtidsarbetslöshet. Situationen är särskilt bekymmersam för inskrivna arbetslösa med kort utbildning. Av de i dagsläget omkring 127 000 som saknar gymnasieutbildning har nästan hälften varit utan arbete i mer än ett år.

För att långtidsarbetslösheten ska falla krävs en kombination av olika insatser. Det handlar både om utbildning men också om subventionerade anställningar. Arbetsförmedlingen behöver också i högre grad samverka med andra aktörer, såväl olika typer av organisationer som offentliga och privata verksamheter.

Försörjningsbalans och valda indikatorer, prognos för 2017-2019

	Procentuell förändring			
	Utfall 2016	Prognos		
		2017	2018	2019
BNP, till marknadspris	3,2	2,7	2,5	2,2
BNP, kalenderkorrigerat	3,0	3,0	2,6	2,2
- Hushållens konsumtion	2,2	2,5	2,4	2,4
- Offentlig konsumtion	3,1	0,8	0,9	0,8
- Fasta bruttoinvesteringar	5,6	8,1	6,2	3,7
- Lagerinvesteringar ¹	0,0	-0,1	-0,1	0,0
- Export	3,3	3,9	6,1	4,3
- Import	3,4	5,6	7,4	4,8
KPI, inflation	1,0	1,7	1,6	2,1
KPIF, inflation	1,4	1,9	1,6	1,9

¹⁾ Förändring i procent av BNP föregående år

Källa: SCB och Arbetsförmedlingen

Nyckeltal, prognos för 2017-2019

	Tusental/procent				Förändring, tusental/procentenheter			
	Utfall 2016	Prognos			Utfall 2016	Prognos		
		2017	2018	2019		2017	2018	2019
Befolkning (16-64 år)	6 108	6 178	6 225	6 266	45	70	47	41
Arbetskraft (16-64 år)	5 084	5 175	5 245	5 313	56	92	70	68
Sysselsatta (16-64 år)	4 728	4 825	4 899	4 955	77	97	74	56
Arbetslösa (16-64 år)	356	350	346	358	-21	-6	-4	12
Arbetslöshet (16-64 år)	7,0	6,8	6,6	6,7	-0,5	-0,2	-0,2	0,1
Relativa arbetskraftstal (16-64 år)	83,2	83,8	84,3	84,8	0,3	0,5	0,5	0,5
Sysselsättningsgrad (16-64 år)	77,4	78,1	78,7	79,1	0,7	0,7	0,6	0,4
Befolkningen (15-74 år)	7 323	7 404	7 454	7 491	65	81	50	37
Arbetskraft (15-74 år)	5 277	5 387	5 472	5 546	53	110	85	74
Sysselsatta (15-74 år)	4 910	5 026	5 115	5 179	73	116	89	64
Arbetslösa (15-74 år)	367	361	357	367	-20	-6	-4	10
Arbetslöshet (15-74 år)	6,9	6,7	6,5	6,6	-0,4	-0,2	-0,2	0,1
Relativa arbetskraftstal (15-74 år)	72,1	72,8	73,4	74,0	0,1	0,7	0,7	0,6
Sysselsättningsgrad (15-74 år)	67,1	67,9	68,6	69,1	0,4	0,8	0,7	0,5
Inskrivna arbetslösa (16-64 år) ²	363	364	357	351	-8	1	-6	-6

²⁾ Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik

Källa: SCB och Arbetsförmedlingen

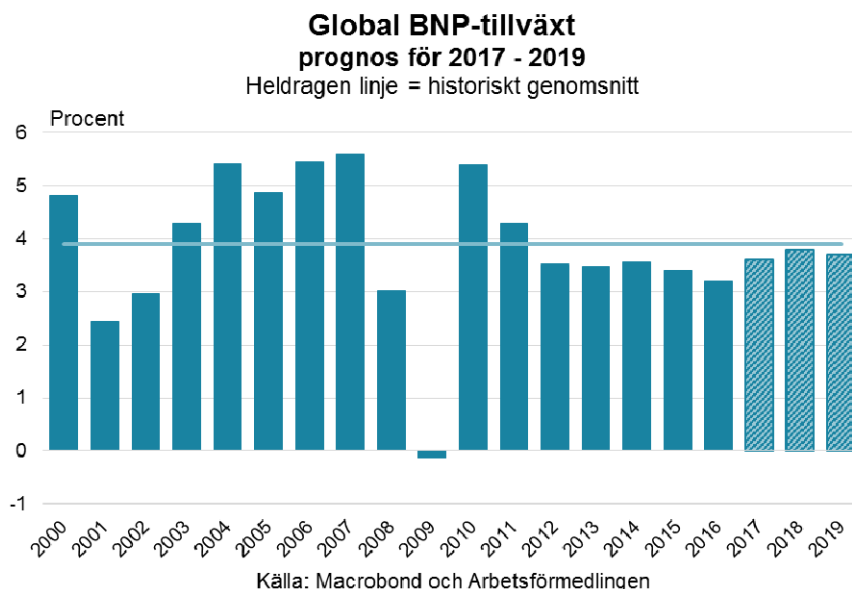
Internationell översikt

Under de senaste kvartalen har bilden för den globala ekonomin fortsatt att förbättras. Utvecklingen är tydligt synkroniserad och stämmningsläget i den globala ekonomin är fortsatt starkt. Sammantaget innebär detta att tillväxten i den globala ekonomin väntas normaliseras under vår prognosperiod, en utveckling som även gynnar våra nordiska grannländer.

Synkroniserad tillväxt i världsekonomin

Under de senaste kvartalen har bilden för den globala ekonomin fortsatt att förbättras. Att den ekonomiska aktiviteten åter är stigande även i flera tillväxtekonomier är viktiga pusselbitar i denna utveckling. Utvecklingen är således tydligt synkroniserad och för första gången på tio år väntas i år samtliga OECD-länder visa positiv tillväxt. Under 2017 har även flertalet framåtblickande internationella enkätbaserade förtroendeindikatorer fortsatt att visa styrka vilket borgar för en bred positiv utveckling av den ekonomiska aktiviteten i världen också under 2018 och 2019. Indikatorerna visar även på en tydlig tillförsikt hos såväl företag som hushåll. Parallellt har även tillväxten av världshandeln fortsatt att förstärkas under det senaste året. Samtidigt har utvecklingen i den globala ekonomin fått stöd av fortsatt omfattande penningpolitiska stimulanser. Framöver kommer dock denna draghjälp sammantaget att dämpas något – en utveckling som redan inletts i bland annat USA.

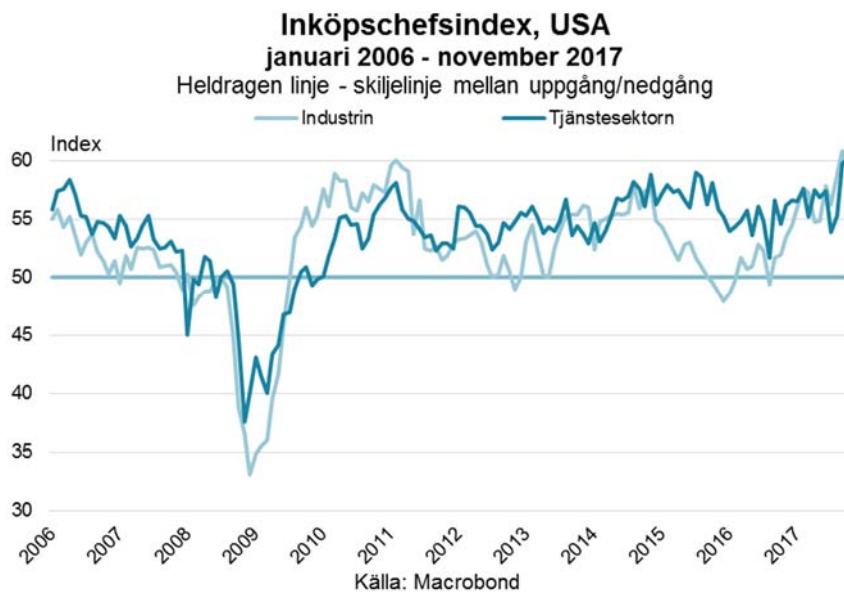
Efter att ha ökat med historiskt sett relativt svaga 3,2 procent 2016 bedömer vi att den globala ekonomin växer med 3,6 procent i år följt av 3,8 procent 2018 respektive 3,7 procent 2019. Vi bedömer således att den globala tillväxttakten normaliseras under prognosåren.

Fortsatt starkt stämmningsläge i den amerikanska ekonomin

Efter en svag inledning på året ökade tillväxten i den amerikanska ekonomin påtagligt under det andra och tredje kvartalet i år. Basen för tillväxten är dessutom mycket bred. Samtidigt är tillförsikten hos såväl tillverkande företag som tjänsteföretag och hushåll fortsatt mycket tydlig. Detta visas genom att flera olika framåtblickande indikatorer fortsätter

att ligga påtagligt över sina historiska genomsnitt. Bland hushållen är stämningläget det högsta sedan millennieskiftet och bland företagen noteras de högsta förväntningarna på mer än 10 år. Detta gäller även de mindre företagen. Inte minst fortsätter såväl industriarbetsgivarna som de tjänsteproducerande företagen att vara påtagligt nöjda med ordreläget. Sammantaget indikerar detta en fortsatt god utveckling av den amerikanska ekonomin och vi räknar med att tillväxten blir 2,2 procent i år att jämföra med 1,5 procent under 2016. Under 2018 och 2019 växer sedan ekonomin med 2,6 respektive 2,3 procent.

Fortsatt stark arbetsmarknad i USA – lägsta arbetslösheten sedan år 2000

Den amerikanska arbetsmarknaden fortsätter att utvecklas mycket väl. Arbetslösheten har fortsatt att sjunka och noterades i oktober i år till mycket låga 4,1 procent – den lägsta nivån sedan år 2000. Detta innebär även att arbetslösheten mer än halverats sedan de högsta noteringarna efter finanskrisen 2008-2009 och är fortsatt på nivåer tydligt under den jämviktsnivå som beräknas av OECD. Arbetslösheten har i år fallit för samtliga utbildningsnivåer och bland personer med längre utbildningar är nu nivån extremt låg. Också de bredare mått på arbetslösheten som även inkluderar olika grupper av personer med en lösare anknytning till arbetsmarknaden har fortsatt att falla, vilket understryker bilden av en fortsatt stark utveckling.¹

Samtidigt fortsätter tillväxten av nya jobb i den amerikanska ekonomin sammantaget att vara god. Tillväxten är dessutom fortsatt bred och avser såväl privata som offentliga verksamheter. Detta har inneburit att sysselsättningsgraden för personer i de mest yrkesaktiva åldersgrupperna fortsatt att stiga och är nu mycket nära 80 procent, vilket samtidigt fortfarande är en bit under de nivåer som noterades åren innan finanskrisen. Parallellt har den starka efterfrågan på arbetskraft även inneburit ökade rekryteringsproblem bland arbetsgivarna. Detta gäller inte minst de mindre företagen. Den amerikanska arbetsmarknaden blir således gradvis allt stramare. Samtidigt är arbetsgivarnas anställningsplaner fortsatt tydligt optimistiska. Mot bakgrund av den fortsatt starka aktiviteten i den amerikanska

¹ Alla jämförelser av arbetslöshet och sysselsättning avser säsongrensade värden.

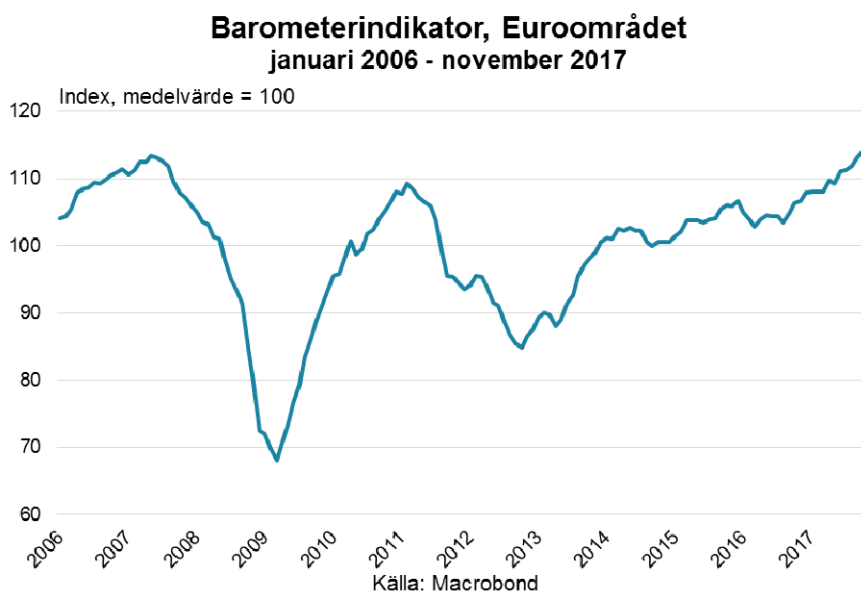
ekonomin skapar detta förutsättningar för en fortsatt positiv utveckling på arbetsmarknaden. Sammantaget innebär detta att vi räknar med såväl en något ökad sysselsättningsgrad som att arbetslösheten faller ytterligare något under vår prognosperiod.

Den amerikanska centralbanken fortsätter att höja styrräntan

Under de senaste månaderna har inflationstakten i den amerikanska ekonomin varit i nivå med den amerikanska centralbanken Federal Reserves mål om en prisökningstakt på två procent. Detta gäller den underliggande inflationen, som bland annat exkluderar förändringar av energipriserna. Den fortsatt starka inhemska efterfrågan har således inte fått något tydligt genomslag på inflationen i den amerikanska ekonomin. Detta är dock ett globalt fenomen som följaktligen fortsätter att prägla inte bara den amerikanska utvecklingen. Samtidigt har den amerikanska centralbanken fortsatt att normalisera penningpolitiken. Under 2017 har banken höjt styrräntan vid två tillfällen. Detta efter att ha höjt räntan vid ett tillfälle vardera under de två senaste åren. Vi räknar med ytterligare en höjning redan i år samt att banken fortsätter att höja styrräntan i små steg under vår prognosperiod. Beaktas även bankens fortsatt mycket omfattande övriga stimulanser kommer dock penningpolitiken att verka stimulerande för tillväxten under ytterligare en tid framöver.

Fortsatt mycket stark optimism i euroområdet

Stämningläget bland euroområdets företag och hushåll fortsätter att förstärkas. Förväntningarna inom näringslivet är nu mycket tydligt optimistiska och omfattar både varu- och tjänsteproducerande verksamheter. Bland hushållen är tillförsikten den högsta sedan 2001. Även läget på arbetsmarknaden fortsätter att förbättras. Arbetslösheten sjunker gradvis och sysselsättningen fortsätter att stiga i god fart. Detta har medfört att sysselsättningsgraden nu är den högsta någonsin i Euroområdet. Parallellt fortsätter den Europeiska centralbanken sina kraftfulla stimulanser av ekonomin.

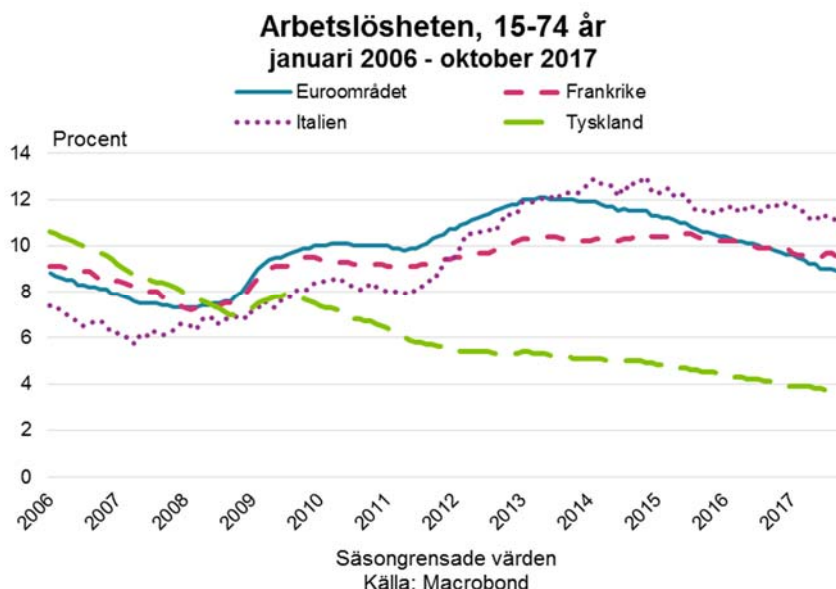
Återhämtningen i euroområdet har fortsatt under innevarande år och ekonomin växer i god och jämn takt. Det nu mycket starka stämningläget talar för att tillväxten kan öka

ytterligare något under de närmaste kvartalen. För 2017 väntar vi oss att BNP i euroområdet stiger med 2,2 procent, att jämföra med 1,8 procent under 2016. Under 2018 och 2019 växer sedan ekonomin med 2,1 respektive 1,9 procent.

De framåtblickande förtroendeindikatorerna har fortsatt att förstärkas på mycket bred front bland euroområdets medlemmar. Utvecklingen av den ekonomiska aktiviteten skiljer sig dock alltfjämt mycket tydligt åt inom området. Bland de större ekonomierna i regionen utmärker sig Spanien med en fortsatt mycket stark tillväxt. Jämfört med fjolåret har aktiviteten samtidigt stigit tydligt i såväl den tyska som franska ekonomin. Också i den italienska ekonomin har tillväxten ökat något, om än i betydligt beskedligare omfattning.

Fortsatt stark utveckling på arbetsmarknaden i euroområdet

Arbetsmarknaden i euroområdet fortsätter att förstärkas. Jobbtillväxten är god och sysselsättningsgraden överstiger nu de nivåer som noterades innan finanskrisen 2008-2009. De nya jobben har tillfallit både män och kvinnor i likvärdig omfattning, vilket samtidigt innebär att männen alltfjämt har 10 procentenheter högre sysselsättningsgrad än kvinnorna. Parallellt fortsätter arbetslösheten att falla för att i oktober noteras till 8,8 procent – den lägsta nivån sedan år 2009. Sedan arbetslösheten noterades som högst under våren 2013 har andelen utan arbete inom euroområdet minskat med drygt 3 procentenheter eller med 5 miljoner personer. Bara under det senaste året har arbetslösheten minskat med en procentenhet eller närmare 1,5 miljoner personer. Under 2017 har arbetslösheten fallit i samma takt för såväl kvinnor som män. Detta innebär samtidigt att kvinnornas arbetslöshet alltfjämt är högre än männens. Även ungdomsarbetslösheten fortsätter att falla. Efter toppnoteringar mycket nära 25 procent under 2013 och 2014 har arbetslösheten för gruppen yngre än 25 år minskat till 18,6 procent i oktober i år. Trots en fortsatt stadig förbättring av arbetsmarknadsläget i euroområdet fortsätter arbetslösheten att vara hög – vilket inte minst gäller för unga arbetssökande.

Att läget på arbetsmarknaden i euroområdet fortsätter att vara utmanande – trots den starka jobbtillväxten – understryks av att andelen långtidsarbetslösa (arbetslösa mer än ett år) av samtliga arbetslösa fortsätter att vara mycket hög. Under mycket lång tid har omkring varannan arbetslös i euroområdet varit utan arbete mer än ett år – att jämföra med

knappt var femte i Sverige. Den höga andelen långtidsarbetslösa inom euroområdet resulterar även i en fortsatt hög jämviktsarbetslöshet, vilken OECD för närvarande skattar till 8,8 procent. Till detta kan även läggas att en mycket stor grupp unga inom euroområdet fortfarande befinner sig utanför arbetsmarknaden. Det alternativa måttet NEET (Not in Employment, Education or Training) visar att 11,7 procent av samtliga ungdomar i åldersgruppen 15-24 år i regionen varken arbetade eller studerade år 2016 – att jämföra med 6,5 procent i Sverige.

Vi räknar med att arbetsmarknaden i euroområdet fortsätter att förbättras. Tillväxten i regionen fortsätter att vara relativt stark och arbetsgivarnas anställningsplaner har fortsatt att förstärkas. Den redan historiskt höga sysselsättningsgraden väntas alltså stiga ytterligare samtidigt som arbetslösheten fortsätter att minska. Att en så stor andel av de arbetslösa har varit utan arbete under lång tid håller dock tillbaka såväl jobbtillväxten som nedgången av arbetslösheten något. Efter att ha noterats till 10,0 procent 2016 bedöms arbetslösheten minska till 9,1 procent i år följt av 8,6 procent år 2018. Under 2019 sjunker arbetslösheten till 8,1 procent.

Arbetslösheten fortsätter falla på bred front i euroområdet

Arbetslösheten har fortsatt att röra sig nedåt på bred front i euroområdet. Samtidigt kvarstår de tidigare mycket stora skillnaderna mellan regionens länder. Bland de större ekonomierna fortsätter arbetslösheten att minska i Tyskland, Italien och Spanien medan den endast förändrats mycket lite i Frankrike. I oktober i år noterades den tyska arbetslösheten till den nya rekordlåga nivån 3,6 procent. Trots en mycket tydlig nedgång av arbetslösheten i Spanien bokfördes där samtidigt nivån till hela 16,7 procent. Högst arbetslöshet i euroområdet noteras fortsatt i Grekland där nivån fortsätter att överstiga 20 procent. Lägst arbetslöshet i regionen återfinns fortsatt i Tyskland. Lägst arbetslöshet i hela EU har dock fortsatt Tjeckien där nivån var mycket låga 2,7 procent i oktober i år.

ECB förlänger sina stimulanser och lämnar räntan oförändrad

Inflationstakten i euroområdet fortsätter att ligga långt under den europeiska centralbankens mål. Detta gäller inte minst den underliggande inflationen, även om prisökningstakten stigit något jämfört med fjolåret. ECB har därför annonserat att man förlänger stimulanserna av aktiviteten i regionens ekonomi. Banken reducerade i våras sina obligationsköp till den nuvarande nivån 60 miljarder euro per månad. Då minskades inköpen med 20 miljarder. Nu planerar ECB att fortsätta sina inköp även efter årsskiftet, men att omfattningen samtidigt halveras. Trots detta kommer penningpolitiken även fortsättningsvis att vara mycket expansiv vilket tydligt understryks av att banken samtidigt signalerar att styrräntorna kommer att vara oförändrade under lång tid framöver.

Starkt stämningläge även bland brittiska företag

Stämningläget bland de brittiska företagen fortsätter att vara gott. Företag verksamma på den internationella marknaden får draghjälp av det fortsatt svaga pundet samtidigt som den globala efterfrågan förstärks. Samtidigt ser hushållen allt dystrare på framtiden. Sammantaget syns dock ännu inga tydliga effekter av Storbritanniens beslut att lämna EU på den ekonomiska aktiviteten. Framöver talar dock mycket för att tillväxten i den brittiska ekonomin trots allt kommer att bromsa in. Redan nu syns dock vissa tecken på att den tidigare så starka brittiska arbetsmarknaden börjat kylas av. Medan arbetslösheten har fortsatt att falla så har jobbtillväxten bromsat in. Att arbetsmarknaden tidigare utvecklats

väl under lång tid understryks också av att arbetslösheten – som var 4,2 procent i augusti i år – även understiger OECD:s skattning av jämviktsarbetslösheten med närmare en procentenhet. När tillväxten i den brittiska ekonomin dämpas bör detta leda till att utvecklingen på arbetsmarknaden kyls av ytterligare. Vi räknar därför med att nedgången för arbetslösheten avstannar under nästa år för att därefter stiga något.

Tillfälligt splittrad tillväxtbild bland våra nordiska grannar

Försvagad tillväxt i Danmark men ljusare i Finland och Norge

Efter en stark inledning på året försvagades tillväxten i den danska ekonomin något under årets tredje kvartal. Stämmningsläget är dock fortsatt gott hos både företag och hushåll vilket pekar på att avmattningen var tillfällig. Inte minst bör aktiviteten i den danska ekonomin gynnas av en allt starkare global efterfrågan. Samtidigt är bilden fortsatt ljus i såväl Finland som Norge. Den finska ekonomin har utvecklats mycket starkt i år och de framåtblickande indikatorerna är tydligt positiva. Detta gäller inte minst hushållen där stämmningsläget är på rekordnivå. Även den norska ekonomin har växt i god takt i år. Också i Norge har företagets och hushållens förväntningar förstärkts jämfört med i fjol. Precis som i Finland är det hushållen som är allra mest optimistiska. Den ekonomiska utvecklingen i samtliga nordiska grannländer gynnas av den breda och allt starkare globala efterfrågan, vilket innebär att tillväxten i våra grannländer kommer att vara betydligt mer synkroniserad än på länge.

God arbetsmarknad i våra grannländer

Arbetsmarknadsläget fortsätter att vara gott hos våra nordiska grannar. Den danska arbetsmarknaden fortsätter att uppvisa en mycket stark jobbtillväxt samt en gradvis fallande arbetslöshet. Visat som andel av befolkningen har dock sysselsättningen inte ökat i samma starka tempo. I oktober i år bokfördes den danska arbetslösheten till 5,6 procent vilket är en nivå något under OECD:s skattning av jämviktsarbetslösheten. Även andelen långtidsarbetslösa (arbetslösa mer än ett år) av de arbetslösa har fortsatt att minska. Parallellt har också den danska ungdomsarbetslösheten minskat under 2017 för att i oktober noteras till 10,2 procent.

Även den norska arbetsmarknaden fortsätter att stärkas. Arbetslösheten har fallit gradvis under det senaste året, även om den alltjämt uppgår till relativt höga nivåer med norska mått. I september var arbetslösheten 4,0 procent vilket är knappt en procentenhet över OECD:s beräkning av jämviktsarbetslösheten. Samtidigt har andelen arbetslösa som varit utan arbete mer än ett år fortsatt att öka och denna grupp utgör nu en tredjedel av samtliga arbetslösa. Den norska ungdomsarbetslösheten har dock endast rört sig mycket lite under det senaste året och var i september 10,3 procent. Efter två år av stillastående sysselsättning har i år även antalet sysselsatta åter börjat stiga. Jobbtillväxten är dock fortfarande för svag för att även sysselsättningsgraden skall öka.

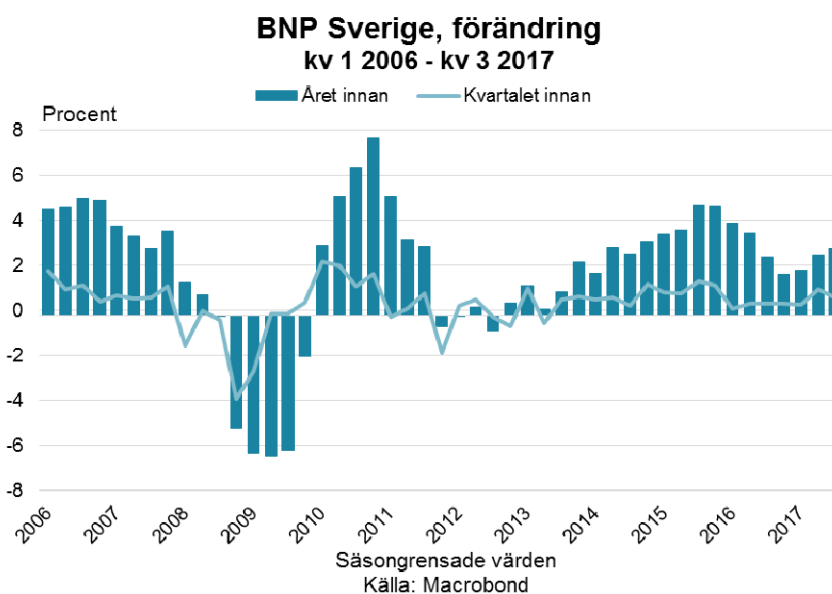
I Finland fortsätter jobbtillväxten att vara god. Både antalet sysselsatta och sysselsättningsgraden ökar för närvarande i god fart. Däremot har arbetslösheten varit oförändrad under det senaste året. I oktober var arbetslösheten 8,7 procent – att jämföra med OECD:s skattning av jämviktsarbetslösheten på drygt 7 procent. Efter att gradvis ha ökat under de senaste åren har emellertid andelen långtidsarbetslösa av de arbetslösa nu börjat minska något. I likhet med arbetslösheten som helhet har även ungdomsarbetslösheten varit stabil under det senaste året och var i oktober 20,4 procent.

Svensk ekonomi

Högkonjunkturen i den svenska ekonomin har fortsatt att förstärkas. Aktiviteten i ekonomin är därmed fortsatt hög och tillväxten har varit god under lång tid. Stämmningsläget bland såväl företag som hushåll är starkt och den lediga personalkapaciteten fortsätter att minska. Vi räknar med att BNP stiger med 2,7 procent i år följt av 2,5 procent under 2018. Under 2019 växer sedan ekonomin med 2,2 procent 2019.

Högkonjunktur i den svenska ekonomin

Under 2017 har högkonjunkturen i den svenska ekonomin fortsatt att förstärkas och resursutnyttjandet är nu mycket högt. Aktiviteten i ekonomin fortsätter därmed att vara hög och tillväxten har varit god under lång tid. Jämfört med kvartalen närmast innan nådde BNP-tillväxten goda 0,8 procent under årets tredje kvartal och hela 1,2 procent under det andra kvartalet. Detta kan jämföras med att den genomsnittliga tillväxttakten mellan kvartalen varit 0,4 procent under de senaste tio åren. Jämfört med samma kvartal i fjol steg BNP med goda 2,9 procent (kalenderkorrigerat) det tredje kvartalet i år. Sammantaget innebär detta att tillväxten legat på en mycket god nivå under årets tre första kvartal.

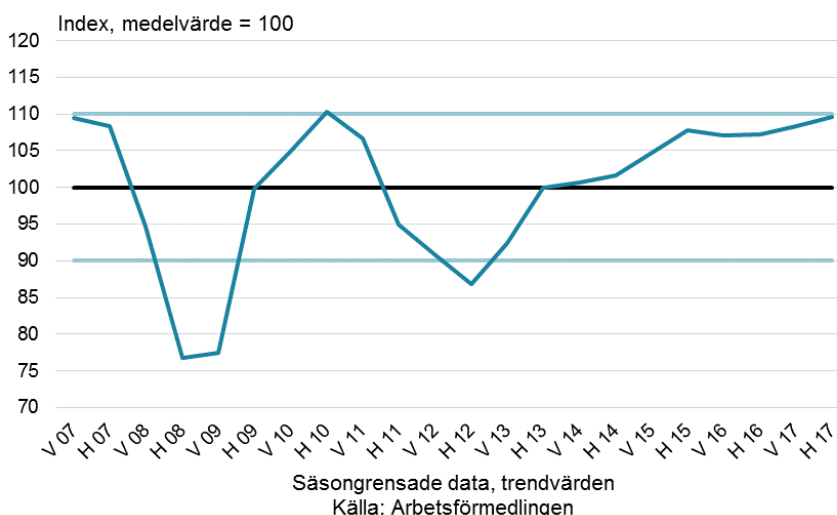
Jämfört med kvartalet närmast innan bromsade tillväxten av hushållens konsumtion in något under det tredje kvartalet i år. Även tillväxten av utrikeshandeln dämpades. Detta gäller inte minst exporten som bromsade in mer än väntat. Bakom detta låg framför allt en minskning av tjänsteexporten. Samtidigt ökade den offentliga konsumtionen något medan de fasta bruttoinvesteringarna accelererade mycket kraftigt. Sammantaget innebär detta att det största bidraget till utvecklingen av BNP kom från de fasta bruttoinvesteringarna medan såväl hushållens konsumtion som den offentliga konsumtionen gav något mindre bidrag till tillväxten. Bidraget från utrikeshandeln blev sammantaget negativt. Trots inbromsningen av tillväxten under det tredje kvartalet jämfört med utvecklingen under kvartalet innan är den underliggande trenden i den svenska ekonomin fortsatt mycket god.

Fortsatt starkt stämningläge hos företagen...

De privata arbetsgivarna fortsätter att ge uttryck för ett påtagligt starkare stämningläge än normalt. Företagen beskriver att efterfrågan på varor och tjänster utvecklades mycket väl under det senaste halvåret – till och med något starkare än vad de förväntade sig i våras. Detta framkommer i Arbetsförmedlingens intervjuer med drygt 11 000 privata arbetsgivare i hela landet hösten 2017. Undersökningen visar även att tillförsikten avser alla delar av näringslivet. Mest nöjda med efterfrågan var även denna gång byggarbetsgivarna där läget beskrivs som mycket starkare än normalt.

Arbetsgivarna är även tydligt optimistiska inför det kommande halvåret. Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator – som illustrerar förväntningarna bland de privata arbetsgivarna inför kommande sex månader – visar att bedömningarna avseende efterfrågan på varor och tjänster har fortsatt att öka sedan i våras till den starkaste nivån sedan våren 2011. Att stämningläget bland företagen är gott verifieras även av andra framåtblickande enkätbaserade indikatorer såsom Konjunkturinstitutets konfidensindikator för näringslivet samt av inköpschefsindex för såväl industrin som för tjänstesektorn.

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator
våren 2007 - hösten 2017

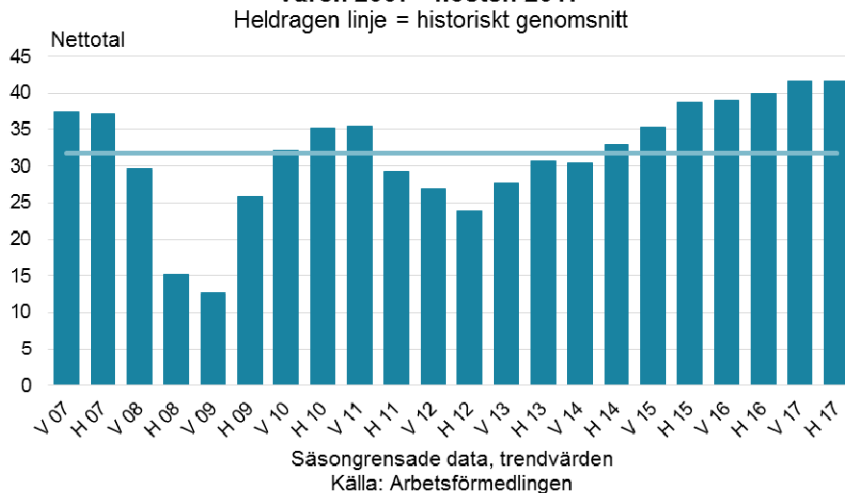
Arbetsförmedlingens intervjuer visar även att förväntningarna inför kommande halvår fortsatt att förbättras inom samtliga näringsgrenar. Tillförsikten fortsätter därmed att vara starkare än normalt inom såväl industrin, byggverksamheten som inom området privata tjänster. Inom byggverksamheten fortsätter stämningläget att vara mycket starkare än normalt och är därtill det starkaste som uppmätts.

Stämningläget bland de privata arbetsgivarna är tydligt positivt även på sex till tolv månaders sikt. Trots en viss nedgång jämfört med våren 2017 är förväntningarna fortsatt mycket starkare än normalt bland byggarbetsgivarna och fortsatt starkare än normalt bland tjänsteföretagen även i detta tidsperspektiv. Samtidigt har tillförsikten inom industrin stärkts ytterligare och stämningläget är där nu det starkaste sedan hösten 2010.

Vår intervjuundersökning visar även på fortsatt mycket positiva anställningsplaner hos de privata arbetsgivarna. Anställningsplanerna är helt i linje med vårens resultat och därmed

de starkaste vi uppmätt. Nivån ligger således även i höstens undersökning tydligt över det historiska genomsnittet. Även andra framåtblickande indikatorer pekar på en fortsatt stark efterfrågan på arbetskraft. Såväl Konjunkturinstitutets barometerundersökning som inköpschefsindex indikerar att arbetsgivarna har högt ställda förväntningar avseende kommande anställningar. Därmed pekar indikatorerna samstämmigt på ett fortsatt starkt läge såväl i ekonomin som på arbetsmarknaden.

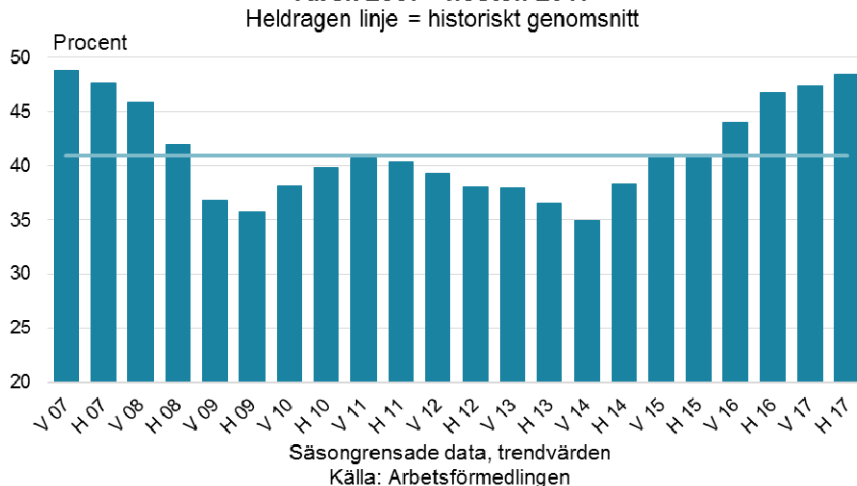
Privata arbetsgivare som planerar utöka personalstyrkan på ett års sikt våren 2007 - hösten 2017

... och de lediga personalresurserna fortsätter att krympa

I takt med att efterfrågan på varor och tjänster har ökat har de lediga personalresurserna hos de privata arbetsgivarna blivit allt mindre. Den höga aktiviteten i näringslivet innebär att närmare hälften av företagen nu endast kan öka sin verksamhet med som högst 5 procent med befintlig personalstyrka – en andel mycket tydligt över det historiska genomsnittet och helt i nivå med våra tidigare högsta noteringar.

Privata arbetsgivare som kan öka produktionen med högst 5 procent innan nyrekrytering våren 2007 - hösten 2017

Att de lediga personalresurserna i näringslivet fortsätter att krympa är även i samklang med utvecklingen för Riksbankens indikator för resursutnyttjandet i ekonomin som helhet.

Helt i linje med tidigare är det byggarbetsgivarna samt företag inom områdena vård och omsorg respektive utbildning som rapporterar om minst ledig kapacitet i relation till den befintliga personalstyrkan. Att kapacitetsutnyttjandet fortsätter att vara mycket högt inom byggverksamheten är särskilt tydligt då närmare hälften av arbetsgivarna inte kan öka sin verksamhet alls utan ytterligare rekryteringar. Byggarbetsgivarna är även den bransch där kapacitetsutnyttjandet just nu allra tydligast överstiger det historiska genomsnittet för respektive näringsgren. Den lediga personaltillgången är samtidigt fortsatt knapp också inom områdena information och kommunikation respektive transport. Även inom industrin rapporteras om en tydligt lägre grad av lediga personalresurser jämfört med det historiska genomsnittet för branschen. Precis som tidigare återfinns något större inslag av lediga personalresurser inom handeln samt inom hotell och restaurang även om också de har en lägre omfattning av lediga resurser än tidigare.

Högkonjunkturen fortsätter att förstärkas

Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar på en fortsatt tydlig optimism hos de privata arbetsgivarna. Såväl arbetsgivare inom de branscher som är mer beroende av den inhemska efterfrågan som inom de delar som påverkas mer av efterfrågan från utlandet förväntar sig en fortsatt god efterfrågan på varor och tjänster. Arbetsgivarna har även fortsatt mycket högt ställda anställningsplaner. Samtidigt är resursutnyttjandet i relation till den befintliga personalen mycket högt. Till detta kan läggas att stämningläget bland hushållen förstärkts ytterligare. Förutsättningarna för en bredbaserad och fortsatt god utveckling av såväl tillväxten i ekonomin som av sysselsättningen är således goda. Detta innebär även att högkonjunkturen i den svenska ekonomin fortsätter att mogna. Därmed väntas tillväxten under vår prognosperiod utvecklas i jämn men något lägre takt än under de två senaste kvartalen.

Samtidigt kommer drivkrafterna bakom tillväxten att förändras. De svenska exportföretagen gynnas av den tydliga bredden i den globala utvecklingen. Under de närmaste kvartalen väntas därför exporten ge ett tydligare bidrag till utvecklingen än hittills i år. Samtidigt väntas den tidigare mycket kraftiga tillväxten av investeringarna att dämpas något. Mot denna bakgrund räknar vi med att BNP stiger med 2,7 procent i år följt av 2,5 procent under 2018 respektive med 2,2 procent 2019. Detta efter att ha stigit med goda 3,2 procent under 2016.

Tydlig optimism bland hushållen

Under hösten har stämningläget bland hushållen successivt förstärkts och deras samlade syn på ekonomin är nu tydligt starkare än normalt. Det är framför allt hushållens förväntningar om den svenska ekonomin som har förstärkts men man ser även allt ljusare på sin egen ekonomi. Hushållen bedömer nu också att risken för egen arbetslöshet är rekordlåg. Samtidigt är hushållen fortsatt mycket sparsamma. Hushållen har sparat mer än 10 procent av de disponibla inkomsterna ända sedan 2008 – en andel som ökat till att överstiga 15 procent under de senaste åren. Även sett enbart till det egna sparandet – det vill säga exklusive avsättningar till tjänste- och premiepensioner – så är hushållen fortsatt mycket sparsamma. Även om hushållen sannolikt såväl tar hänsyn till den fortsatta debatten om

eventuella konsekvenser av deras skuldsättning som till förändrade regler för amortering av nya huslån finns det utrymme för ett något minskat sparande.

Hushållens konsumtion har utvecklats väl i år, även om tillväxttakten successivt dämpats något sedan början på året. Förutsättningarna för en fortsatt god utveckling av konsumtionen är sammantaget goda. Tillsammans skapar bland annat den fortsatta starka utvecklingen av sysselsättningen och det goda stämningläget bland hushållen förutsättningar för en fortsatt god utveckling av konsumtionen. Vi räknar därför med att konsumtionen får något förnyad fart efter den gradvisa dämpningen hittills i år. Under 2016 ökade den privata konsumtionen med 2,2 procent och vi väntar oss att hushållen ökar sin konsumtion med 2,5 procent i år och med 2,4 procent per år under 2018 och 2019.

Mycket stark utveckling för investeringarna

Investeringarna har ökat mycket kraftigt i år och under det tredje kvartalet uppgick ökningstakten till hela 3,9 procent jämfört med föregående kvartal. Detta är en mycket starkare utveckling än genomsnittet under de tio senaste åren. Under det tredje kvartalet ökade de fasta bruttoinvesteringarna på mycket bred front, vilket innebar att såväl investeringarna i byggnader och anläggningar som i maskiner ökade påtagligt. Sammantaget innebar detta att näringslivets investeringar ökade mycket kraftigt – inte minst ökade de tjänsteproducerande branscherna (dit fastighetsförvaltning räknas) sina investeringar mycket tydligt. Samtidigt var de offentliga myndigheternas investeringar i det närmaste oförändrade jämfört med det andra kvartalet i år.

Investeringarna väntas fortsätta att utvecklas väl under både 2018 och 2019. Den gradvis allt starkare globala efterfrågan och det redan höga kapacitetsutnyttjandet väntas öka investeringsviljan inom de varuproducerande branscherna. Tyngdpunkten för industrins investeringar bedöms ligga under 2018. Samtidigt bedömer vi att de nuvarande mycket stora bostadsinvesteringarna kommer att bromsa in redan under början av nästa år. Parallellt fortsätter den demografiska utvecklingen att öka behoven av investeringar inom de offentliga huvudmännens verksamheter. Allt som allt talar detta för en fortsatt god investeringstillväxt. Efter att ha ökat med 5,3 procent under 2016 räknar vi med att investeringarna ökar med mycket starka 8,1 procent i år. Under 2018 och 2019 ökar de fasta bruttoinvesteringarna med 6,2 respektive 3,7 procent.

Fortsatt svag utveckling för den offentliga konsumtionen

Den offentliga konsumtionen utvecklades svagt under inledningen av året men har därefter successivt stärkts något. Jämfört med kvartalet närmast innan steg såväl kommunernas, landstingens som de statliga verksamheternas konsumtion något under det tredje kvartalet. Samtidigt är det tydligt att migrationens tidigare påverkan på den offentliga konsumtionen dämpats påtagligt. Parallellt har det även skett en viss förskjutning av den offentliga konsumtionen kopplat till migrationen från statliga myndigheter till kommunerna.

Vi räknar med ett att den offentliga konsumtionen kommer att utvecklas i jämn takt under vår prognosperiod. Samtidigt väntas tillväxten vara något svagare än den historiska utvecklingen. Medan behoven av tjänster från kommuner och landsting fortsätter att stiga räknar vi med att tillväxten för den statliga konsumtionen utvecklas i något lugnare tempo. Sammantaget räknar vi med att den offentliga konsumtionen ökar med 0,8 procent i år och

med 0,9 procent nästa år. Under 2019 ökar sedan de offentliga myndigheternas konsumtion med 0,8 procent. Detta skall jämföras med att myndigheternas konsumtion steg med hela 3,1 procent under 2016.

Utrikeshandeln tar fart

Tillväxten av handeln med utlandet bromsade sammantaget in något under det tredje kvartalet. Detta jämfört med kvartalet närmast innan. Framför allt dämpades utvecklingen av exporten medan importen, trots en viss inbromsning, fortsatt att utvecklas väl. Både importen av varor och av tjänster bidrog till utvecklingen. Bakom den svagare utvecklingen av exporten ligger dock en nedgång för tjänsteexporten medan exporten av varor fortsatte att utvecklas i god takt. Detta innebär att utrikeshandeln sammantaget höll tillbaka tillväxten något under årets tredje kvartal.

Den successivt allt högre aktiviteten i den globala ekonomin väntas innebära att världshandeln, och därmed såväl den svenska importen som exporten, tar förnyad fart under de närmaste kvartalen. De tillverkande företagens exportförväntningar fortsätter att vara mycket höga i såväl Konjunkturinstitutets barometer som enligt inköpschefsindex. Enligt vår bedömning var således inbromsningen för exporten under årets tredje kvartal temporär.

Parallellt innebär även den väntade ökningen av industrins investeringar ett ökat importbehov. Sammantaget innebär detta att vi väntar oss att exporten stiger med 3,9 procent i år följt av goda 6,1 procent under 2018. Under 2019 stiger sedan exporten med ytterligare 4,3 procent. Detta kan jämföras med att exporten steg med 3,3 procent under 2016. Samtidigt bedömer vi att även importen successivt ökar för att sammantaget stiga med 5,6 procent under innevarande år och med ytterligare 7,4 procent under 2018. År 2019 stiger sedan importen i något lugnare tempo eller med 4,8 procent – att jämföra med 3,4 procent under 2016.

Inflationen faller tillbaka

Under stora delar av 2017 har inflationen noterats nära 2 procent. Även om inflationen, både visat som konsumentprisindex KPI och som den underliggande prisökningstakten KPIF, har fallit tillbaka något under hösten innebär detta ändå att inflationstakten är påtagligt högre än under fjolåret. Inflationen noteras därmed även nära Riksbankens mål.² Mycket talar för att inflationen fortsätter att falla tillbaka något framöver. Inte minst kommer effekterna av tidigare öknings av energipriserna att klinga av.

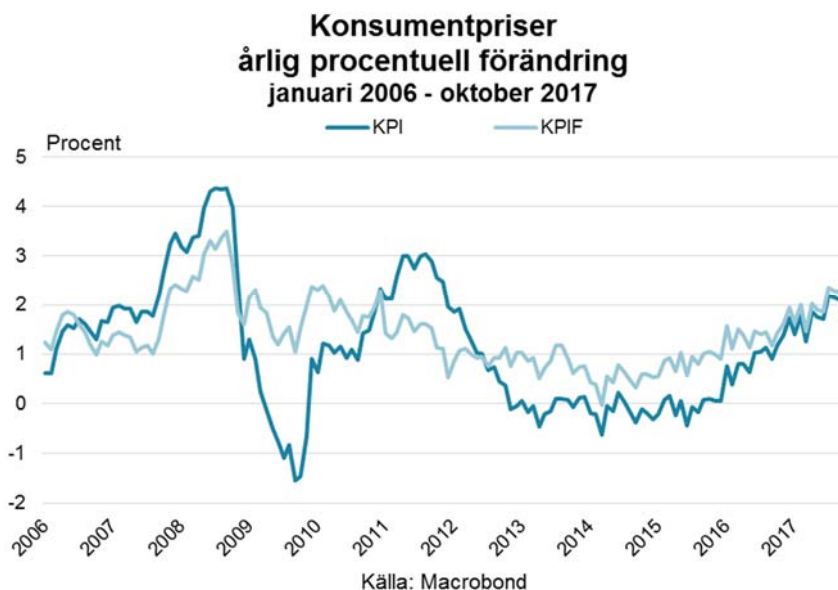
Inte heller utvecklingen på arbetsmarknaden väntas skapa förutsättningar för ökad inflation. De rådande löneavtalen innebär att drivkrafterna för ökad inflation via arbetsmarknaden fortsätter att vara svaga under vår prognosperiod. Inte heller vår egen undersökning pekar på att arbetsmarknaden ger några tydliga impulser till ökad inflation. Inte minst fortsätter det att råda mycket små skillnader i löneökningstakt hos företag som upplevt brist på arbetskraft och hos företag som inte upplevt motsvarande brist.³ Den allt

² Riksbankens mål är att hålla inflationen mätt med KPIF (KPI med fast ränta) kring 2 procent per år.

³ Läs mer om detta i fördjupningsrutan "Har den stigande bristen på arbetskraft påverkat löneökningarna?", *Arbetsmarknadsutsikterna våren 2017* sid. 26, Arbetsförmedlingen 2017.

knappare tillgången på utbildad arbetskraft har således ännu inte gett något tydligt avtryck på lönebildningen.

Även om aktiviteten i såväl ekonomin som på arbetsmarknaden fortsätter att vara hög bedömer vi således att det dröjer innan inflationen varaktigt når Riksbankens mål. Sammantaget räknar vi därför med att KPI-inflationen ökar med 1,7 procent i år och med 1,6 procent 2018 följt av 2,1 procent 2019. Den underliggande inflationstakten KPIF bedöms till 1,9 procent i år och till 1,6 procent 2018 för att under 2019 uppgå till 1,9 procent.

Riksbanken höjer nästa år

Riksbanken har fortsatt att stimulera den svenska ekonomin mycket kraftfullt under 2017. Styrrentan ligger kvar på -0,50 procent och vid årets slut kommer köpen av obligationer sammantaget att uppgå till 290 miljarder kronor. Stimulanserna sker trots den starka inhemska utvecklingen, en inflationstakt som noteras nära Riksbankens mål och att de lediga resurserna i ekonomin fortsätter att krympa.

Riksbankens agerande skall dock dels ses mot bakgrund av den fortsatt tydligt expansiva penningpolitiken i delar av vår omvärld. Inte minst innebär ECB:s fortsatt mycket aktiva politik en tydlig ram för bankens handlingsutrymme. Nästa steg för Riksbanken blir dock att påbörja en normalisering av penningpolitiken. Banken planerar att avsluta sina obligationsköp vid årsskiftet 2017-2018. Därefter väntar vi oss att Riksbanken gradvis höjer styrrentan med början under andra halvåret 2018. Sammantaget innebär ändå detta att Riksbanken fortsätter att bedriva en tydligt expansiv penningpolitik under hela vår prognosperiod.

Efterfrågan på arbetskraft

Arbetsmarknaden fortsätter att utvecklas starkt under prognosperioden. Takten i ökningen avtar dock successivt, vilket delvis är en följd av att bristen på utbildad arbetskraft ökar samt att konjunkturen går in i en mer mogen fas. För helåret 2017 beräknas antalet sysselsatta i åldrarna 16-64 år öka med 97 000. Året därefter bedöms ökningen till 74 000 personer och 2019 väntas antalet sysselsatta stiga med 56 000 personer.

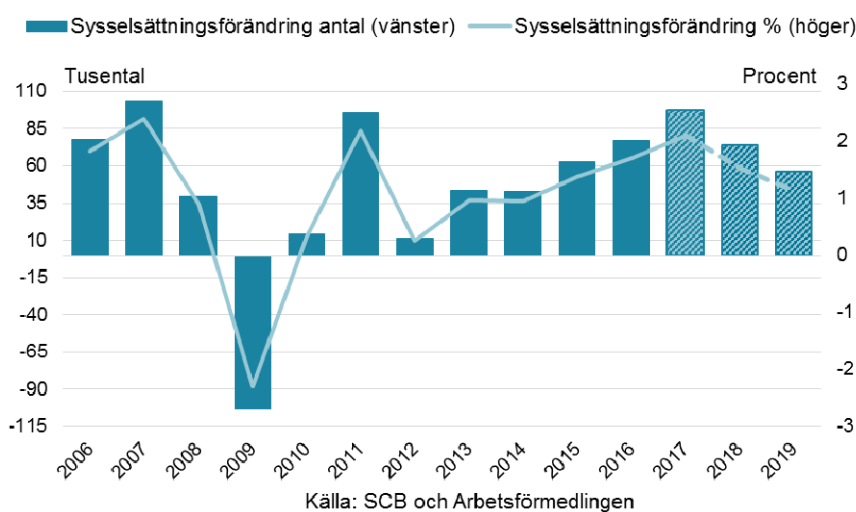
130 000 fler sysselsatta under 2018 och 2019

Under 2016 ökade antalet sysselsatta i åldrarna 16-64 år med 77 000 personer, motsvarande 1,7 procent. Sysselsättningsgraden steg därmed med 0,7 procentenheter till 77,4 procent. Efterfrågan på arbetskraft har tilltagit under 2017 och såväl antalet sysselsatta som sysselsättningsgraden har stigit mycket tydligt. Under första halvåret 2017 steg antalet sysselsatta 16-64 år med 2,0 procent (94 000 personer) jämfört med samma period året innan, enligt AKU.

Tredje kvartalet visar på en fortsatt mycket stark utveckling. I jämförelse med fjolåret ökade antalet sysselsatta då med 2,1 procent, eller hela 100 000 personer. Sysselsättningsgraden landade i och med det på 78,2 procent, vilket är 0,8 procentenheter högre än ett år tidigare. Även i ett internationellt perspektiv fortsätter den svenska arbetsmarknaden att visa styrka. Enligt Eurostat uppvisade Sverige högst sysselsättningsgrad i EU andra kvartalet 2017.

Arbetsförmedlingen bedömer att antalet sysselsatta fortsätter att öka starkt under prognosperioden. Trots stora tillskott till arbetskraften väntas dock bristen på arbetskraft fortsätta stiga, vilket innebär att styrkan i jobbtillväxten kommer avta något under 2018 och 2019. Därtill går konjunkturen in i en mer mogen fas vilket också bidrar till att jobbtillväxten hålls tillbaka något.

Förändring av sysselsatta, 16-64 år
prognos för 2017 - 2019

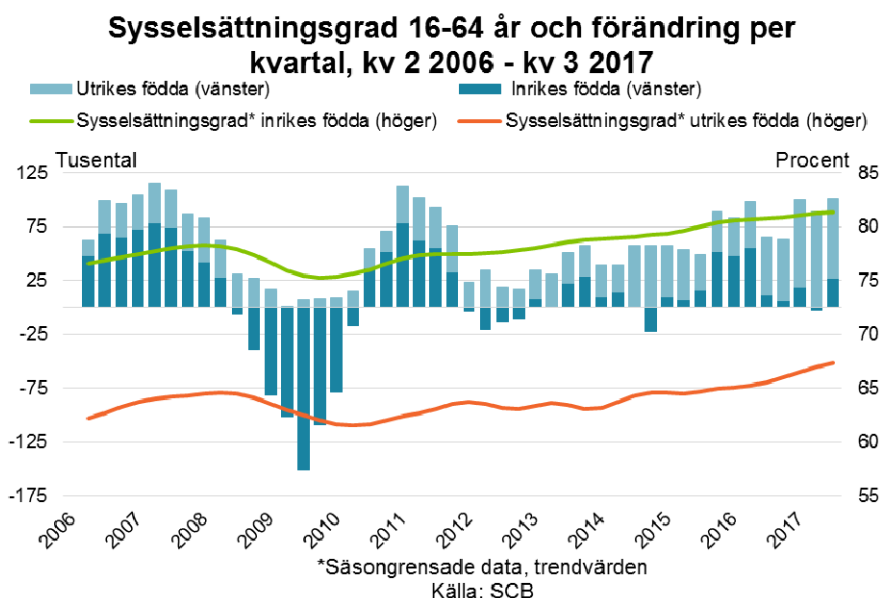
För helåret 2017 beräknas sysselsättningen öka med 97 000 personer i åldrarna 16-64 år, vilket innebär en ökning på 2,1 procent. För åren 2018 och 2019 bedöms antalet sysselsatta

att öka med 74 000 respektive 56 000 personer, motsvarande 1,5 och 1,1 procent per år. Sammantaget väntas därmed antalet sysselsatta 16-64 år öka med 130 000 personer de kommande två åren. Parallellt stiger sysselsättningsgraden med en procentenhet till strax över 79 procent.

I åldersgruppen 15-74 år beräknas antalet sysselsatta öka med 116 000 personer under 2017. Nästa år blir ökningen 89 000 personer, följt av ytterligare 64 000 personer 2019.

Sysselsättningen ökar starkt bland utrikes födda

Den svenska arbetsmarknaden har alltså fortsatt att utvecklas starkt med en jobbtillväxt som är mycket hög. Utvecklingen ser i de flesta avseenden positiv ut, detta för såväl inrikes som utrikes födda. Både arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningsgraden ökar stadigt. Under det senaste året har sysselsättningsgraden ökat med mer än en procentenhet i årtakt bland utrikes födda, vilket är nästan en dubbelt så hög takt som bland inrikes födda.

Därmed är sysselsättningsgraden, bland såväl inrikes födda som utrikes födda, nu på den högsta nivån som uppmätts sedan 2005.⁴ Tredje kvartalet 2017 var andelen sysselsatta utrikes födda 67,3 procent. Bland inrikes födda var den samtidigt med 82,5 procent.

Antalet sysselsatta utrikes födda ökar starkt bland både kvinnor och män. Tredje kvartalet ökade antalet med 7,4 respektive 9,6 procent, motsvarande 31 000 kvinnor och 43 000 män. Bland både inrikes födda kvinnor och män ökade antalet sysselsatta med 0,7 procent, vilket innebär ökningarna 12 000 respektive 14 000 personer. Bakom denna utveckling ligger en stark tillväxt av antalet utrikes födda i befolkningen i yrkesverksam ålder, samtidigt som den inrikes födda delen av befolkningen i yrkesverksamma åldrar fortsätter att minska. Läs mer i avsnittet *Utbudet av arbetskraft*.

Detta innebär även att åtta av tio nya jobb går till utrikes födda under 2017 – en utveckling som förstärks under prognosperioden och 2019 väntas nio av tio nya jobb tillfalla utrikes

⁴ I AKU finns data avseende inrikes och utrikes födda först från och med 2005. För sysselsättningen som helhet är sysselsättningsgraden nu den högsta sedan början på 1990-talet.

födda. Sammantaget betyder detta att sysselsättningsgraden bland utrikes födda stiger med 3 procentenheter till 2019, från 67,0 till 70,0 procent. Bland inrikes födda ökar samtidigt andelen sysselsatta från 81,4 till 81,9 procent.

Sysselsättningsgraden stiger både bland kvinnor och män

Sysselsättningsgraden fortsätter att stiga i god takt både bland kvinnor och bland män. Tredje kvartalet 2017 steg den (samttaget för inrikes och utrikes födda) med 0,7 procentenheter bland både kvinnor och män, till 77,6 respektive 80,8 procent. Den relativt största ökningen har dock skett bland utrikes födda kvinnor. Under tredje kvartalet 2017 ökade sysselsättningsgraden i denna grupp med 1,7 procentenheter till 63,3 procent.

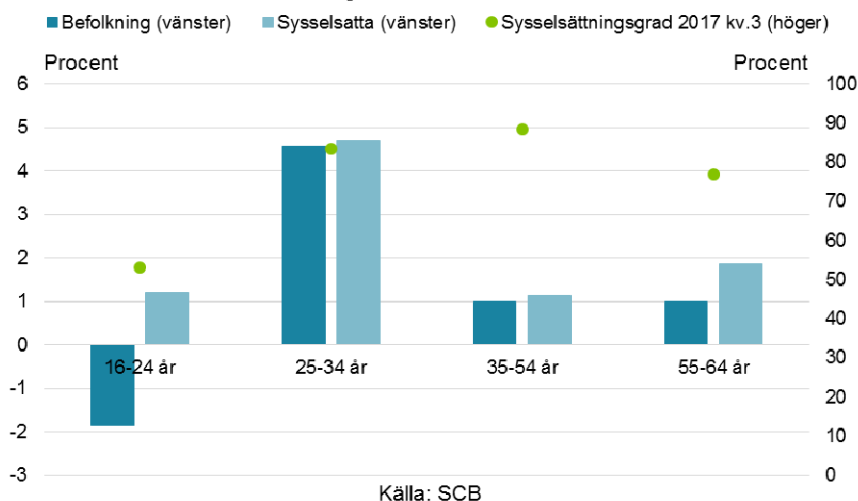
Trots den starka ökningen visar utrikes födda kvinnor alltså ett betydande sysselsättningsgap gentemot inrikes födda kvinnor, där andelen sysselsatta var 80,6 procent tredje kvartalet 2017 (en ökning med 0,6 procentenheter på ett år). Även bland utrikes födda män har sysselsättningsgraden stigit påtagligt. Tredje kvartalet 2017 steg den med 1,3 procentenheter, till 71,4 procent. Bland inrikes födda män var sysselsättningsgraden samtidigt 81,9 procent, vilket är 0,8 procentenheter högre än för ett år sedan.

Andelen sysselsatta är högst i åldrarna 35-54 år

Den demografiska utvecklingen innebär att antalet sysselsatta fortsätter att öka starkast bland personer i åldrarna 25-34 år. Tredje kvartalet 2017 ökade antalet sysselsatta i dessa åldrar med 52 000 personer. Detta är något mer än befolkningsökningen på 50 000. Sysselsättningsgraden steg i och med detta från 82,8 till 83,5 procent.

Bland personer i åldrarna 16-24 år ökade samtidigt antalet sysselsatta med 7 000 personer. Parallellt minskade befolkningen i dessa åldrar med 10 000 personer. Andelen sysselsatta ökade därmed med 1,1 procentenhet, till 53,1 procent. Den förhållandevis låga sysselsättningsgraden i dessa åldrar förklaras i hög grad av att många fortfarande studerar, antingen inom gymnasieskolan eller är i någon form av eftergymnasial utbildning.

Förändring av sysselsatta och befolkning kv 3 2017 jämfört med kv 3 2016

Högst är sysselsättningsgraden bland personer i åldrarna 35-54 år. Tredje kvartalet 2017 var den höga 88,5 procent, en marginell ökning med 0,2 procentenheter sedan fjolåret. Annorlunda uttryckt ökade antalet sysselsatta i dessa åldrar med 26 000 personer medan befolkningen som helhet ökade med 22 000 personer. Även bland personer i åldrarna 55-64 år steg såväl antalet sysselsatta som sysselsättningsgraden. Antalet sysselsatta steg med 16 000 medan befolkningen ökade med 9 000, vilket gav en ökning av sysselsättningsgraden med 0,8 procentenheter till 77,0 procent.

Sysselsättningsgraden ökar alltså mest i åldersgrupperna 16-24 respektive 55-64 år, en utveckling som väntas bestå under prognosåren. I övriga åldrar är sysselsättningsgraden som beskrivits ovan redan i dagsläget mycket hög.

Fortsatt svårt att få fäste på arbetsmarknaden utan gymnasieutbildning

Trots den samlat mycket starka efterfrågan på arbetskraft har personer med en kort utbildning fortsatt ett betydligt svårare läge på arbetsmarknaden än personer med en längre utbildning. Detta återspeglas bland annat genom att sysselsättningsgraden är bestående låg och arbetslösheten är avsevärt högre än bland personer som har en längre utbildningsbakgrund. Under de senaste åren har så gott som hela sysselsättningsökningen skett bland personer som har minst en gymnasieutbildning. Chanserna till arbete för personer med en lägre utbildningsnivå tenderar också att försämrats över tid. Detta illustreras exempelvis genom att sysselsättningsgraden gradvis har sjunkit för dem med kort utbildning.

För tio år sedan var sysselsättningsgraden (16-64 år) bland dem med förgymnasial utbildning 58 procent, hos dem med eftergymnasial utbildning (två år eller mer) var den 88 procent. Idag (tredje kvartalet 2017) visar förgymnasialt utbildade en sysselsättningsgrad på 48 procent medan den fortsatt uppgår till höga 88 procent bland personer med eftergymnasial utbildning (två år eller mer). Dessutom har arbetskraftsdeltagandet sjunkit från 65 till 58 procent medan det pendlat omkring 90 procent bland personer med eftergymnasial utbildning (två år eller mer).

Samtidigt har arbetslösheten successivt stigit bland personer som saknar en gymnasieutbildning. Tredje kvartalet 2017 var den 17,9 procent, att jämföra med 4,9 procent bland dem som har minst en gymnasieutbildning. Dessa skillnader tyder sammantaget på en stor och ökande obalans på arbetsmarknaden. Den generellt svaga utvecklingen för personer som saknar en gymnasieutbildning kan delvis kopplas till att det råder en strukturell obalans på svensk arbetsmarknad – en obalans mellan arbetsgivarnas krav och de arbetsökandes utbildningsnivå och utbildningsinriktning. Detta betyder att det finns få jobb som dessa personer är matchningsbara mot och att många personer med kort utbildning ofta stängs ute från arbetsmarknaden.

På dagens arbetsmarknad kräver arbetsgivarna dessutom nästan alltid gymnasieutbildning, även inom yrken där utbildningskraven traditionellt sett varit låga. I takt med att arbetskraften blivit allt mer välutbildad hårdnar konkurrensen om jobben för dem kortare utbildning. Att utbildningsnivån stiger i befolkningen är positivt, men det finns samtidigt en felmatchning på arbetsmarknaden där många anställda har längre utbildning än vad

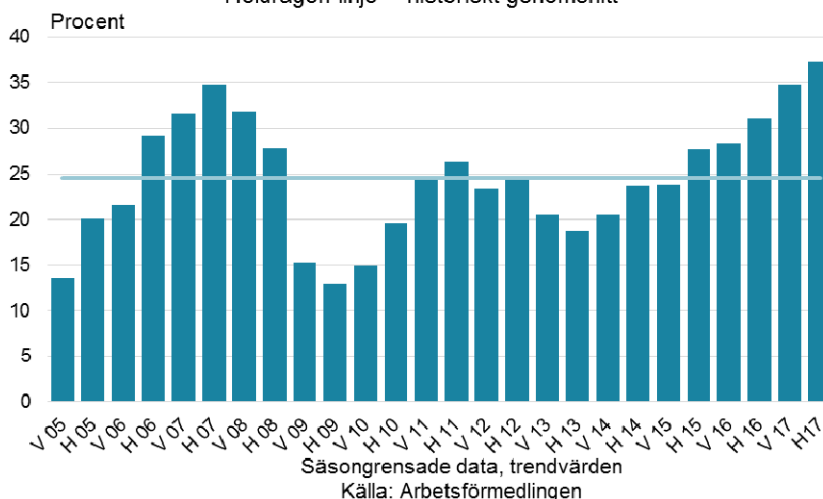
jobbet faktiskt kräver. Numera innehas endast en förhållandevis liten del, omkring en fjärdedel, av jobben med lägst kvalifikationskrav av personer med kort utbildning.⁵

Utbredda rekryteringsproblem dämpar sysselsättningstillväxten

Parallellt med den starka efterfrågan på arbetskraft har även bristen på kompetenser på arbetsmarknaden ökat ytterligare. Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar att rekryteringsproblemen tilltar och bristen på utbildad arbetskraft har stigit inom samtliga delar inom näringslivet det senaste året. I höstens undersökning uppgick andelen privata arbetsgivare som upplever brist på arbetskraft till 37 procent – en ökning med 3 procentenheter sedan vårens mätningar.

Brist på arbetskraft, privata arbetsgivare våren 2005 - hösten 2017

Heldragen linje = historiskt genomsnitt

Därmed är bristen på arbetskraft bland privata arbetsgivare hösten 2017 på den högsta nivån som Arbetsförmedlingen uppmätt i sina intervjuundersökningar. Bland de privata arbetsgivarna är det dock fortsatt stora skillnader i rekryteringsläget mellan olika yrken och mellan olika branscher. Läs mer om detta i avsnittet *Näringsgrenar*.

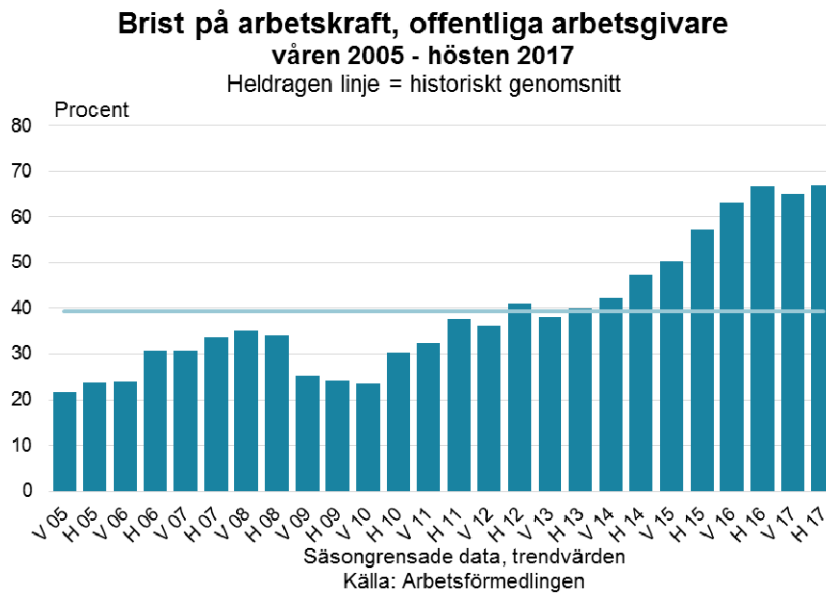
Utvecklingen förklaras delvis av den starka efterfrågan på arbetskraft, vilken har inneburit att antalet arbetslösa blivit färre, delvis av att en allt högre andel av de arbetslösa står längre ifrån arbetsmarknaden och inte har den kompetens som arbetsgivarna efterfrågar. Därmed blir det svårare för arbetsgivare att hitta arbetskraft bland de arbetslösa. Detta märks bland annat genom att antalet rekryteringar från arbetslösa fortsätter att minska medan antalet rekryteringar bland redan sysselsatta ökar.

Under prognosperioden väntas bristen på arbetskraft att öka ytterligare. Andelen arbetsgivare inom det privata näringslivet som rapporterar brist på arbetskraft bedöms överstiga 40 procent mot slutet av 2018 för att stiga ytterligare något 2019.

Bland de offentliga verksamheterna är bristen på arbetskraft redan mycket utbredd och bristen på personal utgör redan idag ett hinder för jobbtillväxten inom ett antal yrken. I

⁵ Avser personer 16-64 år sysselsatta inom SSK 9 med förgymnasial utbildning, enligt Yrkesregistret (SCB) 2015.

höstens undersökning har andelen offentliga arbetsgivare som anger att de har haft problem med att rekrytera personal ökat något sedan den tidigare redan mycket höga nivån. Nu anger 66 procent de offentliga arbetsgivarna brist på arbetskraft. Detta är den högsta bristnivån som uppmätts inom offentliga verksamheter, strax över den förra rekordnoteringen från hösten 2016.

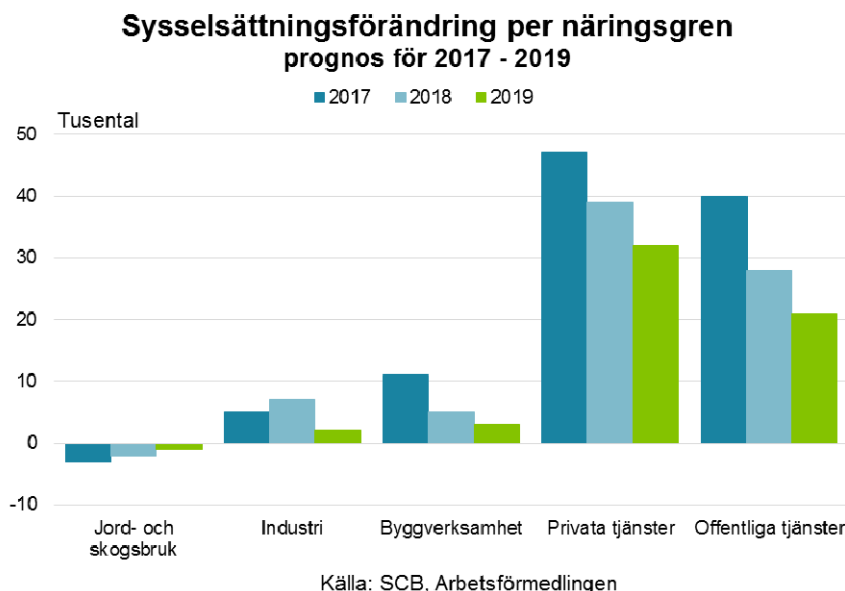

Inom offentliga verksamheter kan bristen på utbildad arbetskraft kopplas till en bred palett av yrken inom ett antal olika yrkesområden. Rekryteringsproblemen är dock mest utbredda inom ett flertal pedagogiska yrken samt inom flera vårdyrken. Läs mer om detta i avsnittet *Offentliga verksamheter*.

Näringsgrenar

Som beskrivits tidigare har antalet sysselsatta hittills i år ökat med närmare 100 000 personer, jämfört med året innan. Sysselsättningen har ökat inom samtliga näringsgrenar utom inom jord- och skogsbruk, där jobben har minskat något. I relativa tal har tillväxten varit starkast inom byggverksamheten, där antalet sysselsatta har ökat med drygt fyra procent hittills i år.

Antalet sysselsatta förväntas fortsätta att öka inom alla näringsgrenar förutom jord- och skogsbruk under prognosperioden. Tillväxttakten kommer dock att vara lägre under de kommande två åren jämfört med 2017. Under prognosperioden beräknas antalet sysselsatta inom privata tjänster att öka med 39 000 personer 2018 och 32 000 personer 2019. Antalet sysselsatta inom offentliga verksamheter väntas samtidigt öka med 28 000 personer respektive 21 000 personer. Inom byggverksamheten väntas sysselsättningen öka med 5 000 personer respektive 3 000. Industrisysselsättningen väntas öka med 7 000 respektive 2 000 under 2018 och 2019. Antalet sysselsatta inom jord och skogsbruk fortsätter att minska något under prognosåren.

En orsak bakom den successivt allt svagare tillväxten av nya jobb är den utbredda bristen på arbetskraft. Detta hämmar sysselsättningsstillväxten inom framförallt stora delar av de offentligt finansierade verksamheterna, men också inom byggverksamheten.

Sysselsatta (tusental) 16-64 år per näringsgren, årlig procentuell förändring 2017-2019

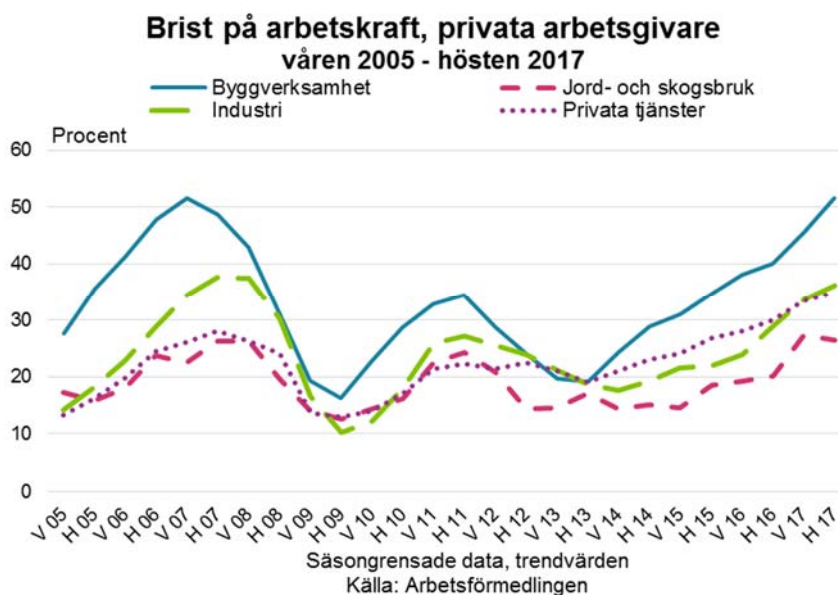
	Utfall	Prognos		
	2016	2017	2018	2019
Jord- och skogsbruk	78	-3,9	-2,7	-1,4
Industri	543	0,9	1,3	0,4
Byggverksamhet	313	3,5	1,5	0,9
Privata tjänster	2 162	2,2	1,8	1,4
Offentliga tjänster	1 587	2,5	1,7	1,3
Totalt	4 688	2,1	1,5	1,1

I totalen ingår även sysselsatta där uppgift om näringsgren saknas, dock ej sysselsatta utomlands.
Källa: SCB och Arbetsförmedlingen

Bristen på arbetskraft stiger brett

Bristen på arbetskraft har ökat tydligt inom alla näringsgrenar under de senaste åren. Särskilt framträdande är de förändringar som har skett inom byggverksamheten där andelen arbetsgivare som rapporterar om brist på arbetskraft har stigit från 19 procent hösten 2013 till över 50 procent hösten 2017.

Parallellt har även bristen på utbildad arbetskraft inom den privata tjänstesektorn och inom industrin stigit gradvis, men i ett lägre tempo än inom byggverksamheten. Inom dessa näringsgrenar har andelen arbetsgivare som rapporterar om brist på utbildad arbetskraft stigit från 19 procent till 35 respektive 36 procent sedan hösten 2013.

Inom jord- och skogsbruk är andelen arbetsgivare som signalerar om brist på arbetskraft sammantaget lägre än inom övriga näringslivet, även om bristen på arbetskraft har stigit också inom detta område sett över en längre tidsperiod. Sedan hösten 2013 har andelen ökat med omkring 10 procentenheter, till 27 procent. Mer detaljerade beskrivningar av utvecklingen inom de olika områdena finns i respektive näringsgrensavsnitt.

Jord- och skogsbruk

Konjunkturen inom jordbruket har förbättrats men riskerar att mattas av under prognosperioden. Inom skogsbruket är konjunkturen starkare och utsikterna ljusare. Detta räcker dock inte för att antalet sysselsatta ska kunna öka under 2018-2019.

Antalet sysselsatta i branschen fortsätter minska

Jord- och skogsbruken sysselsatte närmare 80 000 personer under 2016 vilket är 1,7 procent av alla sysselsatta i landet. Antalet sysselsatta inom jord- och skogsbruk har haft en sjunkande trend under lång tid och den utvecklingen har fortsatt även under 2017. Antalet sysselsatta i branschen bedöms sammantaget minska med 3 000 personer under 2018 och 2019. Bakom minskningen ligger bland annat svårigheter att attrahera arbetskraft, fortsatta rationaliseringar samt fördyrande regelverk. Dessutom finns en risk för sänkta mjölkpriser vilket påverkar utvecklingen negativt.

Den globala marknaden styr

Stora delar av jordbrukssektorn styrs av utbudet och efterfrågan på den globala marknaden. Spannmålspriserna styrs således i hög grad av skördarna i de stora producentnationerna exempelvis Ryssland, USA och Australien. Priserna på förnyelsebar energi och oljeväxter påverkas av råoljepriset, vilket också påverkar efterfrågan på skogsbrukets flis.

Mjölkspriserna har ökat och lönsamheten i mjölkföretagen har förbättrats. Priserna sätts globalt och med ett högre mjölkpris ökar produktionen där möjligheterna finns. Det medför att mjölkspriserna åter kommer att sjunka framöver och Sveriges mjölkproducenter står inför ytterligare en period med svagare lönsamhet. På vissa håll i landet har samtidigt svårigheterna att få fram grovfoder ökat i och med den torra sommaren vilket fördyrar produktionen. Mjolkproduktion är personalintensiv och med allt färre mjölkgårdar minskar antalet sysselsatta i hela branschen.

God efterfrågan på svenskt kött

Efterfrågan på svenskt kött fortsätter att vara hög och nötköttsproducenterna påverkas inte lika mycket av den globala prissättningen som andra delar av det svenska lantbruket. Som följd av ett tidigare lågt mjölkpris har emellertid antalet mjölkkor minskat i Sverige vilket har gett direkta effekter på tillgången till nötkött. Detta då hälften av Sveriges nötköttsproduktion är en biprodukt från mjölkproduktionen. Ett högre mjölkpris medför inte ökad tillgång till nöt i Sverige så priset på nötkött förväntas ligga kvar på en hög nivå under prognosperioden.

Grisproducenterna har genomgått flera stälbad de senaste tio åren och många producenter har avvecklat sin verksamhet. De som är kvar är starkt rationaliserade och investeringsviljan är låg. Utsikterna för 2018 är dock positiva, inte minst med tanke på att efterfrågan på svenskt griskött tenderar att öka, men risken är stor att priserna åter faller.

Fjäderfä samt frukt- och grönsaksodling är framgångsbranscher

En av de delbranscher som har gått bäst de senaste åren är kyckling- och äggproduktion. Kycklingkött är tillsammans med lammkött två av de produkter där andelen svenskproducerat kött ökar i handeln och optimismen är alltså stor. Frukt- och grönsaksodlingen har gått framåt i Sverige, särskilt den ekologiska. Det beror framför allt på den höga inhemska efterfrågan på svenska produkter. Frukt- och grönsaksodling är personalkrävande och en hämmande faktor är svårigheterna att hitta arbetskraft.

Diversifierad verksamhet

För att klara svängningar i priser eller skördebortfall har många lantbrukare sidoinkomster. Här syns dock starka lokala skillnader. Lantbrukare intill större städer har ofta en stark sidoinkomst från entreprenadverksamhet som exempelvis snöröjning. Allt fler arbetar även med mer administrativa uppgifter, såsom bokföring eller olika typer av rådgivning, vid lågsäsong. I norr och i det så kallade mjölkbältet från Halland till Öland är dock inte denna typ av sidoverksamhet lika utbredd, varför lantbrukarna istället satsat på att utveckla den egna gården. I norr är lantbrukarna främst hänvisade till mjölk- och köttproduktion eftersom markerna och klimatet inte lämpar sig lika väl för spannmål, frukt och grönt.

En viktig sidoinkomst för svenska lantbrukare är skogen. En aspekt som utmärker Sverige i EU är symbiosen mellan jord- och skogsbruk. I Sverige är många lantbrukare även skogsägare. Skogen har således fått kompensera för svängningarna i lantbruksdelens lönsamhet. Denna symbios mellan jord- och skogsbruk gör Sverige, tillsammans med Finland, unika i EU.

Virkespriserna ökar något och framtidsutsikterna är goda. Bristen på kompetens är påtaglig i skogsbranschen och behoven av utbildad arbetskraft är stora, särskilt vad gäller skogsmaskinförare och skogsarbetare.

Branschen har svårt att attrahera arbetskraft

Som beskrevs tidigare rapporterar sammantaget en något lägre andel, omkring en fjärdedel av arbetsgivarna inom jord- och skogsbruk om svårigheter med att hitta rätt kompetens. Men efterfrågan på arbetskraft är utbredd och arbetsgivarna söker såväl personer med längre utbildning, exempelvis agronomer och lantmästare, som personer med gymnasieutbildning samt arbetskraft med kortare utbildning.

Ett stort problem för kompetensförsörjningen inom jord- och skogsbrukssektorn är att få väljer att utbilda sig till yrken inom näringen. De lantbruksinriktade gymnasierna har svårt att fylla sina platser och djurskötare och maskinförare med relevant utbildning och intresse för näringen framstår som bristyrken.

Allra störst brist på arbetskraft är dock det inom skogsbruket där framförallt skogsmaskinförare och kunniga skogsarbetare efterfrågas. Arbetsgivarna har ibland också svårigheter att hitta arbetskraft även till de arbetsuppgifter som inte kräver någon formell utbildning, exempelvis ogräsrensare. Orsakerna till detta är bland annat att arbetena ofta är svårtillgängliga med kollektivtrafik varpå det krävs körkort. Dessutom måste man kunna arbeta självständigt och ha en viss kunskap om djur och växter.

Industri

Efter en period av svagare tillväxt finns det nu mycket som talar för en positiv utveckling inom industrin under prognosåren. Samtliga framåtblickande indikatorer pekar på en tydligt ökad aktivitet. Även utfallsdata har visat en positiv utveckling. Under 2018 och 2019 väntas antalet sysselsatta inom industrin öka med 7 000 respektive 2 000 personer.

Antalet sysselsatta inom industrin ökar under prognosåren

Efter ett svagt 2016 och en dämpad utveckling under inledning av 2017 visar SCB:s Arbetskraftsundersökningar nu en positiv sysselsättningsutveckling inom industrin. Ett flertal indikatorer pekar dessutom på en fortsatt stark utveckling och under prognosåren kommer den svenska industrin att gynnas av den allt högre efterfrågan från omvärlden.

Arbetsförmedlingen bedömer därför att antalet sysselsatta inom industrin kommer att öka i relativt god takt under prognosåren. Detta gäller i synnerhet 2018, då antalet beräknas öka med 7 000 personer, motsvarande 1,3 procent. Under 2019 väntas en mindre ökning av antalet sysselsatta inom området, med 0,4 procent eller 2 000 personer.

Positiv utveckling för både orderingång och industriproduktion

Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar att industriföretagens efterfrågan har förstärkts gradvis sedan 2012 och höstens mätning visar en fortsatt förbättring av efterfrågeläget under de senaste sex månaderna, jämfört med vårens undersökning.

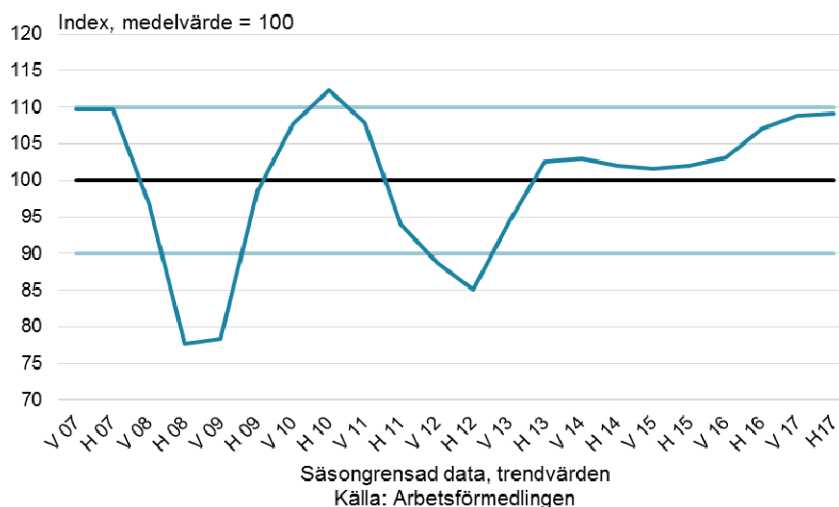
Parallellt har industriproduktionen förstärkts påtagligt och SCB:s industriproduktionsindex låg i september 2017 på sin högsta nivå sedan våren 2011. Den goda utvecklingen inom motorfordonsindustrin har bidragit starkt till produktionsuppgången. Orderingången har samtidigt klättrat till den högsta nivån sedan hösten 2008. Förstärkningen är bred och gäller såväl hemma- som exportmarknaden.

Framåtblickande indikatorer fortsatt mycket optimistiska

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator för industrin har stigit något sedan i våras och visar därmed att företagens efterfrågeförväntningar ligger på en fortsatt hög nivå, tydligt över det historiska genomsnittet. Även i det något längre tidsperspektivet, på sex till tolv månaders sikt, räknar industriföretagen med en efterfrågenivå som är tydligt över det normala enligt Arbetsförmedlingens intervjuundersökning.

I likhet med Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator visar Konjunkturinstitutets konfiansindikator för industrin fortsatt en mycket utbredd tillförsikt bland landets industriföretag. Samtidigt visar inköpschefsindex för industrin en fortsatt stark utveckling. Därmed pekar de framåtblickande indikatorerna samstämmigt på en fortsatt god utveckling inom industrin.

Efterfrågeindikator för industrin våren 2007 - hösten 2017

Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar också att en allt större andel av industri-företagen planerar att utöka personalstyrkan det kommande året. Hösten 2017 ligger andelen på en nivå tydligt över det historiska genomsnittet. Vår undersökning visar även att kapacitetsutnyttjandet i relation till den befintliga personalstyrkan bland industri-företagen fortsatt befinner sig på en nivå över det historiska genomsnittet. Detta indikerar att det finns ett stigande behov av att rekrytera personal för att kunna öka produktionen ytterligare.

Tilltagande brist på utbildad arbetskraft inom industrin

Som nämnts tidigare tilltar rekryteringsproblemen på arbetsmarknaden på bred front. Detta gäller även för industrin. Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar att andelen arbetsgivare inom industrin som rapporterar om brist på arbetskraft har stigit med sju procentenheter, till 36 procent, sedan hösten 2016. Detta är den högsta nivån sedan våren 2008 och tydligt över det historiska genomsnittet. Den vanligaste åtgärden för att möta rekryteringsssvårigheterna är att låta befintlig personal arbeta mer, vilket håller tillbaka anställningsbehoven i många företag.

Bilden av en tilltagande brist på arbetskraft bekräftas i Konjunkturinstitutets barometerundersökningar som även de visar på en tydligt tilltagande brist på arbetskraft inom näringen. Inom industrin avser bristen på arbetskraft främst tekniska tjänstemän, men bristtalen ökar även för kvalificerade yrkesarbetare. För dessa yrkesgrupper bedöms bristen också tillta under prognosåren.

Det kan också tilläggas att industrin fortsätter lägga uppdrag till konsultföretag, inom exempelvis juridik, teknik och IT, vilket bidrar till att bristen på arbetskraft ökar även inom dessa områden.

Byggverksamhet

Byggkonjunkturen är fortsatt mycket stark och bostadsbyggandet ligger på de högsta nivåerna på 30 år. Behovet av bostäder är dock fortsatt stort i de flesta kommuner och arbetsgivarna har expansiva anställningsplaner. Samtidigt har bristen på arbetskraft stigit till rekordnivåer och utgör ett allt större problem för arbetsgivarna. Under 2018 väntas antalet sysselsatta öka med 5 000 personer, året därefter med 3 000 personer.

Mycket stark jobbtillväxt

Antalet sysselsatta inom byggverksamhet var drygt 310 000 under 2016, vilket var en ökning med omkring 17 000 personer, motsvarande hela 5,6 procent, jämfört med året innan. De första tre kvartalen 2017 visar en fortsatt stark sysselsättningsstillväxt – trots den stora bristen på arbetskraft.

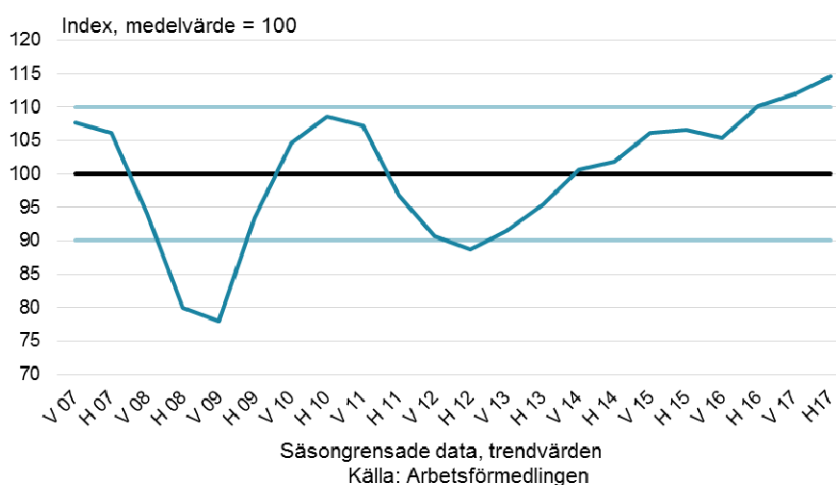
I år bedöms antalet sysselsatta inom byggverksamheten sammantaget att stiga med 3,5 procent eller 11 000 personer. Under 2018 och 2019 blir bristen på arbetskraft inom området än mer tydlig vilket kommer hålla tillbaka sysselsättningsökningen mer påtagligt. För dessa år bedöms antalet sysselsatta öka med 5 000 respektive 3 000 personer, motsvarande 1,5 respektive 0,9 procent.

Rekordstarka förväntningar på efterfrågan

Byggverksamheten har utvecklats starkt under flera års tid och stämningläget är fortsatt mycket positivt. Hösten 2017 visar Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator för byggverksamheter att arbetsgivarnas förväntningar på utvecklingen de kommande sex månaderna stärkts ytterligare sedan vårens redan mycket höga nivå.

Efterfrågeindikatorn ligger hösten 2017 på den högsta nivån som uppmätts sedan mätningarna startade. En liknande bild ges i Konjunkturinstitutets barometerundersökningar som bekräftar bilden av en betydligt starkare utveckling än normalt inom bygg- och anläggningsverksamhet.

Efterfrågeindikator för byggverksamheten
våren 2007 - hösten 2017

Fortsatt högt bostadsbyggande

Bostadsinvesteringarna har ökat i god takt i flera år och hittills i år har de ökat med drygt 20 procent jämfört med året innan. Det är framförallt investeringarna i nya bostäder som har ökat kraftigt medan ombyggnadsinvesteringarna har ökat marginellt under 2017. Under de tre första kvartalen i år påbörjades närmare 50 000 lägenheter, vilket är en ökning med 11 procent jämfört med samma period 2016 enligt preliminär statistik från SCB. Trots den kraftiga ökningen av bostadsbyggandet rapporterar närmare nio av tio kommuner att det råder fortsatt underskott på bostäder, enligt Boverkets senaste bostadsmarknadsenkät.

Ett för lågt utbud av bostäder försvårar den geografiska rörligheten på arbetsmarknaden, i synnerhet när det råder bostadsbrist i regioner med särskilt stark jobbtillväxt. I sammanhanget kan nämnas att även om bostadsbyggandet väntas minska något nästa år ligger nivåerna fortfarande betydligt högre än de gjort de senaste 30 åren. Boverket bedömer att behovet av nya bostäder uppgår till 80 000 per år fram till och med år 2020.⁶

Ökad osäkerhet på bostadsmarknaden

Osäkerhet kring skärpta finansieringsregler för nya bostadslån samt ett ökat utbud av bostäder till följd av den kraftiga nyproduktionen har under hösten lett till viss oro på bostadsmarknaden och farhågor om ett mer påtagligt fallande bostadspriser. Den starka konjunkturen såväl i omvärlden som i Sverige, fortsatt låga räntor och en mycket stark arbetsmarknad talar dock för att bostadsmarknaden snarare kommer att stabiliseras med en balanserad prisutvecklingstakt på sikt, än att det kommer ett större bostadsprisfall.

Behoven av investeringar i offentliga lokaler och anläggningar kvarstår

De offentliga investeringarna i lokaler har ökat under de tre första kvartalen i år och väntas fortsätta öka under prognosperioden. Landsting och kommuner har fortsatt stora behov av investeringar i exempelvis skolor, förskolor och sjukhus till följd av befolkningstillväxten.⁷ Många befintliga verksamhetslokaler har också stora renoveringsbehov. Dessutom medför det omfattande bostadsbyggandet nya investeringsbehov i infrastruktur.

Även anläggningsinvesteringarna har ökat i god takt och väntas fortsätta växa under nästa år. Behoven av investeringar är fortsatt stora i exempelvis energirelaterade anläggningar och vattenverk liksom utbyggnad av kollektivtrafik, vägar och järnvägar. Såväl behoven av renovering och nybyggnad som möjligheterna att genomföra dem skiljer sig åt regionalt och lokalt.

Varannan arbetsgivare rapporterar om brist på arbetskraft

Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar att det fortsatt är en mycket hög andel av byggarbetsgivare som planerar för personalförstärkningar det kommande året. Samtidigt är kapacitetsutnyttjandet inom området mycket högt. Vår undersökning visar nu att nästan hälften av arbetsgivarna, 47 procent, inte kan öka produktionen alls utan att anställa mer

⁶ Se "Beräkning av nya bostäder till 2025", Rapport 2017:17, Boverket 2017, för mer information.

⁷ Se "Ekonomirapporten, oktober 2017 – om kommunernas och landstingens ekonomi", Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) 2017.

personal. Detta är nästan tio procentenheter mer än i vårens undersökning och således tydligt över det historiska genomsnittet. Parallellt fortsätter bristen på utbildad byggarbetskraft att öka, en utveckling som pågått sedan 2013. I höstens undersökning rapporterar mer än varannan, 52 procent av arbetsgivarna, om brist på utbildad arbetskraft, en ökning närmare sju procentenheter sedan våren 2017. Den utbredda bristen på utbildad arbetskraft bekräftas också i Konjunkturinstitutets mätningar.

Den utbredda bristen på arbetskraft inom byggverksamheten återspeglas på en antal olika sätt, inte minst genom att arbetsgivarna i allt fler fall misslyckas med sina rekryteringar. I höstens undersökning anger hälften av arbetsgivarna med brist på arbetskraft att de inte lyckades genomföra sina rekryteringar. Detta får en rad konsekvenser. Den mest utmärkande är att befintlig personal får arbeta mer. Men samtidigt är det också en ökande andel företag som tvingas tacka nej till nya uppdrag.

Bristen på byggarbetskraft förväntas att öka ytterligare under 2018 och 2019, vilket bidrar till att dämpa jobbtillväxten inom området. Rekryteringsproblemen väntas öka inom ett brett spektra av byggyrken, allt ifrån arbetsledare och ingenjörer till VVS-montörer och snickare.

Privata tjänster

Den privata tjänstesektorn fortsätter att utvecklas starkt och företagens förväntningar på utvecklingen ligger fortsatt på höga nivåer. Antalet sysselsatta inom sektorn bedöms öka i god takt under prognosåren, med 39 000 personer 2018 och 32 000 personer 2019.

Varannan sysselsatt finns inom privata tjänster

Sysselsättningen inom den privata tjänstesektorn har ökat i god takt under flera år. Antalet sysselsatta ökade med drygt 40 000 personer 2016 jämfört med året innan, vilket motsvarar en ökning på 2,0 procent. Under de tre första kvartalen 2017 har sysselsättningen fortsatt att öka i samma takt. Totalt sysselsätter näringsgrenen över 2,2 miljoner personer, det vill säga hälften av alla sysselsatta.

Den privata tjänstesektorn innehåller ett flertal branscher som sinsemellan skiljer sig mycket åt. Den största branschen är finansiell verksamhet och företagstjänster, där 36 procent av de sysselsatta i sektorn återfanns 2016. Handeln sysselsatte 25 procent, medan transport respektive personliga och kulturella tjänster sysselsatte 11 procent vardera. Inom information och kommunikation återfanns 9 procent av de sysselsatta inom näringsgrenen och 8 procent var sysselsatta inom hotell och restaurang.

71 000 nya jobb under 2018 och 2019

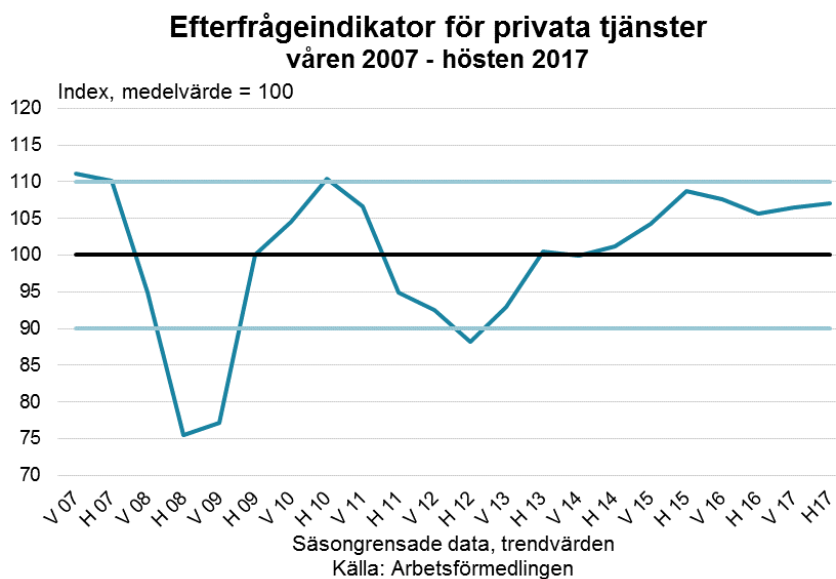
Arbetsförmedlingen bedömer att antalet sysselsatta inom privata tjänstesektorn fortsätter att öka i god takt under prognosperioden. Hushållens ekonomi bedöms bli fortsatt stark, samtidigt fortsätter befolkningen att växa i god takt. Detta ger avtryck i de delbranscher som är knutna till den privata konsumtionen, exempelvis handeln, hotell och restaurang samt personliga och kulturella tjänster. Därtill kommer även de mer exportinriktade delbranscherna att ge ett tydligare bidrag till sysselsättningstillväxten under prognosperioden.

Sammantaget har arbetsgivarna i näringsgrenen fortsatt optimistiska anställningsplaner enligt Arbetsförmedlingens intervjuundersökning hösten 2017. Mer än 40 procent uppger att de planerar för en ökning av antalet anställda under det närmaste året, detta är tydligt över det historiska genomsnittet. Antalet sysselsatta bedöms öka med 39 000 respektive 32 000 personer under 2018 och 2019. Detta motsvarar ökning på 1,8 och 1,4 procent.

Fortsatt stark efterfrågeutveckling

Hösten 2017 visar Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator för privata tjänstesektorn att arbetsgivarnas förväntningar på utvecklingen de kommande sex månaderna stärkts något sedan i våras. Indikatorn ligger på en nivå över det normala, arbetsgivarna är därmed fortsatt optimistiska.

Det starka läget och de positiva förväntningarna bekräftas även i Konjunkturinstitutets barometerundersökning som på motsvarande sätt indikerar ett starkare läge än normalt för de privata tjänstenäringarna. Företagen är fortsatt optimistiska både gällande utvecklingen av efterfrågan och anställningsplanerna. Även inköpschefsindex för tjänstesektorn visar nivåer som tydligt indikerar tillväxt. Samtidigt är hushållens förväntningar något mer optimistiska än normalt, vilket bland annat åskådliggörs genom Konjunkturinstitutets konfidensindikator.

Var tredje arbetsgivare rapporterar om brist på arbetskraft

Brist på arbetskraft är ett tilltagande problem även för arbetsgivare inom den privata tjänstesektorn. Sedan i våras har andelen arbetsgivare som rapporterar om brist på arbetskraft stigit med två procentenheter till 34 procent. Det är dock mycket stora skillnader mellan de olika delbranscherna och bristen kan fortfarande inte beskrivas som ett generellt problem inom näringsgrenen.

Rekryteringsproblemen är fortsatt störst inom delbranschen information och kommunikation, medan den är betydligt lägre inom handeln. Även i Konjunkturinstitutets mätningar har andelen företag som redovisar brist på arbetskraft ökat under hösten. I avsnitten som följer ges en mer utförlig beskrivning av Arbetsförmedlingens bedömning av utvecklingen för respektive bransch inom den privata tjänstesektorn.

Finansiell verksamhet och företagstjänster

Finansiell verksamhet och företagstjänster är den största, men också mest heterogena delbranschen inom den privata tjänstesektorn. Förutom finans- och försäkringsverksamhet och företagstjänster (exempelvis personaluthyrning och verksamhet inom redovisning, marknadsföring och juridik) ryms även fastighetsbolag och fastighetservice, forskning och utveckling samt verksamhet vid huvudkontor. Sysselsättningen har ökat i god takt under flera år. Under 2016 var i genomsnitt 780 000 personer sysselsatta inom finansiell verksamhet och företagstjänster, en ökning med närmare 3 procent jämfört med året innan. De tre första kvartalen 2017 har sysselsättningen fortsatt att öka i god takt.

Arbetsförmedlingens intervjuundersökning hösten 2017 visar att stämningläget är fortsatt positivt. Efterfrågeläget de senaste sex månaderna har stärkts jämfört med i våras på en nivå betydligt över det historiska genomsnittet. Förväntningarna är också optimistiska när det gäller utvecklingen av efterfrågan både de kommande sex månaderna liksom på tolv månaders sikt.

Andelen företag som planerar att utöka personalstyrkan under det kommande året ligger fortsatt på en nivå över det historiska genomsnittet, i linje med vårens undersökning. Mer än en tredjedel av arbetsgivarna inom finansiell verksamhet och företagstjänster uppger att de har upplevt brist på arbetskraft det senaste halvåret. Andelen har ökat jämfört med vårens undersökning. Samtidigt är dock skillnaderna stora mellan olika delbranscher.

Handel

Handeln sysselsatte nästan 550 000 personer under 2016. Antalet sysselsatta inom handeln har ökat med omkring 1 procent om året sedan 2013, en utveckling som bestod även under de tre första kvartalen 2017. Detaljhandelns försäljningsvolym har utvecklats positivt under en längre tid, enligt statistik från SCB. Detta gäller i synnerhet sällanköpsvaruhandeln. Den låga bostadslåneräntan och hushållens positiva syn på sin ekonomi talar för att den privata konsumtionen kommer att fortsätta att utvecklas i god takt under prognosperioden.

I Arbetsförmedlingens intervjuundersökning hösten 2017 har arbetsgivarna optimistiska förväntningar på utvecklingen av efterfrågan både på sex och tolv månaders sikt, med nivåer över det historiska genomsnittet för branschen. Detta är i linje med Konjunkturinstitutets mätningar, även om förväntningarna skiljer mellan delbranscherna.

Inom handeln har många anställda tim- eller deltidsanställningar, vilket innebär att arbetsgivare i många fall kan möta uppgångar i efterfrågan genom att låta befintlig personal arbeta mer. Samtidigt fortsätter branschen att präglas av strukturförändringar till följd av digitalisering och ökad e-handel. Anställningsplanerna är något lägre än i vårens undersökning men fortsatt på en nivå över genomsnittet. Parallellt har andelen arbetsgivare som uppger brist på arbetskraft ökat och ligger nu över det historiska genomsnittet. Även enligt Konjunkturinstitutets konfidensindikator för handeln har bristen på personal.

Transport

Under 2016 var drygt 230 000 personer sysselsatta inom transportnäringen. Sysselsättningsutvecklingen i branschen har varit relativt stabil under flera år. Under de tre första kvartalen 2017 har antalet sysselsatta minskat något.

Stämningläget inom transportnäringen har ljusnat sedan i våras. Efterfrågan på företagens tjänster det senaste halvåret var betydligt högre än förväntat och arbetsgivarnas syn på efterfrågeutvecklingen de kommande sex och tolv månaderna är optimistiska. Andelen som tror på en ökad efterfrågan ligger tydligt över det historiska genomsnittet.

Transportbranschen, i synnerhet varutransportsidan, är till stor del beroende av utvecklingen inom andra branscher såsom handel, industri samt bygg och anläggning. Det starkare läget inom främst bygg och anläggning bidrar till en positivare utveckling inom transportbranschen under prognosperioden. Detta gäller även den ökade e-handeln som leder till en större efterfrågan på gods- och varutransporter.

Andelen företag som planerar att utöka personalstyrkan det kommande året har stigit sedan i våras och ligger nu på en nivå klart över det historiska genomsnittet för branschen.

Detsamma gäller andelen arbetsgivare som rapporterar om brist på arbetskraft. I vår intervjuundersökning framkommer det att bristen framför allt är påtaglig vid rekrytering av lastbilsförare.

Personliga och kulturella tjänster

Personliga och kulturella tjänster är ett heterogent område som innefattar flera olika typer av service- och tjänsteverksamhet inom bland annat kultur, nöje, skönhetsvård och sport. Många av de sysselsatta inom området är egenföretagare. Antalet sysselsatta har ökat under flera års tid och 2016 var 235 000 personer sysselsatta inom området. Under de inledande tre kvartalen på 2017 har antalet sysselsatta fortsatt att öka, med i genomsnitt tre procent.

Utvecklingen är positiv och tjänsteproduktionen inom området fortsätter att visa på en trendmässig ökning, enligt SCB:s produktionsvärdeindex för delbranschen. Parallellt visar Arbetsförmedlingens intervjuundersökning att stämningläget inom området är fortsatt positivt och arbetsgivarnas förväntningar på efterfrågan på sex och tolv månaders sikt ligger på en nivå över det historiska genomsnittet. Även företagens anställningsplaner ligger fortsatt på en nivå strax över genomsnittet för branschen, detta gäller också andelen arbetsgivare som upplevt brist på arbetskraft det senaste halvåret.

Information och kommunikation

Information och kommunikation sysselsatte drygt 200 000 personer under 2016. Näringsgrenen innefattar både IT-branschen samt förlags- och medieverksamhet. Sysselsättningen har ökat i god takt de senaste två åren och efterfrågeläget i branschen fortsätter att ligga på mycket höga nivåer. Antalet sysselsatta ökade med cirka 3 procent under 2016 och sysselsättningstillväxten har ökat ytterligare under de tre första kvartalen 2017. Förväntningarna på hur efterfrågan kommer att utvecklas är mycket positiva, både på sex och tolv månaders sikt. Även SCB:s produktionsvärdeindex pekar på en mycket positiv utveckling för informations- och kommunikationsföretagen.

Kapacitetsutnyttjandet i branschen ligger på fortsatt höga nivåer och tre av tio arbetsgivare anger att man nått kapacitetstaket, vilket innebär att de inte kan öka produktionen alls utan att rekrytera personal. Anställningsplanerna ligger på fortsatt mycket höga nivåer. Samtidigt är bristen på personal med rätt kompetens mycket stor – hälften av företagen i branschen upplever brist på utbildad arbetskraft. Liksom tidigare är rekryteringsproblemen störst för företagen inom datakonsultverksamhet och programvaruproduktion där sex av tio arbetsgivare upplevt brist på arbetskraft det senaste halvåret. Bristen på utbildad arbetskraft inom området är numera så utbredd att den begränsar sysselsättningstillväxten i branschen. Störst är problemen vid rekrytering av olika typer av IT-specialister.

Hotell och restaurang

Hotell- och restaurangnäringen sysselsatte närmare 170 000 personer 2016, vilket var tre procent mer än året innan. Under de tre första kvartalen 2017 har antalet sysselsatta fortsatt att öka i god takt. Såväl sysselsättningen som efterfrågeläget i branschen har utvecklats mycket starkt de senaste åren. Näringen är i hög grad beroende av den ekonomiska utvecklingen för såväl företag som hushåll. Den har dessutom en tydlig säsongsvariation då efterfrågan är högre under sommarhalvåret än under vinterhalvåret.

Arbetsförmedlingens undersökning hösten 2017 visar att efterfrågeförväntningarna är fortsatt optimistiska på en nivå strax över det historiska genomsnittet. En liknande bild framträder i Konjunkturinstitutets barometerundersökningar för besöksnäringen. Precis som tidigare är dock hotellföretagen betydligt mer optimistiska än restaurangföretagen avseende efterfrågeutvecklingen.

Samtidigt visar vår undersökning att andelen företag som planerar att utöka antalet anställda under det närmaste året har ökat, liksom andelen som rapporterar om brist på arbetskraft. Nära hälften av arbetsgivarna har upplevt arbetskraftsbrist i höstens undersökning, en nivå tydligt över det historiska genomsnittet. Liksom tidigare är bristen påtaglig vid rekrytering av kockar.

Offentliga tjänster

Den fortsatta ökningen av befolkningen leder till ett ökat behov av offentliga tjänster. Samtidigt är bristen på arbetskraft inom området fortsatt mycket hög, vilket hämmar jobbtillväxten under prognosperioden. Arbetsförmedlingens bedömning är att antalet sysselsatta inom offentlig tjänstesektor ökar med 28 000 personer under 2018 och med 21 000 under 2019.

Stark jobbtillväxt inom offentliga verksamheter

Den offentliga tjänstesektorn består av verksamhetsområdena utbildning, vård och omsorg samt offentlig förvaltning. Offentligt finansierade verksamheter kan drivas i privat eller offentlig regi. Sammanlagt omfattar sektorn en tredjedel av alla sysselsatta i åldrarna 16-64 år, motsvarande drygt 1,6 miljoner personer. Sysselsättningen inom offentliga verksamheter har ökat i god takt de senaste åren. Under 2016 ökade sysselsättningen med 36 000 personer, en ökning motsvarande 2,3 procent.

Arbetskraftsundersökningarna pekar på en fortsatt mycket stark sysselsättningstillväxt under de tre första kvartalen 2017. Vi räknar med en fortsatt ökning av antalet sysselsatta under prognosperioden. Arbetsförmedlingens intervjuundersökning hösten 2017 visar att hälften av de offentliga arbetsgivarna planerar för fler anställda det närmaste året. Bland de privata arbetsgivarna inom området är motsvarande andel närmare fyra av tio.

Sysselsättningsökningen blir dock starkare i år än under 2018 och 2019 då bristen på arbetskraft mer påtagligt kommer hålla tillbaka utvecklingen. Arbetsförmedlingen bedömer att sysselsättningen ökar med 40 000 personer 2017, motsvarande 2,5 procent. Därefter växlar ökningstakten ned till 28 000 personer 2018 och till 21 000 personer 2019, vilket motsvarar en ökningstakt på 1,7 procent respektive 1,3 procent.

Befolkningsutvecklingen driver behovet av offentliga tjänster

Befolkningstillväxten i Sverige har varit hög under flera år och under 2016 ökade befolkningen med närmare 1,5 procent. Enligt SCB:s senaste befolkningsprognos kommer ökningstakten minska något under de kommande åren men fortsätta att ligga på en relativt hög nivå, över 1 procent årligen.⁸ Den generella befolkningsökningen i kombination med den demografiska förändringen, med fler yngre och äldre i befolkningen, ökar behovet av offentligt finansierade tjänster, exempelvis skola, sjukvård och omsorg. Dessutom finns fortsatt stora investeringsbehov i bland annat skolor, förskolor och infrastruktur.

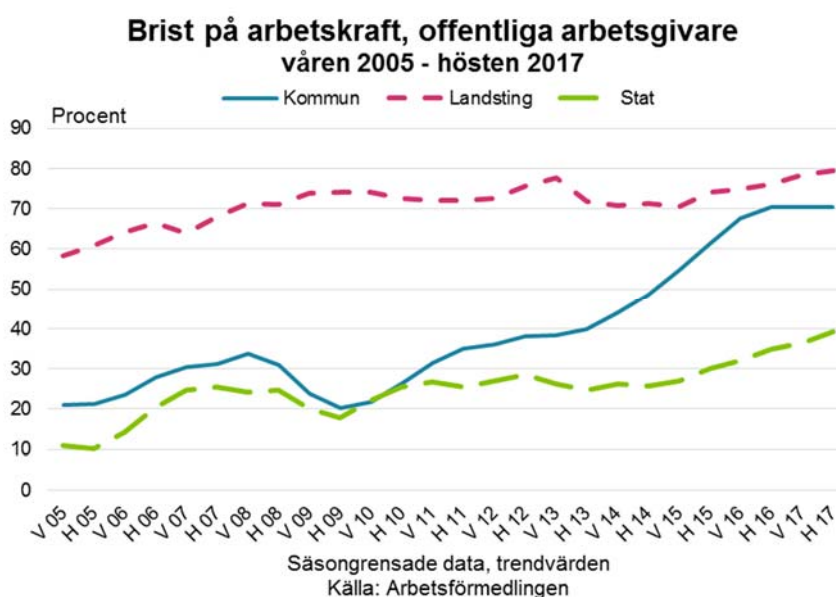
Även om Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), räknar med något försämrade ekonomiska resultat för kommunsektorn framöver bedömer vi att detta inte kommer att vara avgörande för de offentliga arbetsgivarnas möjligheter att utöka antalet anställda. Arbetsförmedlingens intervjuer visar på mycket låg övertalighet i relation till budget hos såväl kommuner som landsting. Till detta kan även läggas att antalet varsel om uppsägning från kommuner och landsting fortsätter att vara mycket låga.

⁸ Se "Sveriges framtida befolkning 2017-2060", Statistiska centralbyrån (SCB) 2017, för mer detaljer.

Kompetensbristen får allt tydligare konsekvenser för offentliga arbetsgivare

Bristen på arbetskraft är fortsatt betydligt högre inom offentliga verksamheter än inom näringslivet och den har ökat ytterligare från vårens redan höga nivå. Nu uppger närmare sju av tio, 66 procent, av arbetsgivarna inom den offentliga tjänstesektorn att de upplevt brist på arbetskraft de senaste sex månaderna. Bristen på utbildad arbetskraft är störst inom landstingen där den legat på en hög nivå under mycket lång tid. Samtidigt har rekryteringsproblemen ökat snabbt i kommunerna de senaste åren till omkring 70 procent.

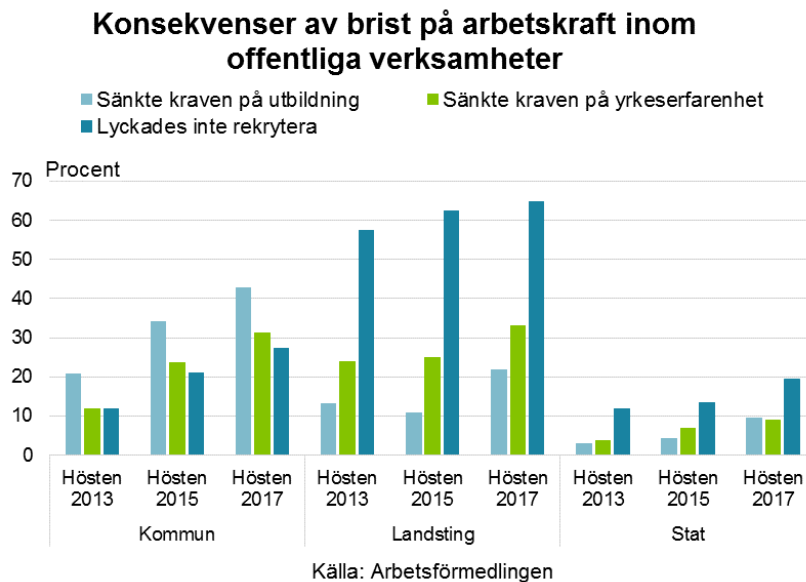
Den mycket utbredda bristen på utbildad arbetskraft inom offentliga verksamheter utgör redan idag ett hinder för jobbtillväxten inom många yrken. Samtidigt fortsätter behovet av personal inom utbildning, vård och omsorg som beskrivits ovan att öka till följd av demografins utveckling.

Den stigande bristen på arbetskraft påverkar arbetsgivarna på flera sätt, inte minst genom att rekryteringarna tar allt längre tid. Detta medför bland annat att befintlig personal får arbeta mer, vilket i sin tur påverkar arbetsmiljön negativt. Samtidigt är det fortsatt en stor andel arbetsgivare som inte lyckas rekrytera efterfrågad kompetens överhuvudtaget, i detta avseende är landstingen särskilt framträdande. Bristen på arbetskraft bidrar därmed till att det blir allt svårare att upprätthålla kvaliteten i servicen till allmänheten för de offentliga verksamheterna.

Ytterligare en följd av bristen på arbetskraft är att allt fler offentliga arbetsgivare sänker kraven på utbildning och yrkeserfarenhet i samband med rekryteringar, detta gäller inte minst kommunerna. Vid rekrytering av legitimationsyrken, för vilka möjligheten att sänka kraven på utbildning är små, försöker istället verksamheterna renodla yrkesrollernas arbetsuppgifter genom att låta andra kompetenser hantera vissa delar av arbetet. Det blir

också allt vanligare att rekrytera andra yrkesgrupper och kompetenser för att avlasta personalen.⁹ Även inom skolan finns möjlighet att mildra lärarbristen genom att anställa elev- och lärarassistenter eller andra stödkompetenser.

Framväxten av nya yrkeskategorier som kräver annan eller kortare utbildning kan vara ett sätt att mildra bristen på utbildad arbetskraft och förbättra arbetsmiljön inom de offentliga verksamheterna. Rekryteringen av dessa yrkesgrupper har ökat tydligt och har möjliggjort stora delar av den senaste tidens sysselsättningsökningar inom de offentliga kärnverksamheterna.¹⁰

Utbildning

Under 2016 ökade antalet sysselsatta inom utbildningsområdet med 2,5 procent enligt AKU till omkring 550 000 personer. Under de tre första kvartalen 2017 har sysselsättningen fortsatt att öka i god takt.

Befolkningens utveckling mot allt fler unga bidrar till en fortsatt stor efterfrågan på arbetskraft inom utbildningsväsendet. Enligt SCB:s senaste befolkningsprognos kommer befolkningen i åldrarna 1-18 år att öka med sammanlagt närmare 80 000 personer under 2018 och 2019, vilket innebär en ökningstakt på i genomsnitt 1,8 procent per år. Den stora efterfrågan och regeringens aviserade satsningar på nya utbildningsplatser bidrar ytterligare till det växande personalbehovet inom utbildningsområdet. Bristen på utbildad pedagogisk personal är redan i nuläget stor på de flesta håll i landet och kommer att öka under prognosperioden. Bristen är påtaglig vid rekrytering av de flesta lärarkategorier, främst förskollärare, grundskollärare och speciallärare.

⁹ Se "Sommarerna i vården kartlagd", Promemoria oktober 2017, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), för mer information.

¹⁰ För mer detaljer se "Anställda och heltidsarbetande i välfärden", Promemoria mars 2017, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

Vård och omsorg

Antalet sysselsatta inom vård och omsorg var omkring 720 000 personer 2016 enligt AKU. Detta kan jämföras med drygt 710 000 året innan, det vill säga en ökning på 1,6 procent. Under de tre första kvartalen 2017 har tillväxttakten ökat ytterligare.

Liksom för utbildningssektorn beror efterfrågan på arbetskraft inom vård och omsorg på den demografiska utvecklingen, men till skillnad från utbildningsväsendet påverkas vård och omsorg mer av antalet äldre än av antalet yngre. Enligt SCB:s senaste befolkningsprognos väntas antalet i befolkningen som är 80 år eller äldre öka med drygt 20 000 personer under de kommande två åren. Förändringstakten motsvarar en årlig ökningstakt på omkring 2,0 procent och den kommer att öka snabbare när andelen äldre i befolkningen blir allt större. Ökningen av antalet äldre kommer, tillsammans med den totala befolkningsökningen, leda till ökat behov av personal inom vård- och omsorgsområdet. Bristen på arbetskraft är påtaglig inom flera yrkeskategorier, i synnerhet sjuksköterskor och undersköterskor, och kommer att öka under prognosperioden.

Offentlig förvaltning

Antalet sysselsatta inom offentlig förvaltning ökade med 3,7 procent till närmare 315 000 personer under 2016 enligt AKU. Första tre kvartalen 2017 fortsatte ökningen av antalet sysselsatta om än i en något lägre tillväxttakt.

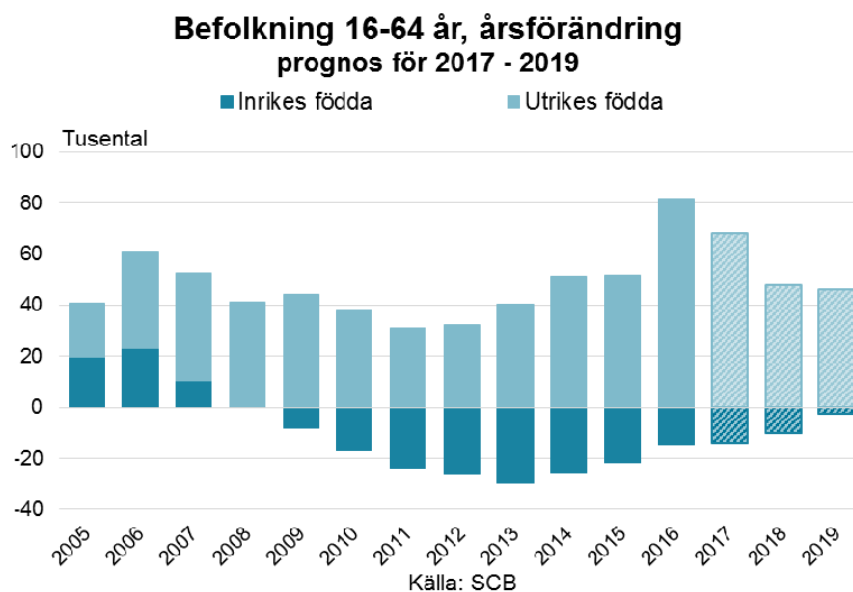
Den offentliga förvaltningen omfattar verksamhetsområden med myndighetskaraktär, exempelvis administration av statliga, landstings- och kommunala förvaltningar samt sysselsatta inom Försäkringskassan, Polisen och Försvaret. Anställningsbehoven inom den offentliga förvaltningen följer inte befolkningsutvecklingen lika nära som utbildningsväsendet eller vård- och omsorgsverksamheten gör. Fler personer som omfattas av offentliga system innebär dock fler uppgifter för den offentliga förvaltningen även om effektiviseringar kan verka i motsatt riktning.

Utbudet av arbetskraft

Sedan 2008 har hela tillskottet till befolkningen i yrkesaktiv ålder bestått av utrikes födda. De senaste årens arbetskraftsökningar är ett resultat av både en ökad befolkning i yrkesaktiva åldrar och av ett ökat arbetskraftsdeltagande. Under 2018 och 2019 väntas arbetskraften fortsätta att växa med ytterligare 138 000 personer samtidigt som arbetskraftsdeltagandet stiger till nära 85 procent.

Befolkningen växer starkt

Under de senaste åren har den inrikes födda befolkningen i yrkesaktiv ålder, 16-64 år, kontinuerligt minskat från år till år. Den befolkningstillväxt som ändå har skett i yrkesaktiva åldrar har alltså helt bestått av utrikes födda. Utvecklingen är ett resultat av demografiska faktorer där inflödet av yngre inrikes födda till arbetskraften är mindre än utflödet av äldre, samtidigt som den utrikes födda befolkningen i yrkesaktiva åldrar har ökat. Enligt SCB:s senaste befolkningsprognos kommer den inrikes födda delen av befolkningen att fortsätta minska fram till år 2022. Detta innebär att utvecklingen på svensk arbetsmarknad under prognosperioden till stor del beror på hur väl utrikes födda, främst de med kortare vistelse i landet, etablerar sig på arbetsmarknaden.

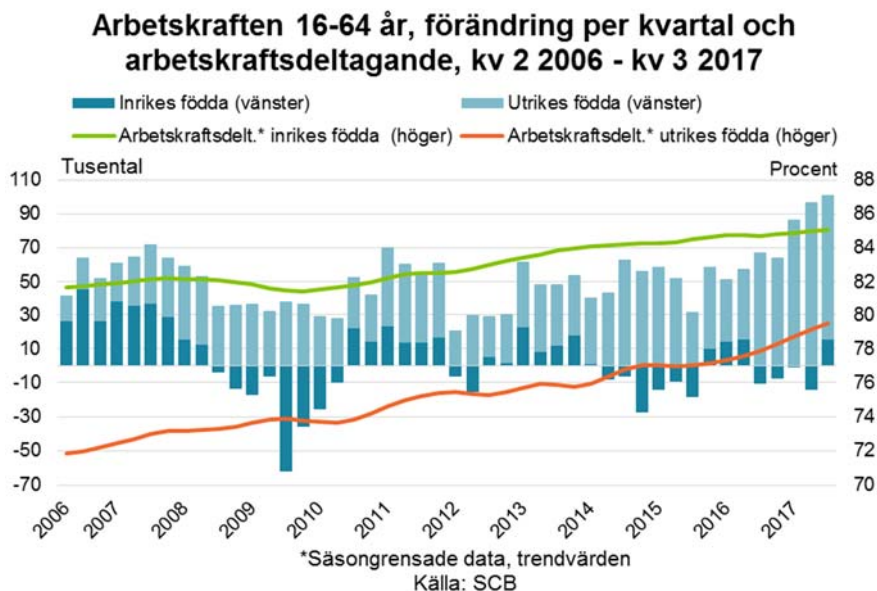

Sverige har det högsta arbetskraftsdeltagandet i EU

Under de senaste tio åren har arbetskraften i Sverige ökat med över 400 000 personer, motsvarande en ökningstakt på knappt 1 procent årligen. I och med det har Sverige nu det högsta arbetskraftsdeltagandet av samtliga EU-länder enligt Eurostat, främst genom ett högt arbetskraftsdeltagande bland kvinnor. Arbetskraftsdeltagandet i befolkningen (16-64 år) tredje kvartalet 2017 var 84,5 procent.

Det är dock förhållandevis stora skillnader mellan olika grupper, exempelvis mellan yngre och äldre. Dessutom finns ett gap mellan utrikes och inrikes födda, där arbetskraftsdeltagandet var 80,0 procent respektive 85,9 procent tredje kvartalet 2017. Bland utrikes födda kvinnor är arbetskraftsdeltagandet lägre än bland övriga, 74,9 procent. Detta kan jämföras

med 85,0 procent bland inrikes födda kvinnor. Det är samtidigt mycket små skillnader i arbetskraftsdeltagande mellan utrikes och inrikes födda män, 85,2 respektive 86,7 procent tredje kvartalet 2017.

Mellan tredje kvartalet 2016 och 2017 ökade arbetskraften i Sverige med 100 000 personer, motsvarande en ökningstakt på 2 procent. Utrikes födda stod för hela 85 procent av arbetskraftsökningen. Bakom ligger befolkningsutvecklingen, där antalet utrikes födda ökar medan inrikes födda minskar.

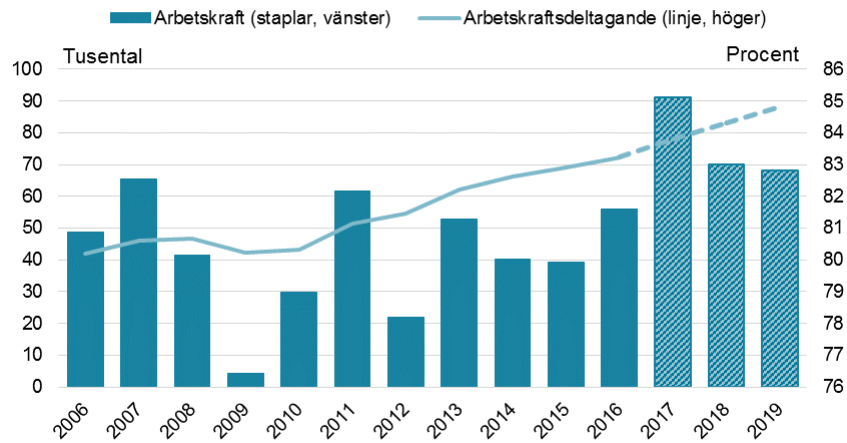
Av de som är i åldrarna 16-64 år men som inte deltar i arbetskraften var fyra av tio studerande och knappt en tredjedel sjuka, räknat som genomsnitt för årets tre första kvartal. Det finns dock vissa skillnader mellan kvinnor och män, exempelvis är det en något större andel av kvinnorna som är sjuka, 29 procent, jämfört med 25 procent av männen.

Antalet personer i arbetskraften ökar med 138 000 under prognosåren

Arbetsförmedlingen bedömer att arbetskraften ökar med starka 92 000 personer, motsvarande 1,8 procent, i år. Den nuvarande ökningen av arbetskraften drivs såväl av en växande utrikes född befolkning i åldrarna 16-64 år som av ett ökat arbetskraftsdeltagande bland både utrikes och inrikes födda. Under 2018 och 2019 sker en viss inbromsning då arbetskraften bedöms öka med 70 000 respektive 68 000 personer, motsvarande 1,4 och 1,3 procent. Mot slutet av prognosperioden har därmed arbetskraftsdeltagandet stigit med 1,6 procentenheter till höga 85,0 procent.

Under prognosåren ökar arbetskraftsdeltagandet främst bland utrikes födda, där det beräknas stiga med omkring fyra procentenheter till 83,0 procent mot slutet av perioden. Detta är en nivå mycket nära arbetskraftsdeltagandet bland inrikes födda, där det beräknas till 85,4 procent år 2019. Utrikes födda svarar i och med det för hela tillskottet av arbetskraften år 2019.

Förändring av arbetskraft samt arbetskraftsdeltagande, 16-64 år prognos för 2017 - 2019

Källa: SCB och Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen räknar således med en fortsatt tydlig ökning av såväl antalet personer i arbetskraften som av arbetskraftsdeltagandet under prognosperioden. Bakom bedömningen ligger främst en fortsatt stor befolkningsökning till följd av de senaste årens flyktinginvandring. Förhållandevis många av de som invandrat till Sverige under senare år är i yrkesverksamma åldrar och kommer att kliva in i arbetskraften under prognosåren.

Tillskottet är som störst 2017, för att därefter mattas av successivt. Detta beror delvis på att befolkningsökningen försvagas något och delvis på att allt fler då kliver in i utbildning och därmed inte ingår i arbetskraften. Den fortsatta starka efterfrågan på arbetskraft bidrar dock till att vi räknar med att många väljer att fortsätta stå till arbetsmarknadens förfogande vilket håller uppe arbetskraftsdeltagandet.

Arbetslösa

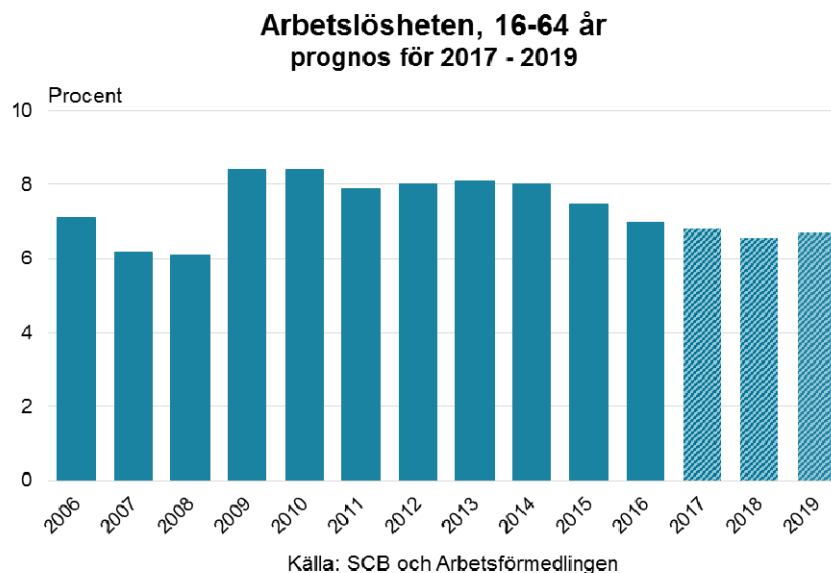
Under 2017 minskar arbetslösheten något, från 7,0 till 6,8 procent. Även nästa år faller arbetslösheten något för att 2019 vara i det närmaste oförändrad. Detta hänger samman med en kombination av starkare arbetskraftstillskott i grupper som initialt står längre ifrån arbetsmarknaden samtidigt som jobbtillväxten försvagas något. Dock bedöms jobbtillväxten som tillräcklig för att upprätthålla en jämn arbetslöshetsnivå.

Små förändringar av arbetslösheten under prognosåren

Efter finanskrisen pendlade arbetslösheten i Sverige omkring 8 procent fram till och med 2014. Men under 2015 stärktes konjunkturen och arbetslösheten har därefter gradvis minskat. År 2016 var nivån 7,0 procent i åldrarna 16-64 år, att jämföra med 7,5 procent året innan.

Arbetslösheten har fortsatt att minska under 2017, nedgången har dock mattats något under loppet av året. Tredje kvartalet 2017 var den 6,2 procent, vilket är 0,2 procentenheter lägre än ett år tidigare. Nivån är fortsatt något lägre bland kvinnor än bland män. Vid tredje kvartalet 2017 var andelarna 6,1 respektive 6,4 procent.

För helåret 2017 beräknar Arbetsförmedlingen arbetslöshetsnivån till 6,8 procent, en minskning med 0,2 procentenheter jämfört med året innan. Under prognosåren 2018 och 2019 bedöms sammantaget endast mindre förändringar av arbetslösheten. För 2018 beräknas nivån falla till 6,6 procent. För 2019 är bedömningen istället en svag ökning av arbetslösheten till 6,7 procent.

Under 2017 minskar därmed antalet arbetslösa något, med 6 000 personer till 350 000 räknat som helårsgenomsnitt. Under 2018 fortsätter antalet arbetslösa minska svagt, med 4 000 till 346 000. Året därefter beräknas antalet stiga något, till 358 000. Utvecklingen förklaras delvis av ett starkare arbetskraftstillskott i grupper som initialt sett står längre ifrån arbetsmarknaden under 2018 och 2019, samtidigt som jobbtillväxten försvagas något mot slutet av prognosperioden.

För åldersgruppen 15-74 år, som utgör det internationellt jämförbara arbetslöshetsmättet, beräknas arbetslösheten till 6,7 procent under 2017, till 6,5 år 2018 och därefter till 6,6 procent år 2019. Därmed fortsätter arbetslösheten att vara under de jämviktsnivåer – på omkring 7,5 procent – som beräknats av OECD för prognosåren.

Betydligt högre arbetslöshet bland personer födda utanför Europa

Trots inbromsningen av nedgången i arbetslöshet som har skett under året så minskar arbetslösheten fortfarande bland både inrikes och utrikes födda. Arbetslösheten minskade med 0,2 procentenheter bland båda dessa grupper tredje kvartalet 2017, till en nivå på 14,8 procent bland utrikes födda och till 3,9 procent bland inrikes födda. Arbetslösheten bland utrikes födda är därmed alltså mer än tre gånger så hög som bland inrikes födda.

Samtidigt är det fortsatt stora skillnader i arbetslöshet mellan olika grupper av utrikes födda. Arbetslösheten är alltså betydligt högre bland personer som är födda utanför Europa än bland övriga invandrare. Bland utomeuropeiskt födda personer var arbetslösheten 20,4 procent tredje kvartalet 2017, enligt AKU. Detta kan jämföras med 7,5 procent bland personer som är födda i Europa, men utanför Sverige.

Samtidigt som *andelen* arbetslösa utrikes födda minskade, ökade *antalet* arbetslösa utrikes födda med närmare 10 000 personer, till 167 000 tredje kvartalet 2017. Utvecklingen sker parallellt med en stark ökning av antalet sysselsatta utrikes födda. Tredje kvartalet ökade antalet sysselsatta utrikes födda med 75 000 personer. Bakom detta ligger en tydlig ökning av den utrikes födda befolkningen i yrkesaktiv ålder (16-64 år), samtidigt som arbetskraftsdeltagandet också ökar. Antalet arbetslösa inrikes födda minskade under tredje kvartalet 2017 med 9 000 personer, till 159 000. Bland inrikes födda ökade antalet sysselsatta samtidigt med 25 000 personer. Detta sker parallellt med att den inrikes födda befolkningen i yrkesaktiv ålder minskar något. Läs mer i avsnitten *Efterfrågan på arbetskraft* och *Utbudet av arbetskraft*.

Under prognosåren kommer allt fler utrikes födda att träda in i arbetskraften och som nämnts tidigare står de för hela tillskottet av arbetskraften år 2019. Utvecklingen innebär att antalet arbetslösa utrikes födda stiger från 171 000 personer, eller 15,3 procent av arbetskraften år 2017 till 195 000 år 2019, vilket motsvarar en arbetslöshetsnivå på 15,6 procent. Samtidigt minskar arbetslösheten bland inrikes födda från 4,4 procent år 2017 till 4,1 procent år 2019.

Skillnaderna i arbetslöshet beroende på utbildning blir allt tydligare

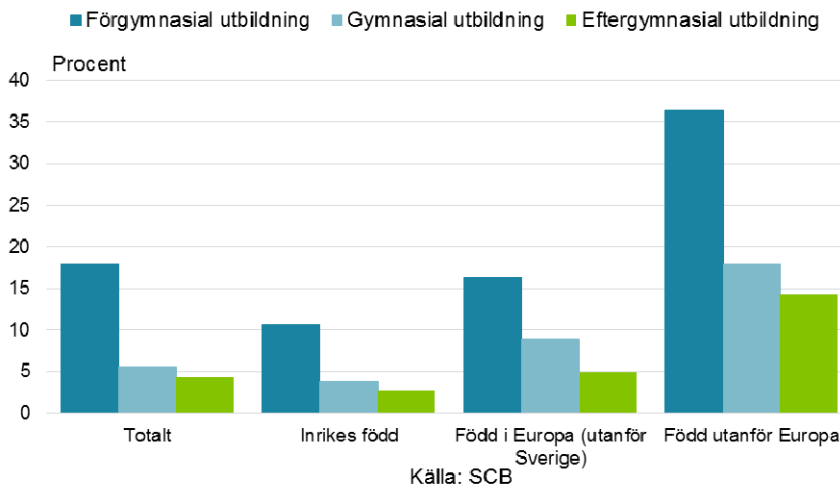
Under det senaste decenniet har arbetslösheten successivt stigit bland personer som saknar en gymnasieutbildning. Tredje kvartalet 2017 var den 17,9 procent, en nivå som mer än tre gånger högre än bland dem med minst en gymnasieutbildning bland vilka nivån var 4,9 procent. För tio år sedan var motsvarande arbetslöshetsnivåer 11,2 procent respektive 4,3 procent.

Personer med kort utbildning möter en allt kärvare situation och det finns få jobb som dessa personer är matchningsbara mot. Dessutom kräver arbetsgivarna nästan alltid gymnasieutbildning på dagens arbetsmarknad, även inom yrken där utbildningskraven traditionellt sett varit låga. I takt med att arbetskraften blivit allt mer välutbildad hårdnar

således konkurrensen om jobben för dem med kortare utbildning. Att utbildningsnivån stiger i befolkningen är positivt, men det finns samtidigt en omfattande felmatchning på arbetsmarknaden där många anställda har längre utbildning än vad jobbet faktiskt kräver. Numera innehas en förhållandevis liten del, omkring en fjärdedel, av jobben med lägst utbildningskrav av personer med kort utbildning.¹¹ Annorlunda uttryckt trängs personer med kort utbildning ut från den del av arbetsmarknaden där kraven motsvarar deras kvalifikationer.

Arbetslösheten är synnerligen hög bland utrikes födda som saknar en gymnasieutbildning, 30,9 procent jämfört med 10,7 procent bland inrikes födda med motsvarande utbildning. Men även bland dem med längre utbildning är det mycket stora skillnader i arbetslöshet mellan inrikes och utrikes födda – och mellan olika grupper av utrikes födda. Skillnaderna mellan utomeuropeiskt födda och övriga utrikes födda är påtagliga för alla utbildningsnivåer.

Arbetslösheten 16-64 år efter utbildningsbakgrund Kvartal 3 2017

Bland inrikes födda med eftergymnasial utbildning var arbetslösheten mycket låga 2,7 procent tredje kvartalet 2017. Detta kan jämföras med 14,2 procent bland personer födda utanför Europa, en nivå som i sin tur är nästan tre gånger så hög som bland personer som är födda i Europa men utanför Sverige där arbetslösheten var 4,9 procent.

Arbetslösheten bland ungdomar på lägsta nivå sedan 2003

Arbetslösheten fortsätter att minska på bred front i ett åldersperspektiv men mest har den minskat bland personer i åldrarna 25-34 år. Sedan tredje kvartalet 2016 har arbetslösheten i denna åldersgrupp minskat med 0,4 procentenheter till 6,3 procent.

Även bland ungdomar 16-24 år fortsätter arbetslösheten att sjunka, även om nedgången inte är lika stark som i början av året. Tredje kvartalet 2017 var arbetslösheten bland ungdomarna 14,0 procent, en minskning med 0,3 procentenheter sedan förra året. Detta är

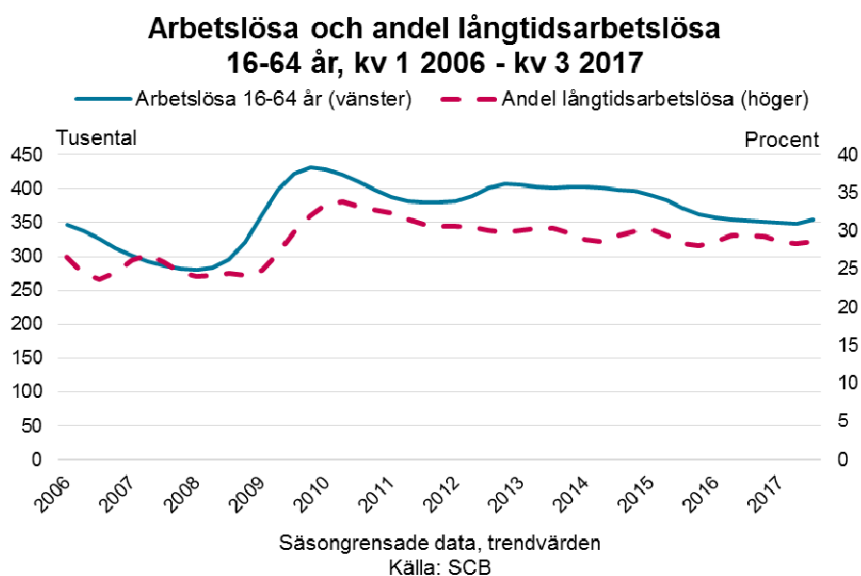
¹¹ Avser personer 16-64 år sysselsatta inom SSK 9 med förgymnasial utbildning, enligt Yrkesregistret (SCB) 2015.

den lägsta nivån sedan 2003. Tilläggas bör att en betydande andel av alla arbetslösa ungdomar är heltidsstuderande. Uttryckt som genomsnitt för årets tre första kvartal var andelen 54 procent, vilket är 5 procentenheter högre än för bara tre år sedan.

Personer i åldrarna 35-54 år och 55-64 år visar fortsatt lägre arbetslöshetsnivåer än övriga, därmed tenderar förändringarna av arbetslösheten också att vara mindre. I åldersgruppen 35-54 år var arbetslösheten 4,7 procent, att jämföra med 4,6 procent för ett år sedan. Bland 55-64 år var 4,8 procent, vilket är en nedgång med 0,2 procentenheter sedan fjolåret. Att utvecklingen varierar något mellan olika åldersgrupper kan delvis förklaras av demografiska faktorer, där befolkningen fortsätter att krympa i de yngre åldrarna (16-24 år), samtidigt som den sammantaget ökar i de äldre åldrarna. Detta innebär att det sker ett tydligt arbetskraftstillskott särskilt i äldre åldrarna, men även i de yngre åldrarna har arbetskraften ökat. Detta gäller även arbetskraftsdeltagandet som ökar i samtliga åldrar.

Fortsatt små förändringar av andelen långtidsarbetslösa

I samband med finanskrisen steg arbetslösheten kraftigt – mellan 2008 och 2010 ökade antalet arbetslösa (16-64 år) med över 120 000 personer, från 294 000 till 417 000. I spåren av detta ökade andelen långtidsarbetslösa (27 veckor eller mer) från 25 procent till 33 procent av alla arbetslösa.

Under åren därefter skedde en viss nedgång av långtidsarbetslösheten, men sedan 2012 har andelen stabiliserats på en nivå på strax under 30 procent. Tredje kvartalet 2017 var andelen långtidsarbetslösa 29 procent, enligt säsongrensade trendvärden. Sedan 2012 har det alltså bara skett mindre förändringar av andelen långtidsarbetslösa, men en säsongrensad och trendskattad serie indikerar en svagt ökande tendens.

Fördjupning

Utrikes födda i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik respektive i AKU

Såväl Arbetsförmedlingen som SCB redovisar månatligen uppgifter över arbetslösheten. Arbetsförmedlingen publicerar sammanställningar baserade på myndighetens verksamhetsstatistik medan SCB – som svarar för den officiella arbetsmarknadsstatistiken – redovisar resultat från Arbetskraftsundersökningarna (AKU). Medan Arbetsförmedlingen redovisar registerbaserade uppgifter över personer som är inskrivna på förmedlingen publicerar SCB resultat från en intervjuundersökning baserad på ett urval av personer från registret över totalbefolkningen. De bägge källorna består således av uppgifter sammanställda med hjälp av helt olika metoder. Källorna har även helt olika syften. En konsekvens av detta är att redovisningen av arbetslösheten skiljer sig åt. Detta gäller i synnerhet när arbetslösheten redovisas för olika delgrupper av arbetssökande.¹²

En jämförelse mellan Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik och AKU visar på särskilt stora skillnader i arbetslöshet för utrikes födda. Att Arbetsförmedlingen redovisar statistik från sin verksamhet innebär i detta avseende att nyanlända personer redovisas i statistiken i direkt anslutning till att de skrivit in sig på förmedlingen. Enda kravet för att en nyanländ skall få skriva in sig på Arbetsförmedlingen är att personen har fått ett uppehållstillstånd.

Till skillnad från Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik är AKU en urvalsundersökning. Urvalsdragningen äger rum i november varje år och avser dem som var folkbokförda i landet i september samma år. De personer som väljs ut ingår sedan successivt i undersökningen från och med januari nästkommande år. Från det att en person intervjuas första gången deltar han eller hon sedan i undersökningen under två år. Personen intervjuas en gång per kvartal under perioden. Det urval av befolkningen som uppgifterna från AKU grundar sig på är därmed inte fullt ut baserat på de personer som är folkbokförda vid den tidpunkt som respektive mätning avser. Detta då en del av urvalet kan vara draget upp till tre år innan mättillfället.

Att nyanlända personer folkbokförs och skriver in sig på Arbetsförmedlingen fortlöpande men att de kan komma med i AKU först i samband med nästkommande urvalsdragning innebär att förmedlingens verksamhetsstatistik och AKU kan redovisa olika arbetslöshet för utrikes födda. Under perioder med snabb tillväxt av den utrikes födda befolkningen förstärks dessa skillnader. Mycket talar för att AKU i nuvarande situation – med en stark befolkningsökning bland utrikes födda – överskattar sysselsättningen för denna grupp samtidigt som arbetslösheten underskattas. Parallellt innebär detta att Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik ger en annan bild av arbetslösheten än det officiella arbetslöshetsmättet i AKU.

¹² För en detaljerad jämförelse av Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik och Arbetskraftsundersökningarna se "Jämförande studie AKU och Af 2015", Bakgrundsfakta 2016:2, Statistiska centralbyrån (SCB) 2016. Se även "Nyanlända i AKU" i *Konjunkturläget mars 2017*, sid. 34-35, Konjunkturinstitutet 2017.

Inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen

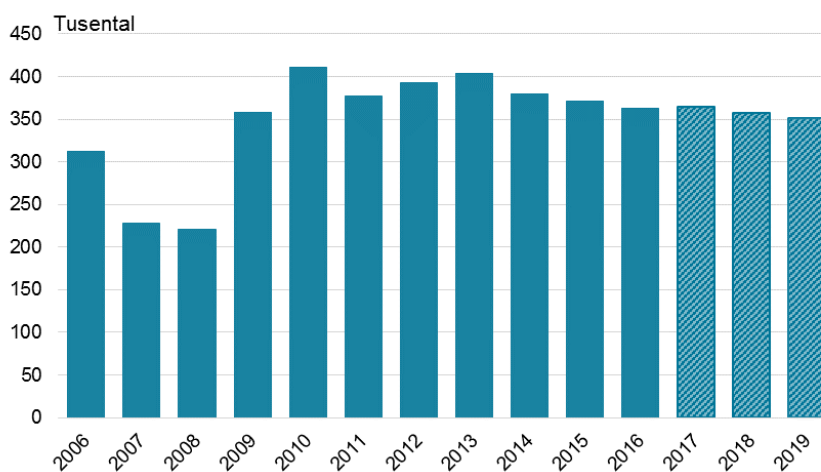
Under 2017 sker det bara mindre förändringar av antalet inskrivna arbetslösa då antalet blir 364 000. Detta är 6 000 färre än vad som bedömdes i föregående prognos. Bakom revideringen ligger i första hand ett lägre inflöde av arbetssökande i etableringsuppdraget än vad som tidigare beräknats. Under 2018 och 2019 väntas antalet inskrivna arbetslösa att falla, till 357 000 respektive 351 000.

Antalet inskrivna arbetslösa minskar 2018 och 2019

Efter att ha minskat sedan slutet på 2013 började antalet inskrivna arbetslösa, som utgörs av *öppet arbetslösa* och *sökande i program med aktivitetsstöd*, åter att stiga under våren 2017. Under hösten syns dock åter en fallande tendens. Sammantaget är antalet inskrivna arbetslösa därmed i det närmaste oförändrat jämfört med fjolåret.

Under 2018 beräknas antalet inskrivna arbetslösa sjunka till 357 000, för att påföljande år minska med ytterligare 6 000 personer till 351 000. Bakom bedömningen ligger ett lägre inflöde av nya arbetssökande till Arbetsförmedlingen, en ökning av antalet personer med subventionerade anställningar och en viss ökning av antalet studerande samt en fortsatt mycket stark arbetsmarknad.

**Inskrivna arbetslösa, 16-64 år
prognos för 2017 - 2019**

Källa: Arbetsförmedlingen

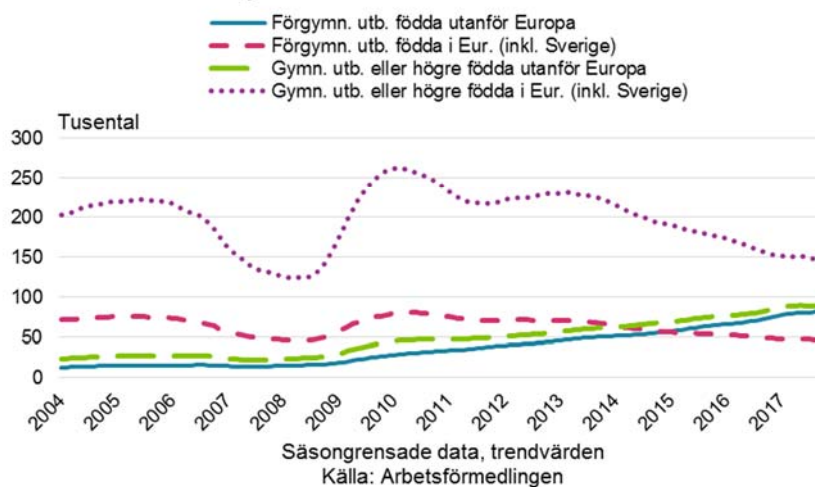
Antalet inskrivna arbetslösa minskar i första hand bland personer som är födda i Sverige eller övriga Europa. För dessa minskar arbetslösheten oberoende av utbildningsnivå. Efterfrågan på personer som har en gymnasieutbildning eller mer är fortsatt mycket stark. Samtidigt minskar antalet med kortare utbildning både i befolkningen och i arbetskraften vad gäller personer födda i Sverige eller övriga Europa. Detta bidrar till att antalet inskrivna arbetslösa med kort utbildning sjunker för dessa grupper.

Parallellt fortsätter inskrivna arbetslösa som är födda utanför Europa att stiga. Detta oavsett utbildningsbakgrund. Utvecklingen förklaras i hög grad av att många av de personer som kommit till Sverige som flyktingar under de senare åren nu återfinns hos Arbetsförmedlingen. Inte minst finns fortsatt ett stort antal inom myndighetens etableringsuppdrag.

Detta trots att inflödet har dämpats tydligt under 2017, från drygt 4 000 i början av året till omkring 2 000 vid årets slut.

I oktober var antalet inskrivna arbetslösa inom etablering 59 000, därtill fanns ytterligare drygt 16 000 personer inom etableringsuppdraget som tillhörde någon annan sökandekategori. Totalt var därmed 75 000 inom etableringsuppdraget i slutet på oktober, vilket var 10 000 fler än för ett år sedan. Av de som är inom etableringsuppdraget men inte inskrivna som arbetslösa är närmare 7 000 personer av olika skäl förhindrade att tillträda ett arbete. En klar majoritet, 85 procent, av dessa är kvinnor. Vidare har omkring 4 000 arbete med stöd, ungefär lika många har ett nystartsjobb och omkring 1 400 har ett arbete utan stöd.

Inskrivna arbetslösa efter utbildning och födelseregion januari 2004 - oktober 2017

Trenden med fler inskrivna arbetslösa som är födda utanför Europa och färre inskrivna arbetslösa som är födda i Sverige eller övriga Europa väntas bestå under prognosåren. Antalet inskrivna arbetslösa som är födda utanför Europa beräknas att öka från nuvarande 169 000 till omkring 180 000 personer mot slutet av perioden. Samtidigt förväntas övriga inskrivna arbetslösa minska från dagens 195 000 till cirka 170 000.

Andelen inskrivna arbetslösa med kort utbildning fortsätter stiga

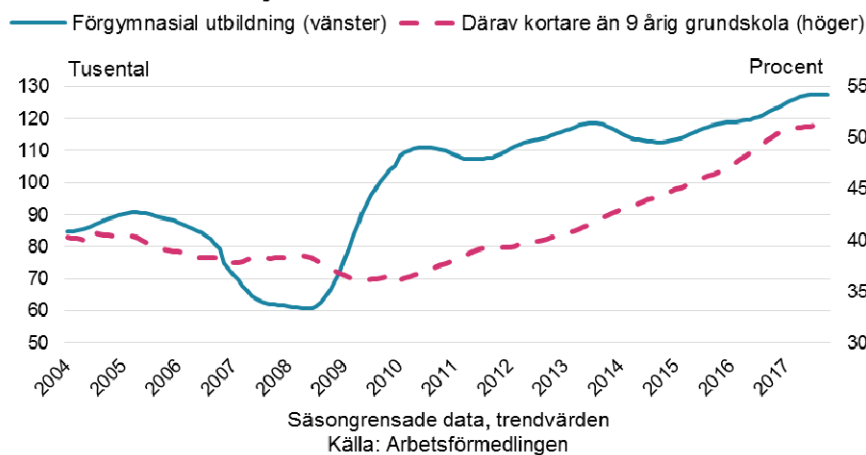
Såväl andelen som antalet inskrivna arbetslösa som saknar gymnasieutbildning fortsätter sammantaget att öka. Detta gör att matchningen på arbetsmarknaden blir en allt svårare utmaning, läs mer i avsnittet *Utmaningarna på arbetsmarknaden*. Sedan oktober i fjol har antalet inskrivna arbetslösa som saknar gymnasieutbildning sammantaget stigit med 5 000 till 127 000 och utgjorde därmed 35 procent av de inskrivna arbetslösa. Detta kan jämföras med 29 procent för 10 år sedan.

Under prognosåren kommer inslaget av inskrivna arbetslösa som har en kort (förgymnasial) utbildning att vara fortsatt högt. Detta delvis beroende på en fortsatt ökning av antalet inskrivna arbetslösa som är födda utanför Europa, bland vilka andelen med en kort utbildning tenderar att vara hög. Dessutom kommer arbetsmarknaden även framöver att

vara begränsad för dem med kort utbildning. Parallellt fortsätter antalet inskrivna arbetslösa med en längre utbildning att minska. Mot slutet av prognosperioden riskerar andelen inskrivna arbetslösa som saknar en gymnasieutbildning att närma sig 40 procent.

Under de senaste åren har tillskottet av personer med förgymnasial utbildning till största del utgjorts av personer med en utbildning som är kortare än 9 (10) årig grundskola. Summeras perioden januari-oktober 2017 står denna grupp för mer än 100 procent av tillskottet bland dem med förgymnasial utbildning. I slutet på oktober hade omkring 66 000, motsvarande 52 procent av de inskrivna arbetslösa med förgymnasial utbildning, en utbildning som var kortare än 9 (10) årig grundskola. En klar majoritet (52 000) av dessa var födda utanför Europa, många med en kort vistelsetid bakom sig i Sverige.

Inskrivna arbetslösa med förgymnasial utbildning samt andel med kortare än 9 årig grundskola januari 2004 - oktober 2017

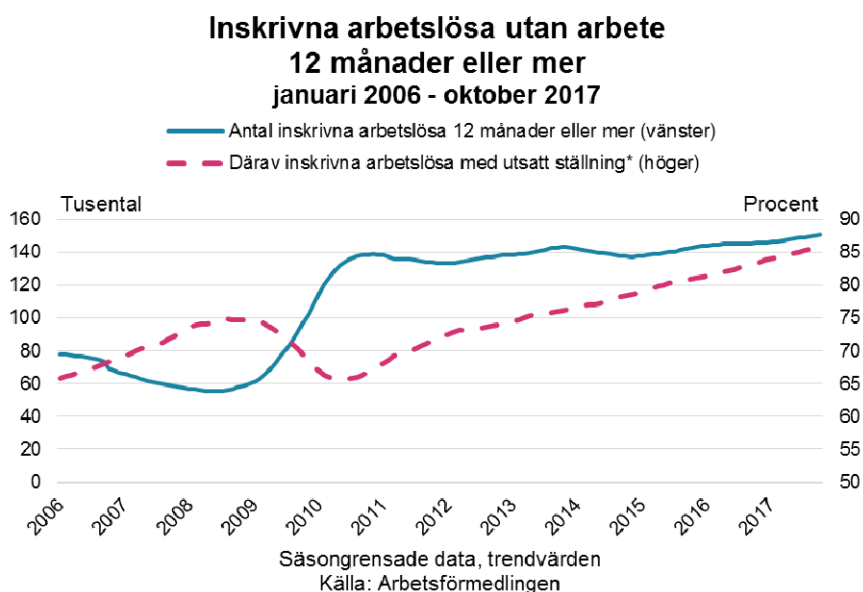
Andelen inskrivna arbetslösa med långa tider utan arbete ökar

I oktober 2017 var antalet inskrivna arbetslösa som varit utan arbete i mer än 12 månader 151 000, en ökning med 5 000 på ett år. Parallellt har inskrivna arbetslösa med kortare tider utan arbete minskat med 6 000. I och med det har andelen inskrivna arbetslösa med långa tider utan arbete stigit ytterligare sedan förra året, från 40 till 42 procent. Över en längre tidshorisont är trenden mot ett ökat inslag av långtidsarbetslösa bland de inskrivna arbetslösa än tydligare – under en tioårsperiod, sedan oktober 2007, har andelen ökat med 14 procentenheter.

Utvecklingen kan i hög grad förklaras av att sökandesammansättningen har förändrats mycket tydligt, så att en större andel av de inskrivna arbetslösa utgörs av personer som står längre från arbetsmarknaden. Vanligen beskriver Arbetsförmedlingen detta som att andelen inskrivna arbetslösa som har en *utsatt ställning på arbetsmarknaden* har ökat. Till inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden räknas de som saknar gymnasieutbildning, utomeuropeiskt födda, personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och arbetslösa 55-64 år. Se avsnittet *Inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden*, för en mer detaljerad beskrivning.

En gemensam nämnare för inskrivna arbetslösa som har en utsatt ställning på arbetsmarknaden är att de i genomsnitt löper en högre risk än andra att hamna i långvariga perioder av arbetslöshet, detta då utflödet till arbete är lägre i dessa grupper än bland övriga inskrivna arbetslösa.¹³

En följd av detta är att andelen inskrivna arbetslösa med långa tider utan arbete (12 månader eller mer) är tydligt högre bland dessa grupper. Sammantaget utgör de inskrivna arbetslösa som har en utsatt ställning på arbetsmarknaden en stadigt ökande andel av de inskrivna arbetslösa med långa tider (12 månader) utan arbete. I slutet på oktober utgjorde de omkring 86 procent vilket kan jämföras omkring 83 procent för ett år sedan och 72 procent för tio år sedan.

En bidragande faktor bakom utvecklingen är att fler personer som är födda utanför Europa har långa tider utan arbete, något som i sin tur delvis förklaras av att fler nu är inom etableringsuppdraget, vilket i normalfallet som längst pågår i 24 månader. Sedan i fjol (oktober 2016 jämfört med oktober 2017) har antalet inskrivna arbetslösa inom etableringsuppdraget med långa tider utan arbete ökat från 23 000 till 29 000.

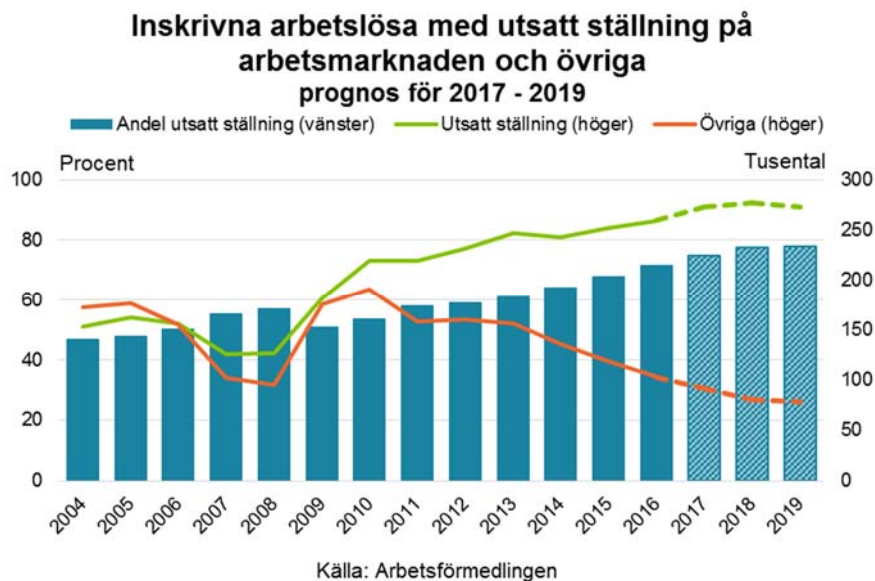
Inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden

Arbetsförmedlingen följer sedan lång tid tillbaka utvecklingen av inskrivna arbetslösa uppdelat på inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden respektive övriga. Till inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden räknas, vilket nämndes tidigare, de som är födda utanför Europa, saknar fullständig gymnasieutbildning, har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga eller är 55 år eller äldre. Som beskrevs i föregående avsnitt är en gemensam nämnare för inskrivna arbetslösa som har en utsatt ställning på arbetsmarknaden att de i genomsnitt löper en högre risk än andra att

¹³ Läs mer om detta i "Arbetsmarknadsrapport 2017", Arbetsförmedlingen 2017.

hamna i långvariga perioder av arbetslöshet (även om det finns betydande variationer mellan individer).

Sedan oktober 2007 har antalet inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden ökat från 119 000 till dagens 272 000 personer, medan övriga inskrivna arbetslösa har minskat från 101 000 till 89 000 personer. Det har således skett en mycket kraftig förändring av sammansättningen av de inskrivna arbetslösa de senaste tio åren, där både en större andel och ett större antal idag står längre från arbete.

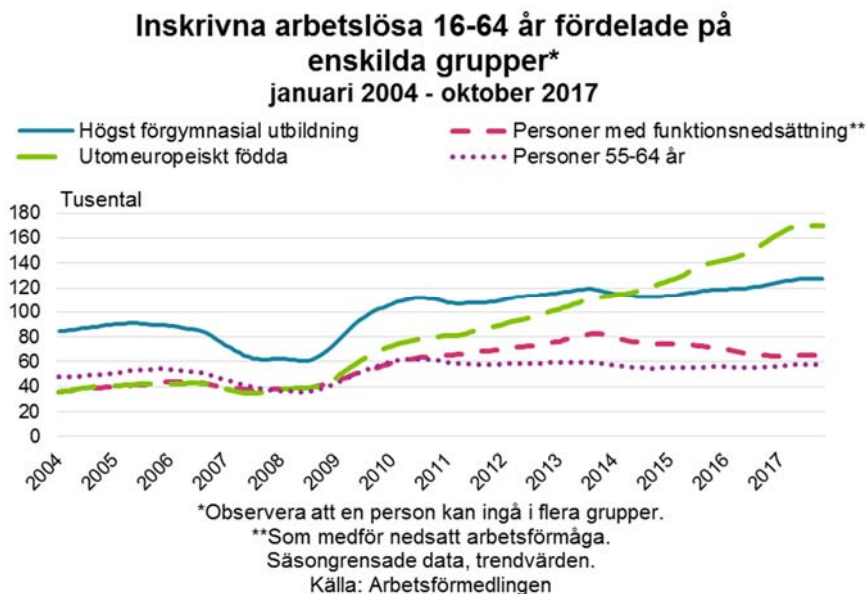
Under 2018 och 2019 väntas antalet inskrivna arbetslösa som har en utsatt ställning på arbetsmarknaden sammantaget att förändras i en mindre omfattning. Räknat som årsgenomsnitt bedöms antalet till omkring 277 000 år 2018 och till 274 000 år 2019. Detta kan jämföras med 273 000 år 2017. Parallellt fortsätter övriga inskrivna arbetslösa att falla, från 91 000 till omkring 80 000 respektive 78 000 under åren 2018 och 2019. Därmed stiger andelen inskrivna arbetslösa med utsatt ställning från 75 procent i år till 78 procent 2019.

Sex av tio med utsatt ställning på arbetsmarknaden är född utanför Europa

Den beskrivna utvecklingen kan dels förklaras av konjunkturella och strukturella orsaker, dels av ett antal arbetsmarknadspolitiska reformer, genom vilka antalet och andelen inskrivna arbetslösa som har en utsatt ställning på arbetsmarknaden ökat. Dessa förändringar har också inneburit att sammansättningen inom gruppen av inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden har förändrats påtagligt.

I takt med att antalet personer som är födda utanför Europa fortsätter att öka bland de inskrivna arbetslösa utgör de följaktligen också ett allt tydligare inslag bland de inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden. För tio år sedan karaktäriserades inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden av att de i hög grad saknade gymnasieutbildning. Då saknade 51 procent, eller 60 000, av de inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden en fullständig gymnasieutbildning medan 29 procent, eller 34 000 personer, var födda utanför Europa.

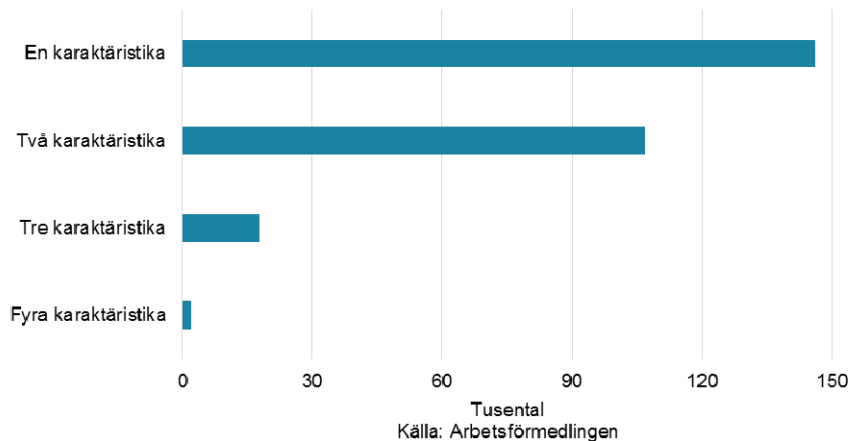
Hösten 2017 är bilden en annan. Nu är mer än sex av tio inskrivna arbetslösa med utsatt ställning född i ett land utanför Europa. Samtidigt utgör de som saknar en gymnasieutbildning alltjämt ett tydligt inslag bland inskrivna arbetslösa med utsatt ställning, eftersom en hög andel (närmare hälften) av de som är födda utanför Europa har en kort utbildning.

I sammanhanget är det också viktigt att påpeka att det är relativt vanligt att ha en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och att samtidigt sakna en fullgjord gymnasieutbildning. Vad gäller inskrivna arbetslösa som har en funktionsnedsättning och inskrivna arbetslösa 55-64 år är såväl de antals- som andelsmässiga förändringarna mindre framträdande.

Beskrivningen av de fyra delgrupper av inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknadens innehåller dubbelräkningar eftersom en individ kan ingå i mer än en av grupperna. Av de i oktober i år 272 000 inskrivna arbetslösa med en utsatt ställning på arbetsmarknaden ingick 146 000 endast i en grupp. Det vanligaste var då att vara född utanför Europa, vilket 75 000 var. Dessa 75 000 hade alltså minst en gymnasieutbildning, var yngre än 55 år och hade ingen funktionsnedsättning. Antalet som ingick i två grupper var 107 000 och närmare 18 000 ingick i tre grupper. Endast ett mycket begränsat antal inskrivna arbetslösa ingick i alla fyra grupper, knappt 2 000 personer.

Inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden, kombinationer av karaktäristika, oktober 2017

Bland dem som ingick i två grupper var den vanligaste kombinationen att vara född utanför Europa och sakna en fullständig gymnasieutbildning. Antalet som ingick i båda dessa grupper, men inte i någon av de övriga två, var 68 000 i oktober 2017. Den näst vanligaste kombinationen, omfattande 12 000 personer, var att sakna en gymnasieutbildning och ha en funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga. Bland dem som ingick i tre av de fyra grupperna var den vanligaste kombinationen, omfattande 6 000 personer, att vara född utanför Europa, sakna gymnasieutbildning och att vara 55 år eller äldre.

Arbetsmarknadspolitiska program

Vid sidan av kategorin inskrivna arbetslösa finns ytterligare personer inskrivna hos Arbetsförmedlingen inom exempelvis olika typer av arbetsmarknadspolitiska program. Ett samlingsnamn för dessa är arbete med stöd. Dessa stöd utgörs av olika former av anställningsstöd, såsom traineejobb, extratjänster, instegsjobb samt särskilt och förstärkt anställningsstöd.¹⁴ Under 2016 var antalet personer med ett anställningsstöd 14 000 per månad, vilket var oförändrat i jämförelse med 2015.

Under loppet av 2017 har emellertid antalet succesivt växlat upp. Bakom utvecklingen ligger i första hand en gradvis och tydlig ökning av antalet personer i extratjänster allt sedan införandet i slutet på 2015. Under 2017 beräknas i genomsnitt 16 000 personer per månad att ha haft ett anställningsstöd. För åren 2018 och 2019 beräknas antalet till 24 000 respektive 33 000.

¹⁴ Inom ramen för myndighetens verksamhet finns även särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Dessa omfattar lönebidrag, offentligt skyddat arbete, utvecklingsanställning och trygghetsanställning. Lönebidrag och trygghetsanställning är det två mest framträdande insatser med drygt 80 procent av totalt 74 000 personer (oktober 2017).

Fördjupning

Var tredje inskriven arbetslös är i arbete efter ett år

En uppföljning av inskrivna arbetslösa efter ett år visar att var tredje sökande har gått till ett arbete, ett mönster som varit stabilt under de senaste åren. Uppföljningen visar även att utbildning är viktigt för att komma i arbete samt att arbets sökande med utsatt ställning på arbetsmarknaden genomgående har lägre övergångar till arbete än övriga inskrivna arbetslösa.

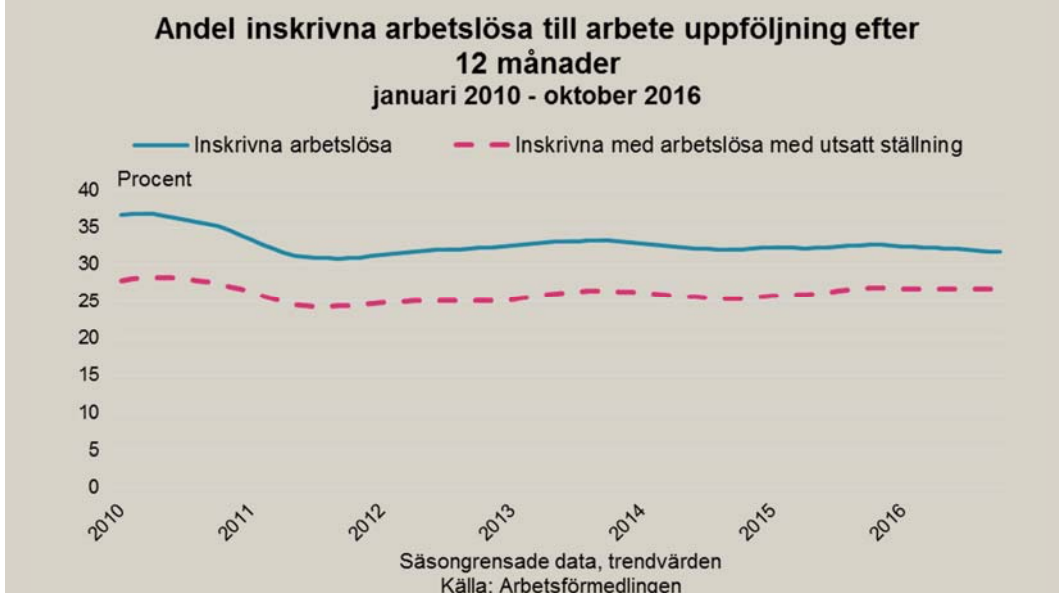
400 000 arbetssökande fick ett arbete under 2016

Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik innehåller en mängd uppgifter om de arbetssökande som finns inskrivna på förmedlingen. En av de uppgifter som statistikförs avser antalet arbetssökande som fått ett arbete. Traditionellt har denna statistik oftast presenterats i form av uppgifter över antalet arbetssökande som fått ett arbete en specifik månad. Illustrerat på detta vis blir dock intrycket att övergångarna till arbete är relativt få, trots att det sammanlagda antalet arbetssökande som får ett arbete under ett år blir högt.

Detta kan åskådliggöras genom att antalet arbetssökande på Arbetsförmedlingen som fick ett arbete under 2016 summerade till knappt 400 000 personer. Visat som den genomsnittliga månatliga omsättningen till arbete bland de inskrivna arbetslösa motsvarar detta samtidigt 6,4 procent – en nivå som varit stabil under de senaste åren.¹⁵

Stabilt mönster att var tredje inskriven arbetslös har fått arbete efter ett år

Om man istället följer upp hur stor andel av de inskrivna arbetslösa som fått ett arbete efter en längre tidsperiod ökar övergångarna mycket kraftigt. En uppföljning av status i Arbetsförmedlingens register över arbetssökande efter ett år visar att var tredje inskriven arbetslös har gått till ett arbete – ett mönster som dessutom varit stabilt över tid.

¹⁵ Läs mer om detta i "Arbetsmarknadsrapport 2017", Arbetsförmedlingen 2017.

Under samma period har dock arbetssökande med utsatt ställning på arbetsmarknaden genomgående lägre övergångar till arbete än övriga inskrivna arbetslösa. Detta är emellertid inte anmärkningsvärt givet att sannolikheten för långtidsarbetslöshet är betydligt högre för arbetssökande i denna grupp än för övriga inskrivna arbetslösa.

Att drygt var fjärde inskriven arbetslös med utsatt ställning har övergått i arbete får således betraktas som ett gott resultat. Andelen till arbete har dessutom ökat något under de senaste åren vilket är en mycket positiv utveckling – inte minst givet att andelen inskrivna arbetslösa med mycket kort utbildning i gruppen med utsatt ställning ökat kraftigt under samma period.

Utbildning viktigt för att komma i arbete

Bland de som var inskrivna arbetslösa i december 2015 hade ett år senare i genomsnitt 32 procent, eller drygt 120 000 personer, fått ett arbete. Detta är således en andel helt i linje med de senaste årens nivåer. Av dessa hade två tredjedelar fått ett reguljärt arbete – alltså ett arbete utan någon form av lönestöd – medan en tredjedel hade fått ett arbete kopplat till en lönesubvention såsom nystartsjobb eller lönebidrag. Av de som fått ett reguljärt arbete hade även den enskilt största gruppen, närmare hälften av personerna, fått en tillsvidareanställning.

Skillnaderna mellan olika grupper av inskrivna arbetslösa är dock stora. Bland de som var inskrivna arbetslösa i december 2015 var andelen till arbete ett år senare påtagligt mycket högre för dem med gymnasieutbildning eller med eftergymnasial utbildning än bland inskrivna arbetslösa med kortare utbildning. För arbetssökande med gymnasieutbildning eller med eftergymnasial utbildning noterades andelar på 36 respektive 37 procent i arbete efter ett år. För gruppen med högst förgymnasial utbildning var samtidigt andelen i arbete 24 procent. Dessa resultat stärker bilden av att utbildning är en mycket viktig faktor för att komma i arbete.

Parallellt noterar inrikes födda påtagligt högre övergångar till arbete än utrikes födda – 38 respektive 27 procent. Delgruppen utomeuropeiskt födda – där många av de arbetssökande har en kort vistelsetid i landet och fortfarande är inom etableringsuppdraget – noterar samtidigt en omsättning till arbete på 25 procent. För arbetssökande med utsatt ställning på arbetsmarknaden noterades en nivå på 27 procent att jämföra med hela 45 procent för övriga inskrivna arbetslösa. Att drygt var fjärde inskriven arbetslös med utsatt ställning övergått i arbete är som nämnts ovan dock ett mycket gott resultat.

Män redovisar en något högre andel till arbete än kvinnor, 34 procent jämfört med 30 procent. Ur ett åldersperspektiv är det tydligt att unga inskrivna arbetslösa uppvisar väsentligt högre andelar som får ett arbete än äldre arbetssökande. För gruppen 16-24 år uppgick andelen till hela 37 procent medan motsvarande andelar för åldersgrupperna 25-54 år respektive 55-64 år uppgick till 33 respektive 24 procent. Detta är resultat som är helt i linje med att yngre i allmänhet har kortare arbetslöshetsperioder än äldre. För inskrivna arbetslösa med en sammanhängande arbetslöshetstid på 12 månader eller mer uppnåddes en andel i arbete efter ett år på 25 procent medan arbetssökande med kortare arbetslöshetstider övergick i arbete i betydligt högre grad. I denna grupp hade hela 37 procent av de inskrivna arbetslösa övergått till arbete.

Regional utveckling

Under prognosperioden blir jobben fler i hela landet men de regionala skillnaderna är stora. Arbetsförmedlingens regionala prognoser visar tydligt att det är storstadsregioner och större städer som får störst del av jobbtillväxten. Antalet inskrivna arbetslösa blir samtidigt färre i de flesta län.

Konjunkturen fortsatt stark och jobben blir fler i hela landet

Arbetsgivarna är fortsatt optimistiska och tror på en ökad efterfrågan på varor och tjänster med några få regionala undantag. En jämförelse av det historiska genomsnittet i vardera länet visar att arbetsgivarnas förväntningar ligger över det historiska genomsnittet i princip i alla län. Samtidigt är anställningsplanerna fortsatt optimistiska, och över sina historiska genomsnitt, i de allra flesta län.

I ett regionalt perspektiv väntas därmed tillväxten av nya jobb bli mycket bred. Under 2018 väntas fler jobb i samtliga län, men i olika stor utsträckning. Det är fortsatt främst de större städerna och storstadslänen som visar den relativt största sysselsättningstillväxten. Sysselsättningen ökar mest i Västra Götalands, Stockholms, Östergötlands och Uppsala län. Detta kan kopplas till att de nya jobben i första hand fortsätter att växa fram inom privat och offentlig tjänstesektor, vilka är stora i dessa regioner. Dessutom visar arbetsmarknaderna i dessa län en större branscbredd och en tydligare specialisering vilket bidrar till den goda jobbtillväxten.

Samtidigt sker en svagare jobbtillväxt i län med en mer ensidig näringsstruktur. I de regioner där den privata tjänstesektorn är mindre är jobbtillväxten inom området offentliga tjänster därmed avgörande för sysselsättningstillväxten. Eftersom behoven är stora inom området offentliga tjänster bidrar det till att jobben blir fler i hela landet.

Bristen på utbildad arbetskraft ökar på bred front

Arbetsgivarnas svårigheter att hitta utbildad arbetskraft ökar i hela landet. Den absoluta merparten av landets län visar nu bristnivåer mycket tydligt över respektive läns historiska genomsnitt. Bristen på kompetens hämmar alltså sysselsättningstillväxten i ett brett regionalt perspektiv. De större städerna är expansiva med stark sysselsättningstillväxt och stor efterfrågan på arbetskraft. Det medför en bristsituation samtidigt som detta dränerar mindre kommuner på arbetskraft så att bristsituationer uppstår även där. Mindre städer och län har dessutom ofta redan problem vid ersättningsrekryteringar till följd av förhållandevis stora pensionsavgångar.

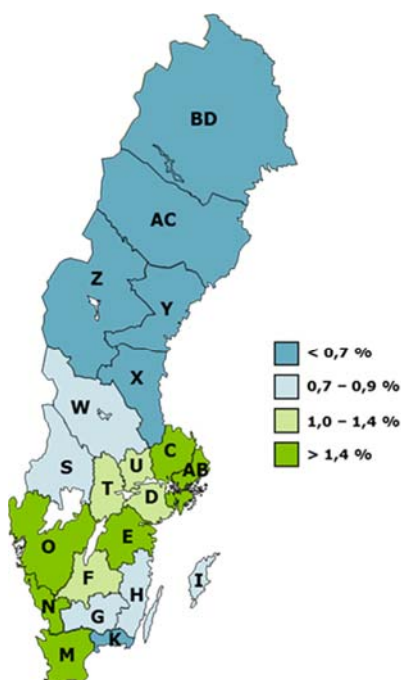
För att långsiktigt klara kompetensförsörjningen är viktigt att det regionala utbildningsutbudet motsvarar behoven på den regionala arbetsmarknaden. Dessutom är det centralt att infrastruktur och pendlingsmöjligheter är väl utbyggda.

Andelen inskrivna arbetslösa blir färre i de flesta län

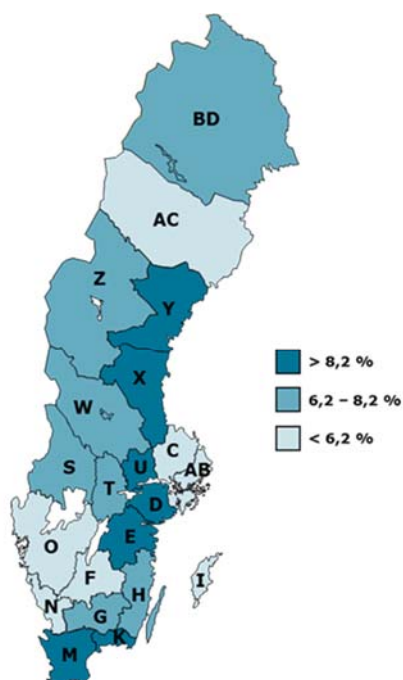
Under prognosperioden blir jobben fler i hela landet och andelen inskrivna arbetslösa minskar i de flesta län. För ett antal län bedöms emellertid arbetslösheten att öka något, detta gäller främst Stockholm, Uppsala och Skåne län vilket i första hand beror på en fortsatt stor inflyttning av nyanlända till de större städerna, där samtidigt jobbtillväxten och tillgången till nätverk är större.

Arbetslöshetsnivåerna i slutet av prognosperioden bedöms dock bli, precis som i dagsläget, högst i Gävleborgs, Skåne, Blekinge och Södermanlands län. För mer information om utvecklingen på de regionala arbetsmarknaderna se respektive länsprognos på arbetsformedlingen.se/prognoser.

Prognos för förändringen av antalet sysselsatta 16-64 år, kv 4 2018 jämfört med - kv 4 2017

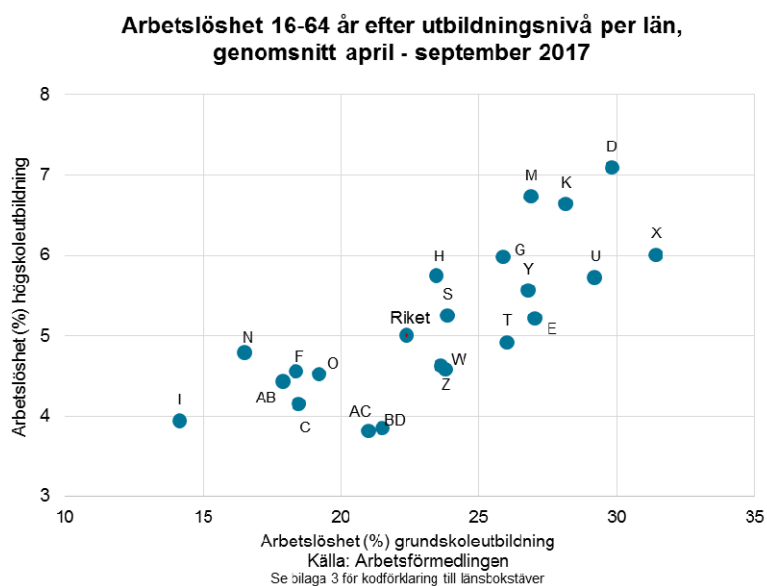
Prognos för andelen* inskrivna arbetslösa 16-64 år, kv 4 2018

*Andel av den registerbaserade arbetskraften

Fortsatt stora regionala skillnader i arbetslöshet i olika grupper

Arbetslösheten är tydligt högre för de som saknar gymnasieutbildning än för de med längre utbildning oavsett var i landet man bor. I de regioner som har en mer ensidig näringsstruktur är det ofta relativt svårare för såväl för de med kort utbildning som de med lång utbildning att få ett jobb. Detta återspeglas exempelvis genom att arbetslösheten i båda dessa grupper är betydligt högre i Södermanlands län (D) än i Uppsala län (C). Arbetsmarknaden i det sistnämnda länet uppvisar en större branschbredd och en tydligare specialisering än i det förstnämnda, vilket många gånger ger mer gynnsamma förutsättningar även för de med kort utbildning att etablera sig på arbetsmarknaden.

Ett liknande mönster framkommer vid en regional jämförelse av arbetslösheten för inrikes och utrikes födda, något som delvis kan förklaras av en genomsnittlig lägre utbildningsnivå bland utrikes födda. I de regioner där arbetslösheten är högre bland inrikes födda är den alltså också högre bland utrikes födda. Gävleborg är det län som visar högst arbetslöshet för båda dessa grupper.

Utmaningarna på arbetsmarknaden

Efterfrågan på arbetskraft väntas bli stark och arbetsgivarna planerar fortsatt stora personalökningar under prognosären. Arbetsgivarna får dock allt svårare att hitta den arbetskraft de söker vilket leder till att rekryteringar i allt fler fall uteblir och takten i sysselsättningsökningen dämpas. Obalansen mellan vad arbetsgivarna efterfrågar och utbudets sammansättning växer ytterligare vilket försvårar matchningen och ökar risken för långtidsarbetslöshet.

Tre viktiga utmaningar 2018 och 2019

Arbetsförmedlingen står inför tre viktiga utmaningar under 2018 och 2019:

- Matchningen till arbete och utbildning
- Utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden
- Motverka långtidsarbetslösheten

Arbetsgivarna är fortsatt optimistiska och de bedömer att efterfrågan på varor och tjänster fortsätter att öka. Både offentliga och privata arbetsgivare planerar dessutom för fler anställda. Parallellt tilltar rekryteringsproblemen och den allt mer begränsade tillgången på utbildad arbetskraft inom en rad yrken utgör ett allt tydligare hinder. Bristen på arbetskraft väntas växa ytterligare under prognosperioden och bedöms bromsa sysselsättningstillväxten under 2018 och 2019.

Antalet arbetslösa som har utbildning och efterfrågade kompetenser har fortsatt att minska och är nu på den lägsta nivån sedan början av 2000-talet. Samtidigt har antalet arbetslösa som står längre ifrån arbetsmarknaden gradvis ökat. Idag har tre av fyra inskrivna arbetslösa en utsatt ställning på arbetsmarknaden – en andel som ökar under kommande år.

Arbetslöshetens sammansättning har således aldrig varit så komplex som nu, då den i hög grad idag utgörs av personer som står längre ifrån ett arbete. Dessa personer har dessutom många gånger en svårare och mer mångskiftande arbetsmarknadsproblematik än tidigare. Aldrig har så många inskrivna arbetslösa haft så omfattande och skiftande behov av Arbetsförmedlingens insatser. Behovet av insatser inom arbetsmarknadspolitiken blir därmed fortsatt stort. Arbetslösa som står längre ifrån arbetsmarknaden behöver omfattande stöd för att stärka deras chanser till arbete.

Den ökade obalansen på arbetsmarknaden ställer stora krav på arbetsmarknadspolitiken. Förändringarna av arbetslöshetens sammansättning ställer dessutom allt större krav på andra politikområden såsom utbildnings-, bostads- och näringspolitiken. Arbetsförmedlingen behöver också i högre grad samverka med andra aktörer, såväl olika typer av organisationer som offentliga och privata verksamheter.

Arbetsgivarnas rekryteringsmöjligheter riskerar att försämrats

I takt med att obalansen mellan efterfrågade kompetenser och arbetslöshetens sammansättning växer, så blir matchningen på arbetsmarknaden en allt större utmaning för Arbetsförmedlingen. Bristen på arbetskraft inom näringslivet stiger i såväl våra egna prognosintervjuer som i Konjunkturinstitutets mätningar. Bägge källorna visar nu att omkring

40 procent av de privata arbetsgivarna upplever svårigheter att rekrytera. Detta är nivåer tydligt över de historiska genomsnitten. Till detta ska de sedan länge mycket höga bristtalen bland de offentliga arbetsgivarna läggas.

Allt fler arbetsgivare anger att bristen på arbetskraft hämmar deras expansionsplaner – en utveckling som förstärks under 2018 och 2019 i takt med att bristen på arbetskraft fortsätter att öka. I allt fler fall hittar således arbetsgivarna inte den arbetskraft de söker och rekryteringarna uteblir. Vår bedömning är därför att den ökade bristen på arbetskraft kommer att bromsa sysselsättningstillväxten under prognosåren.

För att underlätta arbetskraftsförsörjningen krävs en rad insatser. En viktig åtgärd är att fortsätta stärka Arbetsförmedlingens arbete inom vägledning och ytterligare intensifiera arbetet med studiemotiverande insatser. Detta är särskilt viktigt för dem som saknar en gymnasieutbildning. Inom arbetsmarknadspolitiken finns dock bara begränsade möjligheter att mildra bristproblematiken mer påtagligt.

Inom många bristyrken är det huvudsakliga problemet ett för lågt tillskott av nya utbildade från utbildningsväsendet. Situationen förvärras dessutom av att det är fortsatt många ungdomar som har svårt att fullfölja sina gymnasiestudier, därtill kommer ett förhållandevis stort antal elever som avbryter sin gymnasieutbildning i förtid. För nå en bättre genomströmning är det därför centralt med förbättrad studie- och yrkesvägledning för ungdomar redan under de tidigare skolåren.

Även arbetsgivarna har ett stort ansvar för den framtida arbetskraftsförsörjningen. Arbetsplatser och yrken måste bli attraktivare för att locka fler studenter till de utbildningar som leder till yrken där det råder brist på arbetskraft. Det gäller bland annat till flera yrken som tillhör offentliga verksamheter. På sikt riskerar annars delar av den offentliga servicen att försämrans betydligt.

Fortsatt svårt för de med kort utbildning

Utvecklingen för såväl utrikes som inrikes födda på arbetsmarknaden ser i många avseenden positiv ut. Såväl arbetskraftsdeltagandet som sysselsättningsgraden ökar stadigt, inte minst bland utrikes födda till vilka åtta av tio nya jobb har gått det senaste året. Detta har skett trots att sammansättningen av invandringen, med en stor andel flyktinginvandring, inneburit större utmaningar än vad som är fallet i andra länder. Arbetslösheten bland utrikes födda är samtidigt fortsatt hög, vilket bland annat förklaras av att många nyanlända fortsätter träda in i arbetskraften.

Den ökade sysselsättningen kommer dock inte alla till del. En förutsättning för att etablera sig på arbetsmarknaden är en gymnasieutbildning eller högre. För de med kort utbildning är sysselsättningen bestående låg och arbetslösheten är avsevärt högre än för övriga utbildningsnivåer. Detta gäller i synnerhet utrikes födda kvinnor.

Utrikes födda med förgymnasial utbildning deltar i liten utsträckning i arbetslivet, detta gäller inte minst kvinnor. Bland utrikes födda kvinnor med kort utbildning är sysselsättningsgraden omkring 32 procent, bland utrikes födda män är den 47 procent.¹⁶ För dessa

¹⁶ Enligt AKU genomsnitt för kvartal 1 - kvartal 3, år 2017.

förbättras sysselsättningsgraden inte nämnvärt beroende på vistelsetid i landet utan kvarstår på en låg nivå.

I sammanhanget är det nyligen aviserade kunskapslyftet, som fullt utbyggt omfattar över 90 000 nya utbildningsplatser inom yrkesvux, folkhögskola samt universitet och högskola, en viktig satsning. Dessa utbildningsplatser innebär att förutsättningarna för att fler ska kunna vidareutbilda sig förbättras tydligt.

För att dessa satsningar ska kunna realiserats finns det dock en rad utmaningar och frågor som måste lösas. Många av dessa ligger inom utbildningsväsendets ansvarsområde, exempelvis tillgången på lärare och lokaler. För Arbetsförmedlingen är det viktigt att flexibiliteten i vuxenutbildningens studiestarter kan öka så att ledtiderna kortas. Det kommer dock ta tid innan utbildningssatsningen får effekt. Effekten blir i första hand märkbar från och med 2019 men ger då ett värdefullt tillskott av utbildad arbetskraft under en period då arbetskraftsresurserna är på väg att sänka. Det är dessutom viktigt att Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildning får en tydligare inriktning mot bristyrken.

Flera utbildningssatsningar görs även för personer i etableringsuppdraget, där många har en kort utbildning. Bland annat införs en utbildningsplikt och nyanlända får fler utbildningsmöjligheter inom ramen för etableringsuppdraget. Nyanlända kvinnor har ofta en svagare utbildningsbakgrund än män varför det är viktigt att fler kvinnor tar del av de utbildningsmöjligheter som nu ges.

Utbildning är dock inte hela lösningen. Alla med kort utbildning kommer inte att ha förutsättningar att börja studera. Behovet av jobb för personer med kort utbildning blir därför fortsatt stort de kommande åren. För arbetslösa som inte har förutsättningar att genomgå en längre utbildning är subventionerade anställningar ett viktigt verktyg för att komma in på arbetsmarknaden.

Parallellt med detta finns det även ett behov av att det skapas fler jobb med låga utbildningskrav och att trösklarna för att komma in på arbetsmarknaden sänks. Utvidgningen av extratjänsterna är ett steg i den riktningen. Därtill är förslaget om att slå samman ett flertal anställningsstöd till ett stöd välkommet då detta underlättar för såväl arbetsgivare som för Arbetsförmedlingen.

Risk för ökad långtidsarbetslöshet

Antalet inskrivna arbetslösa som varit utan arbete i minst 12 månader fortsätter att stiga. I slutet på oktober var antalet drygt 150 000 personer, vilket är cirka 5 000 fler än vid samma tidpunkt i fjol. Arbetslösa som varit utan arbete mer än ett år utgör därmed 42 procent av samtliga inskrivna arbetslösa. Detta är omkring två procentenheter högre än i fjol. Över en längre tidshorisont är trenden än tydligare – sedan oktober 2007 har andelen ökat med 14 procentenheter.

Utvecklingen kan dels förklaras av konjunkturella och strukturella orsaker, men också genom ett antal arbetsmarknadspolitiska reformer. Dessa har bidragit till att sökandesammansättningen har förändrats mycket tydligt, så att en större andel av de inskrivna arbetslösa utgörs av personer som står längre från arbete. Som nämnts tidigare beskriver Arbetsförmedlingen detta som att andelen inskrivna arbetslösa som har en utsatt ställning på arbetsmarknaden har ökat. Bland dessa har antalet som varit utan arbete i mer än 12

månader stigit gradvis ända sedan 2006 och de stod i slutet av oktober 2017 för hela 86 procent av de som varit utan arbete i 12 månader eller mer. Parallellt har antalet med långa tider utan arbete minskat till en mycket låg nivå bland övriga inskrivna arbetslösa.

Ökningen har ett tydligt samband med uppgången av antalet inskrivna arbetslösa som saknar gymnasieutbildning samt med det stigande antalet inskrivna arbetslösa som är födda utanför Europa, varav många har kort utbildning och även kortare perioder i landet bakom sig. En stor andel befinner sig dessutom fortfarande i Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag, vilket pågår i som längst 24 månader.

Bland inskrivna arbetslösa som har kort utbildning och är födda utanför Europa är omsättningen till arbete lägre än bland andra inskrivna arbetslösa. Under 2018 och 2019 kommer inskrivna arbetslösa i dessa grupper fortsätta att öka vilket betyder att andelen inskrivna arbetslösa med långa tider utan arbete riskerar att stiga ytterligare. Att förhindra en ökning av andelen inskrivna arbetslösa med långa tider utan arbete blir därför en av de största utmaningarna för Arbetsförmedlingen under prognosperioden.

Bilagor

Bilaga 1. Metod och urval.....	68
Bilaga 2. Om Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik.....	71
Bilaga 3. Kodförklaring till länsbokstäverna.....	73
Bilaga 4. Förteckning över fördjupningar	74

Bilaga 1. Metod och urval

Historik och syfte

Arbetsförmedlingen har gjort prognoser sedan 1960-talet och arbetssättet har utvecklats kontinuerligt sedan dess. Den nuvarande metodiken infördes i mitten av 1990-talet och samtidigt infördes ett enhetligt intervjuformulär. Därefter har vissa intervjufrågor utvecklats, antalet frågor utökats något samt urvalsdesignen förändrats.

Huvudsyftet med Arbetsförmedlingens prognosarbete är att ge myndigheten detaljerad kunskap om läget och framtidsutsikterna på arbetsmarknaden, vilket är viktigt för förmedlingens arbete med vägledning. Prognosarbetet stöder på så sätt Arbetsförmedlingens kärnuppgift som är att matcha arbetssökande mot arbetsgivarnas rekryteringsbehov, samtidigt som det också stärker myndighetens relationer med arbetsgivarna. Arbetsförmedlingens kontakter med de lokala arbetsgivarna underlättar även förmedlingens arbete med grupper med utsatt ställning på arbetsmarknaden. Det sammanställda materialet är därtill ett viktigt underlag för planeringen av verksamheten på såväl lokal som central nivå. Ytterligare ett viktigt syfte med Arbetsförmedlingens prognoser är att informera och påverka externa aktörer. Vår förhoppning är att prognosarbetet ska skapa förutsättningar för en bättre fungerande arbetsmarknad.

Parallellt med att Arbetsförmedlingen publicerar sina nationella arbetsmarknadsutsikter presenteras även 21 regionala prognoser. Läs mer om Arbetsförmedlingens prognosverksamhet och ta del av våra prognoser på www.arbetsformedlingen.se/prognoser

Metod och undersökningens genomförande

Utgångspunkten för Arbetsförmedlingens prognoser är intervjuer med ett stort antal privata och offentliga arbetsgivare. Intervjuerna görs av arbetsförmedlare och svaren inhämtas i dialog med arbetsgivarna vid ett besök eller per telefon.

Frågorna handlar bland annat om arbetsgivarnas bedömning om efterfrågan på varor och tjänster. Vidare ställs frågor om företagets kapacitetsutnyttjande, antal anställda, rekryteringsbehov, arbetskraftsbrist, bristyrken samt löneutveckling. På motsvarande sätt får de offentliga arbetsgivarna frågor om utvecklingen av sin verksamhet samt om eventuell övertalighet. Uppgifterna inhämtas under sekretesskydd enligt SFS 2009:400 (Offentlighets- och sekretesslagen) 28 kap 12§. Arbetsgivarna har ingen juridiskt bindande skyldighet att delta i Arbetsförmedlingens undersökning.

Prognosarbetet involverar hela Arbetsförmedlingens organisation, det vill säga såväl de lokala förmedlingskontoren som centralt placerade funktioner i myndigheten. Arbetsförmedlingen publicerar två prognoser per år, en på våren och en på hösten.

Resultaten av intervjuundersökningen utgör den viktigaste basen för prognosbedömningarna. En analys och sannolikhetsbedömning av svaren görs dock även på grundval av statistik och andra faktorer som påverkar utvecklingen på arbetsmarknaden. De prognossiffror som presenteras är således Arbetsförmedlingens egna slutsatser om den förväntade utvecklingen på arbetsmarknaden och i ekonomin. Där inte annat anges avser samtliga analyser och prognoser av arbetslösheten, sysselsättningen och arbetskraften åldersgruppen 16-64 år.

Urval och svarsfrekvenser

Basen för Arbetsförmedlingens prognoser är intervjuer med ett representativt urval av arbetsställen¹⁷ hämtade från Statistiska centralbyråns (SCB) företagsregister. Från och med 2013 avser urvalen arbetsställen med minst fem anställda. För arbetsställen med fler än 100 anställda är undersökningen en totalundersökning. Urvalet är stratifierat utifrån näringsgren (enligt SNI 2007, se nedan), arbetsställestorlek¹⁸ och region. Samma urval används normalt i ett år (två prognostillfällen) innan det byts ut mot ett nytt. Urvalet är anslutet till SCB:s Samu-system.

Deltagandet i Arbetsförmedlingens intervjuundersökning är generellt mycket högre än i liknande undersökningar, dels genom att frågorna ställs vid ett personligt möte eller via telefon, dels tack vare Arbetsförmedlingens redan upparbetade kontakter med arbetsgivarna. För att vara en urvalsundersökning är antalet intervjuade arbetsställen mycket stort vilket gör att tillförlitligheten totalt sett bedöms som god. I den nu aktuella undersökningen består urvalet av drygt 14 000 arbetsställen. I höstens undersökning uppgick svarsfrekvensen till 82 procent.

Arbetsförmedlingen intervjuar även representanter för olika verksamhetsområden i landets samtliga kommuner och landsting. Det sker också intervjuer med ett urval statliga arbetsgivare. I höstens undersökning uppgick Arbetsförmedlingens urval av offentliga arbetsgivare till 2 100. Svarsfrekvensen för de offentliga verksamheterna var 92 procent.

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator visar arbetsgivarnas förväntningar på efterfrågeutvecklingen. Indikatorn bygger på underlag från Arbetsförmedlingens intervjuundersökning och presenteras för näringsgrenarna industri, byggverksamhet och privata tjänster samt för det totala näringslivet. Indikatorn visar arbetsgivarnas svar på frågan om efterfrågeförväntningarna de kommande sex månaderna. Arbetsgivarnas bedömningar sammanställs till netttotal.

Undersökningen på våren genomförs under andra kvartalet och höstundersökningen under fjärde kvartalet. Värden för första och tredje kvartalet tas fram med hjälp av linjär interpolering. Därefter säsongrensas netttotalen med X12-Arima för att sedan standardiseras så att medelvärdet blir 0 och standardavvikelsen 1. I ett sista steg transformeras tidsserien till en serie med medelvärde 100 och standardavvikelse 10.

Tolkningen av efterfrågeindikatorn blir således att värden över 100 visar ett starkare förväntningsläge än normalt och värden över 110 ett mycket starkare förväntningsläge än normalt. På motsvarande sätt visar värden under 100 på ett svagare förväntningsläge än normalt och värden under 90 på ett mycket svagare förväntningsläge än normalt.

¹⁷ Med arbetsställe avses ett företags lokala arbetsplats.

¹⁸ Urvalet är fördelat på följande storleksklasser: 5-9, 10-19, 20-49, 50-99 samt 100- anställda.

Näringsgrensindelning

Utgångspunkten för branschbeskrivningarna i Arbetsförmedlingens prognosarbete är indelningen i SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU), baserat på SNI 2007 enligt grov nivå.

Näringsgren	SNI 2007-kod
Jord- och skogsbruk	01-03
Industri	05-33, 35-39
därav övrig tillverkning, exkl. utvinning, energi och miljö	05-24, 31-32
därav tillverkning av verkstadsvävar	25-30, 33
Byggnadsverksamhet	41-43
Handel	45-47
Transport	49-53
Hotell och restaurang	55-56
Information och kommunikation	58-63
Finansiell verksamhet och företagstjänster	64-82
Offentlig förvaltning	84, 99
Utbildning	85
Vård och omsorg	86-88
Personliga och kulturella tjänster	90-98

För gruppen privata tjänster i vår redovisning har vi aggregerat näringsgrenarna (1) handel, (2) transport, (3) hotell och restaurang, (4) information och kommunikation, (5) finansiell verksamhet och företagstjänster samt (6) personliga och kulturella tjänster. För gruppen offentliga tjänster har vi på motsvarande sätt summerat näringsgrenarna (1) offentlig förvaltning, (2) utbildning samt (3) vård och omsorg. Det bör betonas att denna indelning av offentliga tjänster inte skiljer mellan offentliga och privata utförare.

Bilaga 2. Om Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik

Uppgifterna i Arbetsförmedlingens vecko- och månadsstatistik hämtas ur det operativa förmedlingssystemet vid Arbetsförmedlingen. *Sökandestatistiken* omfattar personer inskrivna vid Arbetsförmedlingen uppdelade på öppet arbetslösa och deltagare i olika arbetsmarknadspolitiska program. *Platsstatistiken* omfattar rekryteringsbehov som arbetsgivare anmält direkt till Arbetsförmedlingen, främst via självservicesystemet Annonsera Direkt eller som direktöverförda platser. *Varselstatistiken* omfattar de driftsinskränkningar som omfattas av Lag (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder, den så kallade främjandelagen. Varje vardag går uppgifter från det operativa förmedlingssystemet till händelsedatabasen där den senast inlagda uppgiften lagras. Uppgifterna ligger till grund för såväl vecko- som månadsstatistiken.

Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik ska inte förväxlas med den officiella arbetsmarknadsstatistiken som tillhandahålls av Statistiska centralbyrån (SCB). SCB:s uppgifter om bland annat sysselsättning, arbetslöshet och arbetskraften utgår från månatliga arbetskraftsundersökningar (AKU). Vid jämförelser med statistik från andra länder ska alltid SCB:s officiella arbetsmarknadsstatistik användas. Till följd av olika definitioner och metoder för uppgiftsinsamling redovisar AKU och Arbetsförmedlingens registerbaserade verksamhetsstatistik inte samma antal arbetslösa. Skillnaden är störst under sommarmånaderna. Alla som redovisas som arbetslösa i AKU är inte inskrivna på Arbetsförmedlingen och alla som är inskrivna på Arbetsförmedlingen är inte arbetslösa i AKU.

I denna rapport är analyser och beskrivningar av utvecklingen för arbetssökande som är inskrivna på Arbetsförmedlingen baserade på gruppen inskrivna arbetslösa. Denna grupp utgörs av summan av antalet öppet arbetslösa och antalet sökande i program med aktivitetsstöd. Gruppen inskrivna arbetslösa innehåller de kategorier av arbetssökande som bäst illustrerar den konjunkturrelaterade utvecklingen på arbetsmarknaden.

- *Öppet arbetslösa* är arbetssökande är inskrivna på en arbetsförmedling, är utan arbete, som aktivt söker och omgående kan tillträda ett arbete samt inte deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program.
- *Sökande i program med aktivitetsstöd* deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program där aktivitetsstöd är den sammanfattande benämningen på den ersättning som deltagarna i programmen erhåller.

Inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden

Inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden innefattar följande grupper:

- Inskrivna arbetslösa med endast förgymnasial utbildning
- Inskrivna arbetslösa med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga
- Inskrivna arbetslösa utomeuropeiskt födda
- Inskrivna arbetslösa i åldrarna 55-64 år

De tal som presenteras avseende inskrivna arbetslösa med utsatt ställning är rensade från dubbelräkningar. Det innebär att en arbetssökande, som i praktiken kan ingå i flera av delgrupperna med utsatt ställning, endast räknas en gång.

Definitionen av inskrivna arbetslösa med utsatt ställning grundas på respektive delgrupps arbetslöshetsmönster. Två kriterier har använts för att definiera vilka kategorier av arbetslösa som ingår i begreppet:

- Arbetslöshetens nivå
- Arbetslöshetstiden

Dessa två kriterier ger en god bild av vilka grupper som generellt sett har betydligt svårare än andra arbetssökande att nå en fast förankring på arbetsmarknaden.

Det är dock viktigt att understryka att de individuella förutsättningarna skiljer sig åt inom gruppen med utsatt ställning på arbetsmarknaden. Att tillhöra en eller flera av delgrupperna behöver alltså inte för den enskilde innebära att man har svårt att finna ett arbete, även om gruppen som helhet har en mer utsatt ställning på arbetsmarknaden jämfört med personer som inte tillhör någon av delgrupperna. I statistiska sammanhang är det dock en klar fördel att utgå ifrån aggregerade grupper för att spegla utvecklingen för arbetssökande som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden.

Registerbaserad arbetskraft bas för den relativa arbetslösheten

I Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik används en registerbaserad arbetskraft som bas för redovisningen av den relativa arbetslösheten. Statistiska centralbyrån (SCB), som står för den officiella arbetslöshetsstatistiken, relaterar däremot arbetslösheten till AKU-undersökningarnas arbetskraft. SCB:s uppgifter om arbetskraftens storlek har nackdelen att de inte är möjliga att bryta ner på lokal nivå eller på mindre grupper av arbetssökande. Därmed har Arbetsförmedlingen valt att redovisa inskrivna arbetslösa som andel av den registerbaserade arbetskraften.

Den registerbaserade arbetskraften består av två delar:

- Den förvärvsarbetande nattbefolkningen (enligt SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS) som består av alla som bor i en kommun och som jobbar i kommunen eller som pendlar till ett jobb i en annan kommun.
- Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen, det vill säga summan av öppet arbetslösa och sökande i program med aktivitetsstöd.

Uppgiften om antalet förvärvsarbetande avser november månad senast tillgängligt år, medan uppgiften om antalet arbetssökande uppdateras varje månad.

Bilaga 3. Kodförklaring till länsbokstäverna

Länsbokstav	Län
AB	Stockholm
C	Uppsala
D	Södermanland
E	Östergötland
F	Jönköping
G	Kronoberg
H	Kalmar
I	Gotland
K	Blekinge
M	Skåne
N	Halland
O	Västra Götaland
S	Värmland
T	Örebro
U	Västmanland
W	Dalarna
X	Gävleborg
Y	Västernorrland
Z	Jämtland
AC	Västerbotten
BD	Norrbotten

Bilaga 4. Förteckning över fördjupningar

Hösten 2017

- Utrikes födda i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik respektive i AKU
- Var tredje inskriven arbetslös är i arbete efter ett år

Våren 2017

- Har den stigande bristen på arbetskraft påverkat löneökningarna?
- Hur har den stigande bristen på arbetskraft påverkat arbetsgivarna?

Hösten 2016

- Långsiktig strukturförändring på arbetsmarknaden
- Vad är enkla jobb?
- Utbud och efterfrågan på arbetskraft i den digitala eran

Våren 2016

- Långtidsarbetslösa
- Globalisering och behov av arbetskraft

Hösten 2015

- Arbetsmarknad och arbetslöshet i ett internationellt perspektiv
- Tillväxt och regional utveckling
- Utomnordiska akademiker på svensk arbetsmarknad
- Bostadsfrågan – en analys av situationen i Stockholms län
- Utomnordiska akademiker i bristyrken
- Utbildningssammansättning i ett regionalt perspektiv

Våren 2015

- Är nyanmälda lediga platser ett bra mått för att mäta efterfrågan på arbetskraft?
- Inträdet på arbetsmarknaden för utomnordiskt födda
- Behövs fortsatt hög nettoinvandring?
- Utbildningssammansättningen på svensk arbetsmarknad

Hösten 2014

- Rekryteringsutvecklingen 2008-2014
- Får akademiker arbete i nivå med sin utbildning?
- Störst chans till arbete på rätt nivå i större orter

Våren 2014

- Är arbetslösheten ett bra mått?
- Sysselsättningsutvecklingen 2013 och 2014
- Långtidsarbetslöshetens utveckling

Hösten 2013

- Arbetsgivarnas bedömning fem år framåt i tiden
- Nettoinvandringens utväxling till arbetskraft och sysselsättning
- Lediga resurser på arbetsmarknaden
- Jobbchanser för olika grupper av arbetssökande

Våren 2013

- Svensk arbetsmarknad i ett internationellt perspektiv
- En analys av utrikes födda

- Övergångar till arbete för personer i utsatta grupper

Hösten 2012

- Äldre på arbetsmarknaden
- Lufttransporter
- Nettoinvandringen högre än förväntat
- Hur har det gått för dem som var långtidsarbetslösa 2007?

Våren 2012

- Nyanmälda platser – ett mått på efterfrågan på arbetskraft
- Arbetsmarknaden för utomeuropeiskt födda med eftergymnasial utbildning
- Beskrivning av nettoinflyttning i olika regioner fördelat på utbildning, ålder, kön

Hösten 2011

- Ökad arbetskraftsinvandring
- De unga på arbetsmarknaden
- Nya mått på arbetslösheten
- Förändringar i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik och dess effekter på regionala skillnader

Våren 2011

- Rekryteringarna vanligen drygt 1 miljon
- Sysselsättningsgradens utveckling fördelat på kön
- Omsättning till arbete och reguljär utbildning bland deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar

Hösten 2010

- Nystartsjobb
- Arbetslivsintroduktion
- Prognostisering av arbetsmarknaden med hjälp av profilering av arbetssökande
- Utökat ansvar för Arbetsförmedlingen från december 2010

Våren 2010

- Hur fångar AKU upp deltagare i programmen?
- Arbetsmarknadspolitiska program
- Prognostisering av arbetsmarknaden med hjälp av profilering av arbetssökande

Hösten 2009

- Uppsägningar och arbetslöshet efter de stora varslen september - april 2008-2009
- Ungdomsarbetslöshet – en statistisk synvillia
- Arbetsgivarnas möjligheter att underlätta etableringen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning

Våren 2009

- Ferieplatser
- Uppföljning av varslen från hösten 2008
- Jobb och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar

Hösten 2008

- Den finansiella krisen
- Varsel och varselorsaker

Förteckning över Arbetsförmedlingens rapportserie

Rapportserie URA

<i>Ura 2010:1</i>	Generationsväxlingen och regionernas befolkning	Rekv nr 803 228
<i>Ura 2010:2</i>	Jobb och utvecklingsgarantin	Rekv nr 803 234
<i>Ura 2010:3</i>	Arbetsmarknadsutsikterna våren 2010	Rekv nr 803 238
<i>Ura 2010:4</i>	Regionala arbetsmarknadsutsikter våren 2010	Rekv nr 803 239
<i>Ura 2010:5</i>	Generationsväxlingen på arbetsmarknaden – i riket och i ett regionalt perspektiv	Rekv nr 803 277
<i>Ura 2010:6</i>	Generationsväxlingen – arbetskraftens förändring per län (Finns endast på arbetsformedlingen.se)	
<i>Ura 2010:7</i>	Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2010	Rekv nr 803 281
<i>Ura 2011:1</i>	Jobb- och utvecklingsgarantin – en studie av sannolikheten att få jobb under programtiden	Rekv nr 803 290
<i>Ura 2011:2</i>	Interna och externa coachningstjänster – en utvärdering av resultatet	Rekv nr 803 291
<i>Ura 2011:3</i>	Arbetsförmedlingens individuella handlingsplaner – vem som får och när	Rekv nr 803 304
<i>Ura 2011:4</i>	En deskriptiv analys av deltagarna i Arbetslivsintroduktion	Rekv nr 803 307
<i>Ura 2011:5</i>	Arbetsmarknadsutsikterna våren 2011	Rekv nr 803 308
<i>Ura 2011:6</i>	Var finns jobben? – Bedömning till och med första halvåret 2012 (Finns endast på arbetsformedlingen.se)	
<i>Ura 2011:7</i>	Arbetsmarknadspolitiska program. Årsrapport 2010	Rekv nr 803 313
<i>Ura 2011:8</i>	Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2011	Rekv nr 803 321
<i>Ura 2011:9</i>	Jobbgarantin för ungdomar – en utvärdering om garantin ökar deltagarnas chans att få ett jobb	Rekv nr 803 320
<i>Ura 2012:1</i>	Var finns jobben? – Bedömning för 2012 och en långsiktig utblick (Finns endast på arbetsformedlingen.se)	
<i>Ura 2012:2</i>	Arbetsmarknadspolitiska program. Årsrapport 2011	Rekv nr 803 342
<i>Ura 2012:3</i>	Arbetsmarknadsutsikterna våren 2012	Rekv nr 803 346
<i>Ura 2012:4</i>	Var finns jobben? – Bedömning för 2012 och första halvåret 2013 (Finns endast på arbetsformedlingen.se)	
<i>Ura 2012:5</i>	Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2012	Rekv nr 803 358
<i>Ura 2013:1</i>	Var finns jobben? – Bedömning för 2013 och en långsiktig utblick (Finns endast på arbetsformedlingen.se)	
<i>Ura 2013:2</i>	Arbetsmarknadspolitiska program. Årsrapport 2012	Rekv nr 803 378
<i>Ura 2013:3</i>	Sveriges framtida befolkning – ett regionalt perspektiv	Rekv nr 803 375
<i>Ura 2013:4</i>	Ungdomar på och utanför arbetsmarknaden – fokus på unga som varken arbetar eller studerar	Rekv nr 803 381
<i>Ura 2013:5</i>	Utlandsrekrytering och arbetskraftsinvandring (Finns endast på arbetsformedlingen.se)	
<i>Ura 2013:6</i>	Arbetsmarknadsutsikterna våren 2013	Rekv nr 803 386
<i>Ura 2013:7</i>	Var finns jobben? Bedömning till och med första halvåret 2014 och en långsiktig utblick (Finns endast på arbetsformedlingen.se)	
<i>Ura 2013:8</i>	Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2013	Rekv nr 803 393
<i>Ura 2014:1</i>	Var finns jobben? – Bedömning för 2014 och en långsiktig utblick (Finns endast på arbetsformedlingen.se)	
<i>Ura 2014:2</i>	Arbetsmarknadspolitiska program. Årsrapport 2013	Rekv nr 803 416
<i>Ura 2014:3</i>	Arbetsmarknadsutsikterna våren 2014	Rekv nr 803 420

<i>Ura 2014:4</i>	Var finns jobben? – Bedömning till och med första halvåret 2015 och en långsiktig utblick (Finns endast på arbetsförmedlingen.se)	
<i>Ura 2014:5</i>	Rätt jobb – jobbcoachning i grupp, resultat från ett randomiserat experiment, slutrapport	Rekv nr 803 423
<i>Ura 2014:6</i>	Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2014	Rekv nr 803 432
<i>Ura 2015:1</i>	Var finns jobben? – Bedömning för 2015 och en långsiktig utblick (Finns endast på arbetsförmedlingen.se)	
<i>Ura 2015:2</i>	Arbetsmarknadspolitiska program. Årsrapport 2014	Rekv nr 803 451
<i>Ura 2015:3</i>	Vad har hänt med rundgången på arbetsmarknaden? – En undersökning av återkommande arbetslöshet under perioden 1992-2012	Rekv nr 803 452
<i>Ura 2015:4</i>	Arbetsmarknadsutsikterna våren 2015	Rekv nr 803 457
<i>Ura 2015:5</i>	Effektskattningar av arbetsmarknadspolitiska program – med fokus på personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga	Rekv nr 803 456
<i>Ura 2015:6</i>	Var finns jobben? – Bedömning till och med första halvåret 2016 och en långsiktig utblick (Finns endast på arbetsförmedlingen.se)	
<i>Ura 2015:7</i>	Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2015	Rekv nr 803 466
<i>Ura 2016:1</i>	Var finns jobben? – Bedömning för 2016 och en långsiktig utblick (Finns endast på arbetsförmedlingen.se)	
<i>Ura 2016:2</i>	Perspektiv på ungdomsarbetslösheten (Finns endast på arbetsförmedlingen.se)	
<i>Ura 2016:3</i>	Arbetsmarknadspolitiska program. Årsrapport 2015	Rekv nr 803 474
<i>Ura 2016:4</i>	Årsrapport aktiviteter i etableringsuppdraget	Rekv nr 803 476
<i>Ura 2016:5</i>	Subventionerade anställningar	
<i>Ura 2016:6</i>	Arbetsmarknadsutsikterna våren 2016	Rekv nr 803 479
<i>Ura 2016:7</i>	Var finns jobben? – Bedömning till och med första halvåret 2017 och en långsiktig utblick (Finns endast på arbetsförmedlingen.se)	
<i>Ura 2016:8</i>	Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2016	Rekv nr 803 488
<i>Ura 2016:9</i>	Integration på svensk arbetsmarknad, Ett internationellt perspektiv (Finns endast på arbetsförmedlingen.se)	
<i>Ura 2017:1</i>	Perspektiv på långtidsarbetslösheten (Finns endast på arbetsförmedlingen.se)	
<i>Ura 2017:2</i>	Perspektiv på arbetslösheten i olika grupper (Finns endast på arbetsförmedlingen.se)	
<i>Ura 2017:3</i>	Var finns jobben? Bedömning för 2017 (Finns endast på arbetsförmedlingen.se)	
<i>Ura 2017:4</i>	Perspektiv på etableringsuppdraget (Finns endast på arbetsförmedlingen.se)	
<i>Ura 2017:5</i>	Arbetsmarknadspolitiska program. Årsrapport 2016	Rekv nr 803 489
<i>Ura 2017:6</i>	Årsrapport aktiviteter i etableringsuppdraget 2016	Rekv nr 803 496
<i>Ura 2017:7</i>	Arbetsmarknadsutsikterna våren 2017	Rekv nr 803 500
<i>Ura 2017:8</i>	Var finns jobben? – Bedömning till och med första halvåret 2018 (Finns endast på arbetsförmedlingen.se)	
<i>Ura 2017:9</i>	Hur klarar vi kompetensförsörjningen? (Finns endast på arbetsförmedlingen.se)	
<i>Ura 2017:10</i>	Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2017	Rekv nr 800 508

URA 2017:10

Serien URA innehåller två årligen återkommande redovisningar av rapporten *Arbetsmarknadsutsikterna* samt redovisningar från olika utredningar som utförs av Arbetsförmedlingen. *Arbetsmarknadsutsikterna* är en del av Arbetsförmedlingens prognosarbete. På vår webbplats arbetsformedlingen.se/ prognoser kan du läsa mer om vårt prognosarbete. Där hittar du även arbetsmarknadsutsikter för alla län samt för landet som helhet.

Om du är intresserad av mer information om framtidsutsikterna för ett speciellt yrke rekommenderar vi vår webbapplikation *Yrkeskompassen*. Se arbetsformedlingen.se/yrkeskompassen. Där beskriver vi jobbmöjligheterna det närmaste året för nära 200 yrken. Dessa yrken täcker tillsammans cirka 80 procent av arbetsmarknaden. Yrkesprognoserna presenteras även i vår app *Yrkesguiden*. I rapporten *Var finns jobben?* presenteras en sammanfattning av yrkesprognoserna per yrkesområde på riksnivå. I broschyren *Jobbmöjligheter*, som publiceras länsvis, presenteras yrkesprognoser på regional nivå.

Rekvissionsnummer: 800 508

113 99 Stockholm
Telefon 0771-60 00 00
www.arbetsformedlingen.se